

Pla Director del Museu Marítim de Mallorca

stoa

Aquest pla ha estat elaborat per:

Stoa, propostes culturals i turístiques, SL

per encàrrec del:

Museu Marítim de Mallorca

Direcció:

Jordi Padró

Documentació:

Olga Llobet

Redacció:

Olga Llobet

Jordi Padró

2

Seguiment i supervisió:

Albert Forés Gómez

Magnituds econòmiques:

Rufino Ferrer

Ofimàtica:

Carol Rosuero

Barcelona, gener de 2020

Sumari

Part 1. Definició de la institució	5	
1.1. Plantejament conceptual	6	
Missió	6	
Visió	6	
Valors	7	
Posicionament	8	
Objectius	9	
Paper del Museu Marítim de Mallorca en el context balear i dels museus marítims de la Mediterrània occidental	10	
1.2. Història i caràcter de la institució	14	
Marc institucional	14	<u>3</u>
1.3. Col·leccions	17	
1.4. Arquitectura	19	
1.5. Exposició	23	
1.6. Difusió i comunicació	24	
Públics	24	
Comunicació	25	
1.7. Seguretat	26	

1.8. Recursos humans i econòmics	27
1.9. Avaluació	28
1.9.1. Anàlisi de l'entorn	28
Retrat socioeconòmic	28
Entorn urbanístic	31
Entorn museístic	33
1.9.2. Percepcions de la població local i els agents implicats	37
1.9.3. Diagnosi	42

Part 2. Programes **44**

2.1. Conceptualització estratègica	45	4
El sistema del Museu Marítim de Mallorca	46	
2.2. Programa institucional	48	
2.3. Programa de col·leccions	51	
2.3.1. Programa de col·lecció	51	
Problemàtiques específiques de la gestió de col·leccions	55	
2.3.2. Programa de conservació i restauració	55	
2.3.3. Programa de recerca	58	
2.4. Programa arquitectònic	59	
2.4.1. Ses Voltes	62	
2.4.2. Museu de la Mar de Sóller	66	

2.5. Organigrama i interrelacions espacials	70
2.5.1. Ses Voltes	70
2.5.2. Museu de la Mar de Sóller	73
2.6. Programa d'exposició	76
Concepte temàtic	76
2.6.1. Ses Voltes: Onades	77
2.6.2. Ses Voltes: Immersió	81
2.6.3. Museu de la Mar de Sóller	82
2.6.4. Patrimoni flotant	84
2.7. Programa de difusió i comunicació	85
2.7.1. Públics	85
Públics potencials en funció de la procedència	85
Públics potencials en funció de la tipologia	86
2.7.2. Portafolis d'activitat educativa, cultural i turística	87
2.7.3. Promoció de l'activitat educativa, cultural i turística	89
2.7.4. Identitat corporativa i marca	90
2.7.5. Eines i recursos de comunicació	90
2.7.6. Planificació comunicativa	92
2.8. Programa d'igualtat	93
2.9. Programa de seguretat	94
2.10. Programa de recursos humans	95

2.11. Programa econòmic	101
Recursos econòmics i fonts de finançament	101
Estimació d'inversions i despeses de funcionament	102

Part 3. Projectes **105**

3.1. Full de ruta i proposta de fases d'actuació	106
Fase 1. 1r semestre 2020	106
Fase 2. 2n semestre 2020	107
Fase 3. Any 2021	108
Fase 4. Any 2022	109
Fase 5. Any 2023	110

1. Definició de la institució

1.1. Plantejament conceptual

El desembre de 2017 es constituïa el Consorci Museu Marítim de Mallorca, que, d'acord amb els Estatuts,¹ té l'objectiu de posar en funcionament aquest nou centre museístic que ha d'assumir l'estudi, la preservació i la divulgació del patrimoni marítim i portuari de Mallorca, tal com es en descriu l'article 4.

Aquest nou Museu és continuador, per tant, de l'antic Museo Marítimo de Baleares, entitat pública clausurada el 1974, i deutora del seu llegat en relació a la societat mallorquina, que ha mostrat l'interès en el propòsit del Museu a través de l'Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca des de 1978, i més recentment també a través de l'Associació d'Alzinares, constituïda l'any 2015 a partir d'una escissió de l'anterior.

D'acord amb aquestes premisses bàsiques, es detallen en aquest primer apartat del Pla Director la missió, la visió, els valors i el posicionament del nou Museu Marítim de Mallorca, així com les línies estratègiques que han de regir l'actuació del Museu i els objectius que se'n deriven, per acabar amb el rol que ha d'assumir el Museu en el context de les Illes Balears i els museus marítims de la Mediterrània occidental.

Missió

La missió del Museu Marítim de Mallorca és estudiar, conservar i difondre, juntament amb la societat mallorquina, la cultura marinera de Mallorca, a través del patrimoni immoble, moble i/o immaterial que testimonia les relacions històriques i actuals de la gent de Mallorca amb la mar, que ha configurat la identitat de la societat mallorquina. I, alhora, el Museu cerca el gaudi de la població i dels visitants i transmetre la cultura marinera a les generacions il·lenques del futur.

8

Visió

A anys vista, el Museu Marítim de Mallorca ha de ser l'entitat de referència en matèria de patrimoni marítim, membre actiu i aglutinador dels interessos i de les persones implicades en la preservació i la promoció de la cultura marinera de l'illa de Mallorca. Una entitat oberta, dinàmica i participativa, que desenvolupa les seves activitats a partir d'una seu principal però l'activitat de la qual s'estén pel territori de l'illa, en un concepte de museu descentralitzat capaç d'escoltar i donar resposta a les inquietuds de les comunitats il·lenques en la matèria que l'ocupa.

Valors

L'acció del Museu Marítim de Mallorca està regida pel respecte a una sèrie de valors que s'exposen tot seguit.

- **Diversitat.** La relació de la societat mallorquina amb la mar ha estat diversa, el Museu és mirall d'aquesta diversitat, que procura reflectir a través dels seus relats plurals, i tenir en compte a

---

¹ Estatuts del Consorci Museu Marítim de Mallorca, publicats al BOIB núm. 002 de 4 de gener de 2018 (<http://www.caib.cat/eboibfront/ca/2018/10758/604020/providencia-del-president-del-consell-insular-de-m>)

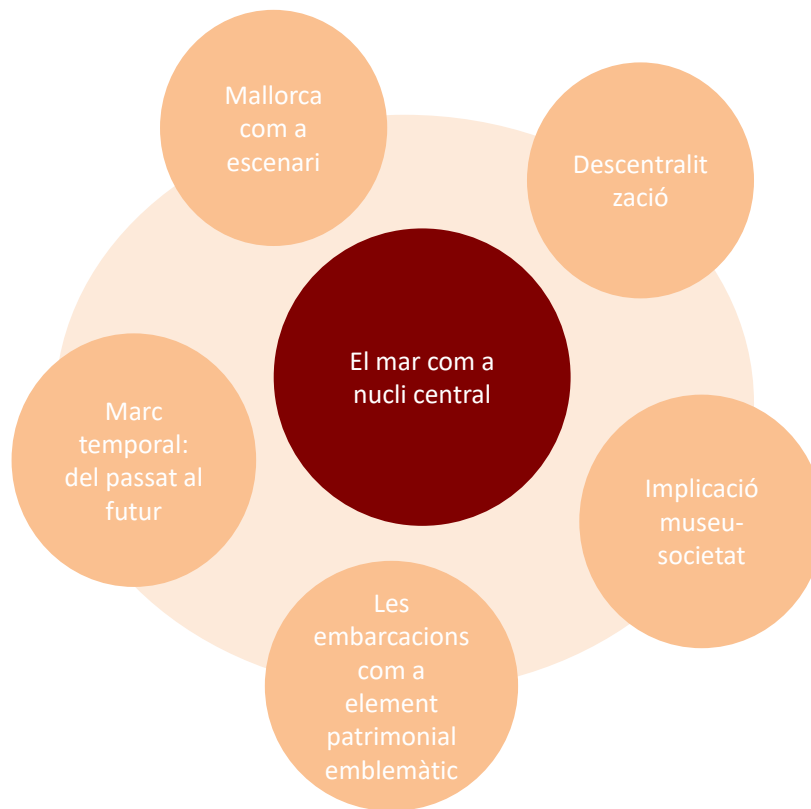
l'hora de dissenyar les activitats que ofereix al públic. El Museu **acull i respecta la diferència** -de gèneres, de cultures, d'edats, d'interessos i de capacitats-, promou l'**accés** i el **diàleg** i l'aportació de **visions distintes** sobre una mateixa realitat.

- **Sostenibilitat.** L'objecte del Museu tracta de la relació que ha tingut la societat mallorquina amb la mar, un **medi natural sensible** a la pressió i la intervenció humana. El Museu, per tant, es posiciona a favor de la sostenibilitat com a garantia de la preservació de la **biodiversitat** i del manteniment en **equilibri** entre societat i medi marí.
- **Participació.** El Museu és fruit d'una reivindicació social històrica; és part de la **societat mallorquina** i està al servei de les **comunitats plurals** que la conformen. Com a tal, impulsa i acull la **iniciativa** de les comunitats en l'esdevenir i l'acció que el Museu du a terme i treballa amb elles en processos de **cocreació** que recullin la voluntat d'**implicació** dels mallorquins i les mallorquines en l'acompliment de la missió del Museu.
- **Descentralització.** L'àmbit d'interès del Museu és Mallorca, tota l'illa. El Museu, per tant, estén la seva missió al conjunt del **territori**, on actua a través de fórmules diverses i independentment de la ubicació de la seu principal.

Posicionament

Més enllà de la temàtica centrada en l'àmbit marítim, que és la singularitat més evident del Museu Marítim de Mallorca, el posicionament del Museu es recolza en diversos aspectes relatius amb el món de la mar, la forma de gestionar-la i seva la personalitat.

Són un total de 5 conceptes que es representen en la figura que segueix.

Es tracta, per tant, d'un total de 5 conceptes que esdevenen els puntals del posicionament, al voltant d'un nucli central que és la temàtica marina:

- **Mallorca com a escenari.** L'illa es configura com l'escenari d'actuació del Museu —encara que Palma sigui la seu principal natural— no només perquè en el futur el Museu pot tenir seus o antenes en altres punts de la geografia —com ara ja hi ha el Museu de la Mar de Sóller—.
- **Marc temporal: del passat al futur.** Aquest és un fet distintiu del nou Museu Marítim de Mallorca, que conserva, estudia i difon col·leccions i memòries del passat, però s'interessa, documenta i promou la cultura marinera del present per mantenir la identitat marinera de la gent mallorquina del futur i per preservar la biodiversitat marina.
- **Les embarcacions com a element patrimonial emblemàtic.** Per la seva envergadura i per la seva vinculació immediata amb la mar, les embarcacions són un element patrimonial amb forta càrrega simbòlica per a qualsevol Museu Marítim, també per al de Mallorca. Les barques de bou *La Balear*, *Valldemossa* i *Nuevo Tomás* es perfilen com ensenyes del Museu.
- **Descentralització.** La potencialitat que el Museu esdevingui un equipament descentralitzat ja és una realitat amb el Museu de la Mar de Sóller, una potencialitat per desenvolupar en els anys vinents amb la vinculació amb altres equipaments museístics i patrimonials de l'illa, a través de fórmules diverses. La configuració d'un sistema d'equipaments capitalitzats pel Museu Marítim

de Mallorca a Palma ha d'esdevenir, també, una peculiaritat del centre, encara que no sigui l'únic.²

- **Implicació Museu-societat.** La participació ciutadana en l'inici d'activitat del nou Museu Marítim de Mallorca ha estat definitiva i és un dels seus actius més importants; aquesta implicació Museu-societat, en sentit recíproc, forma part de l'ADN del Museu i constitueix un dels pilars fonamentals del seu posicionament.

Objectius

D'acord amb l'esperit dels Estatuts del Consorci Museu Marítim de Mallorca,³ els seus objectius concrets són:

- Configurar i consolidar una **col·lecció de béns patrimonials** —a partir dels objectes de l'antic Museo Marítimo de Baleares que es conserven actualment al Museu de Mallorca— que sigui evidència de la **identitat marinera** de la societat mallorquina del passat i actual, i garantir la conservació i el coneixement d'aquesta col·lecció.
- Promoure l'**estudi i el coneixement de la cultura marítima** de Mallorca i, en especial, la incidència que ha tingut el medi marítim en la configuració de la identitat i de la societat mallorquina al llarg del temps.
- **Preservar la vivència del medi marí** que han tingut i que tenen els mallorquins i les mallorquines a partir de les seves **memòries**, i transmetre-la a les generacions del futur per promoure el **respecte al medi** a través del coneixement i l'estima de l'entorn marítim de Mallorca.
- **Difondre** el patrimoni marítim de Mallorca i els coneixements associats de forma que arribi amb efectivitat als **diferents públics objectius**, siguin quines siguin les seves característiques i, en especial, a la societat mallorquina.
- **Implicar la societat mallorquina** en la missió del Museu i **acollir-ne activament la participació** a l'hora de planificar i executar les activitats que du a terme.
- Esdevenir una **proposta d'excel·lència** que contribueixi a promoure un **turisme de qualitat** a Mallorca amb criteris de sostenibilitat, qualitat i respecte envers les comunitats il·lenques.

Paper del Museu Marítim de Mallorca en el context balear i dels museus marítics de la Mediterrània occidental

Mallorca compta amb diversos equipaments museístics dedicats a l'art contemporani, amb centres punters tant per les col·leccions que custodien com per l'activitat que ofereixen. Una tipologia que també

---

² Cal tenir en compte, en aquest sentit, el precedent que suposa el Museu de Mallorca amb les tres seus de Palma, Muro i Alcúdia.

³ <https://www.caib.es/eboibfront/ca/2018/10758/604020/providencia-del-president-delconsell-insular-de-m>
[Data de consulta: 18/09/2019]

s'hi ha desenvolupat en les mateixes proporcions és també la de les cases museu, centres creats al voltant d'un personatge rellevant determinat originari de Mallorca o que hi va residir durant part de la seva vida.

En canvi, a l'illa, no hi ha tants de museus d'etnografia, i els que hi ha són predominantment locals —amb l'excepció del Museu de Muro, secció del Museu de Mallorca. En el marc dels museus etnogràfics, n'hi ha dos que són monogràfics, l'un dedicat a la indústria del calçat i, l'altre, dedicat a la producció d'objectes de terrissa. El Museu Marítim de Mallorca s'emmarca en aquest context, en el qual, en qualsevol cas, serà l'únic museu dedicat a tractar la relació antropològica de la societat mallorquina amb la mar, plantejant relats històrics, però també afrontant els debats contemporanis.

D'altra banda, l'existència escassa de centres dedicats a les ciències naturals i a la ciència i la tècnica fa que el Museu Marítim de Mallorca cobreixi, igualment, un dèficit important, en tractar la part estrictament relacionada amb el medi marí. El Museu Balear de Ciències Naturals, ubicat, a més, a Sóller, pot ser un bon aliat, i la seu del Museu Marítim de Mallorca a Sóller pot explorar opcions a l'hora de fer programacions conjuntes o esdevenir un centre complementari, de cara a vendre activitat a públics interessats especialment en aquesta temàtica.

En l'àmbit balear, l'Agència d'Estratègia Turística de les Illes Balears⁴ fa una llista dels museus següents, a la resta de l'arxipèlag:

Illa	Museu	Temàtica
Menorca	Museu Bastió de Sa Font, Museu Municipal de Ciutadella (Ciutadella)	Arqueologia, història
	Museu Diocesà de Menorca (Ciutadella)	Arqueologia, art, ciències naturals
	Museu Militar de Menorca (Es Castell)	Història militar
	Museu de Menorca (Maó)	Història, arqueologia, art
Eivissa	Museu Can Ros, Museu Etnogràfic d'Eivissa (Santa Eulària des Riu)	Etnografia
	Museu Diocesà Santa Maria d'Eivissa i Formentera (Eivissa)	Art sacre

⁴ <https://www.illesbalears.travel/article/ca/illesbalears/museus-i-fundacions> [Data de consulta: 18/09/2019]

	MACE - Museu d'Art Contemporani d'Eivissa (Eivissa)	Art
	MAEF - Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera Museu Dalt Vila (Eivissa)	Arqueologia
	MAEF - Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera Museu Monogràfic del Puig dels Molins (Eivissa)	Arqueologia
	Museu Monogràfic i Necròpolis Púnica (Eivissa)	Arqueologia
	Museu Puget (Eivissa)	Art
Formentera	Museu d'Etnografia de Formentera (Formentera)	Etnografia

Font: Agència d'Estratègia Turística de les Illes Balears

Dels museus etnogràfics, cap està especialitzat en la cultura marítima, de manera que el Museu Marítim de Mallorca omplirà un buit en el marc general de les illes.

13

Deixant de banda el marc territorial de les Illes Balears, el Museu Marítim de Mallorca se situa en un context en què, en canvi, sí que hi ha centres temàticament relacionats. Ja hi ha xarxes de museus marítims, un context convenient i avantatjós que facilitarà el treball del Museu i la projecció més enllà de la Comunitat.

En primer terme, la Xarxa de Museus Marítims de la Costa Catalana,⁵ que coordina i dirigeix el Museu Marítim de Barcelona. Els museus adscrits a la Xarxa, constituïda fa uns 20 anys, són 16 centres de Catalunya que formen un conjunt divers, en què, devora del destacat? Museu Marítim de Barcelona a tots nivells, conviuen centres d'àmbit més reduït, i hi tenen cabuda tant museus monogràfics, d'àmbit estrictament marítim (com el Museu de la Pesca de Palamós, per exemple), com museus en què la temàtica marítima s'hi tracta parcialment (com el Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols, per exemple). Es tracta d'una organització molt activa formada majoritàriament per museus catalans, encara que compta amb l'Atelier de les barques de Paulilles, a la Catalunya Nord.

En l'àmbit espanyol també hi ha una xarxa que vincula centres de temàtica marinera, la Asociación de museos y centros de patrimonio cultural marítimo de España, fundada el 2008. Per altra banda, el 2018,

el Museu Marítim de Barcelona i el Bilboko Itsasadarra Itsas Museoa (Museu de la Ria de Bilbao), varen començar a promoure un acord de cooperació entre museus marítims de la península Ibèrica.⁶

En l'àmbit de la Mediterrània també hi ha una xarxa que reuneix diversos equipaments museístics de temàtica marinera, és la Asociación de Museos Marítimos del Mediterráneo,⁷ una xarxa nascuda arran de l'impuls del Museu Marítim de Barcelona l'any 1998.

El Museu Marítim de Mallorca, en aquest context, és un enclavament representatiu de la cultura marítima a Mallorca.

1.2. Història i caràcter de la institució

El Museu Marítim de Mallorca té un precedent en el Museo Marítimo de Baleares, la història del qual és tan coneguda com sentida. Es remunta a l'any 1951, quan es va inaugurar el Museo a la planta baixa de l'antic Consolat del Mar, però, a finals dels anys 60, va ser desmantellat per les obres d'adequació de l'edifici, i obria un parèntesi que havia de durar més de 40 anys.

El Museo es va tancar formalment el 1974, quatre anys més tard, el 1978, es creava l'Associació d'Amics del Museu Marítim, amb l'objectiu de recuperar la institució perduda. No va ser fins a finals del 2017 que es constituïa el Consorci Museu Marítim de Mallorca, en aquell moment, es va constatar que, després de gairebé 30 anys, la perseverança obstinada de la població per fer realitat el Museu seguia intacta. Aquesta implicació popular és un dels principals valors que té l'actual Museu Marítim de Mallorca, una implicació que el Museu ha fet seva en comptar amb la complicitat de la ciutadania a l'hora de construir conceptualment el nou centre.

14

La primera estructura estable del nou Museu Marítim de Mallorca ha estat el Museu de la Mar de Sóller, en un concepte que recupera la idea de museu descentralitzat que ja es plantejava en el projecte de Pla director del Museu, obra de Blanco, Homs i Juncosa.⁸

El Museu de la Mar de Sóller s'inaugurà el 2004 en el marc del Pla d'Excel·lència Turística del Port de Sóller, però tan sols vuit anys després es tancà al·legant raons de viabilitat. El 2019 es va reobrir com a seu del Museu Marítim de Mallorca, fruit del conveni signat entre el Consorci Museu Marítim de Mallorca i l'Ajuntament de Sóller.

Marc institucional

El Consell de Mallorca és la institució que té les competències en matèria de gestió de museus. El Museu Marítim de Mallorca fou fundat arran de la constitució del Consorci Museu Marítim de Mallorca, ja que

---

⁸ Blanco, Homs i Juncosa, Projecte de Pla Director del Museu Marítim de Mallorca, s/d.

la creació del Museu s'estableix com el primer dels objectes, finalitats i funcions del Consorci d'acord amb l'article 4 dels Estatuts.

El Museu Marítim de Mallorca es regeix per la Llei 4/2003, de 26 de març, referent als museus de les Illes Balears, i al Reglament 5/2012, de reconeixement i registre de museus i de col·leccions museogràfiques de Mallorca.

El Consorci Museu Marítim de Mallorca està adscrit al Departament de Cultura, Patrimoni i Política lingüística del Consell de Mallorca.⁹ Es va constituir per acord del Ple del Consell de Mallorca el 9 de novembre de 2017, i constituït pel mateix Consell i pel Govern de les Illes Balears, membres fundadors del Consorci.

El Museu de la Mar de Sóller es va vincular al Museu Marítim de Mallorca a partir d'un conveni signat el març del 2019 entre el Consorci Museu Marítim de Mallorca i l'Ajuntament de Sóller. El conveni estableix que el Consorci assumeix la gestió del Museu i que la durada del vincle és de 4 anys, prorrogable per 4 anys més. L'Ajuntament de Sóller, tanmateix, no ha entrat a formar part del Consorci, tot i que els Estatuts ho preveuen.

Per altra banda, el Consorci Museu Marítim de Mallorca va subscriure un conveni, el juny de 2019, amb l'Ajuntament de Palma per usar l'edifici de Ses Voltes, situat al passeig Dalt Murada de Palma. El Museu ja va utilitzar aquest espai per presentar el projecte —en dos moments puntuals: desembre 2018 i juny de 2019. El conveni estableix la cessió de l'espai per un total de 4 anys, prorrogables a 4 anys més. Aquesta relació tampoc no ha suposat que l'Ajuntament de Palma entràs al Consorci.

En aquest context cal fer menció també de la Unitat de Patrimoni Marítim, que depèn orgànicament del Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient a través de la Direcció Insular de Medi Ambient.¹⁰ Al seu torn, en aquesta Unitat, s'hi emmarca, la Unitat de Mestres d'Aixa i la barca de bou *Balear*. Cap d'aquestes unitats està vinculada orgànicament al Consorci Museu Marítim de Mallorca.

La temàtica marítima que tracta específicament el Museu el connecta amb una sèrie d'equipaments museístics on ja hi ha una trajectòria de treball en xarxa. El Museu Marítim de Mallorca ha de promoure la seva adhesió a aquestes xarxes per projectar-se en el sector, per se reconegut i que es legítimi la seva missió i l'especialització en l'àmbit marítim, i també per gaudir del suport professional i dels profits i avantatges que li pot reportar pertànyer a un teixit estructurat i amb llarga trajectòria. El Museu ja ha sol·licitat l'ingrés en les estructures següents:

- **Xarxa de Museus Marítims de la Costa Catalana**

Una de les xarxes deganes de les que hi ha en el panorama museístic de Catalunya, que ja integra museus d'àmbit no català.

9

https://seu.conselldemallorca.net/documents/10181/143925/36.+Organigrama_CIM_modificacio_02102019_VES.pdf/4b00783c-0803-6ea1-4bb6-f2715acef5fa?t=1570101098833 [Data de consulta: 14/10/2019]

10

https://seu.conselldemallorca.net/documents/10181/143925/36.+Organigrama_CIM_modificacio_02102019_VES.pdf/4b00783c-0803-6ea1-4bb6-f2715acef5fa?t=1570101098833 [Data de consulta: 14/10/2019]

<http://museusmaritims.mmb.cat>

<https://www.mmb.cat/es/explorar/redes-de-cooperacion>

▪ **Associació de Museus Marítims de la Mediterrània**

En un radi més ampli, s'imposa l'ingrés en aquesta associació que agrupa equipaments de països majoritàriament mediterranis.

<http://www.ammm-info.net>

1.3. Col·leccions

Les col·leccions de l'antic *Museo Marítimo de Baleares* estaven formades per 285 objectes¹¹ que es varen dispersar arran de la clausura de la institució l'any 1974. Alguns d'aquells béns varen retornar a mans dels qui els havien cedit, mentre que, una altra part, es va extraviar o se'n va perdre el control. Encara una altra part, tanmateix, es va conservar i el 1978 fou transferida des de la Jefatura Provincial del Movimiento de Baleares al Ministerio de Cultura. L'any 1980 el Ministerio va transferir aquests béns al Consell Interinsular que, al seu torn, els va ingressar al Museu de Mallorca l'any 1987.

Així, actualment aquests béns segueixen sota la custòdia del Museu de Mallorca, on figuren catalogats amb l'apel·latiu «Antic Museu Marítim». Aquest fons constitueix, hores d'ara, la col·lecció de l'actual Museu Marítim de Mallorca a tots els efectes, com a hereu directe del Museo.

Es tracta de 68 ítems¹² de tipologia diversa: pintures i escultures; documents com plànols i cartes nàutiques i objectes diversos, com ara eines i instruments de navegació, parts i models d'embarcació, etc., corresponents a un període temporal que va des del s. xvii fins al xx. La gran majoria d'aquesta col·lecció es troba al Museu de Mallorca, a excepció d'alguns objectes que estan exposats al Museu de la Mar de Sóller, a la Cambra de Comerç de Mallorca i a l'antic Consolat de Mar.

Així doncs, el desmantellament de l'antic Museu i més de quaranta anys d'inactivitat han donat lloc a una col·lecció patrimonial migrada. Les possibilitats d'enriquir-la i completar-la són diverses i constatables, però, tanmateix, el Museu no compta actualment amb una política d'adquisicions definida que permeti engegar-la amb garanties de qualitat i rigor.

Per altra banda, hi ha el fons del Museu de la Mar de Sóller, propietat de l'Ajuntament de Sóller, amb 325 objectes inventariats,¹³ que consisteix sobretot en objectes de pesca marítima i parts d'embarcació, si bé el fons també conté models i altres objectes relacionats amb la mar.

Recentment, el Museu ha encarregat un estudi de les col·leccions que hi ha¹⁴ per valorar-ne l'interès i l'estat de conservació, i també detectar mancances i buits significatius d'acord amb la missió del centre. Aquest estudi ha de ser la base per redactar la política d'adquisicions del Museu.

---

¹¹ Blanco, Homs i Juncosa, Projecte de Pla Director del Museu Marítim de Mallorca, s/d.

¹² L'inventari d'aquests objectes es pot veure a

<http://ceres.mcu.es/pages/ResultSearch?txtSimpleSearch=Antic%3Cb%3E%20Museu%20%3C/b%3EMar%EDtim&simpleSearch=0&hipertextSearch=1&search=simple&MuseumsSearch=&MuseumsRolSearch=1&listaMuseos=null>
[Data consulta: 14/10/2019]

¹³ S'adjunta l'inventari de la col·lecció del Museu de la Mar de Sóller com a annex 1.

¹⁴ Aquest estudi ha permès localitzar en un mercat d'encants una publicació en la qual es relaciona l'inventari dels 285 ítems que conformaven la col·lecció original del Museo Marítimo de Baleares. El detall no es descriu en aquest Pla perquè l'estudi està en curs i resta pendent una anàlisi detallada del contingut. Tampoc no s'adjunta com a annex ja que la publicació no està digitalitzada, però, en tot cas, es pot consultar físicament contactant amb la Direcció-Gerència del Museu Marítim de Mallorca.

En l'àmbit de la recerca, d'altra banda, el Museu du a terme un treball de recuperació de la memòria oral de la comunitat pesquera del port de Sóller, que ha de permetre recollir i fixar l'experiència i les vivències vinculades al medi marí dels membres d'aquesta comunitat.

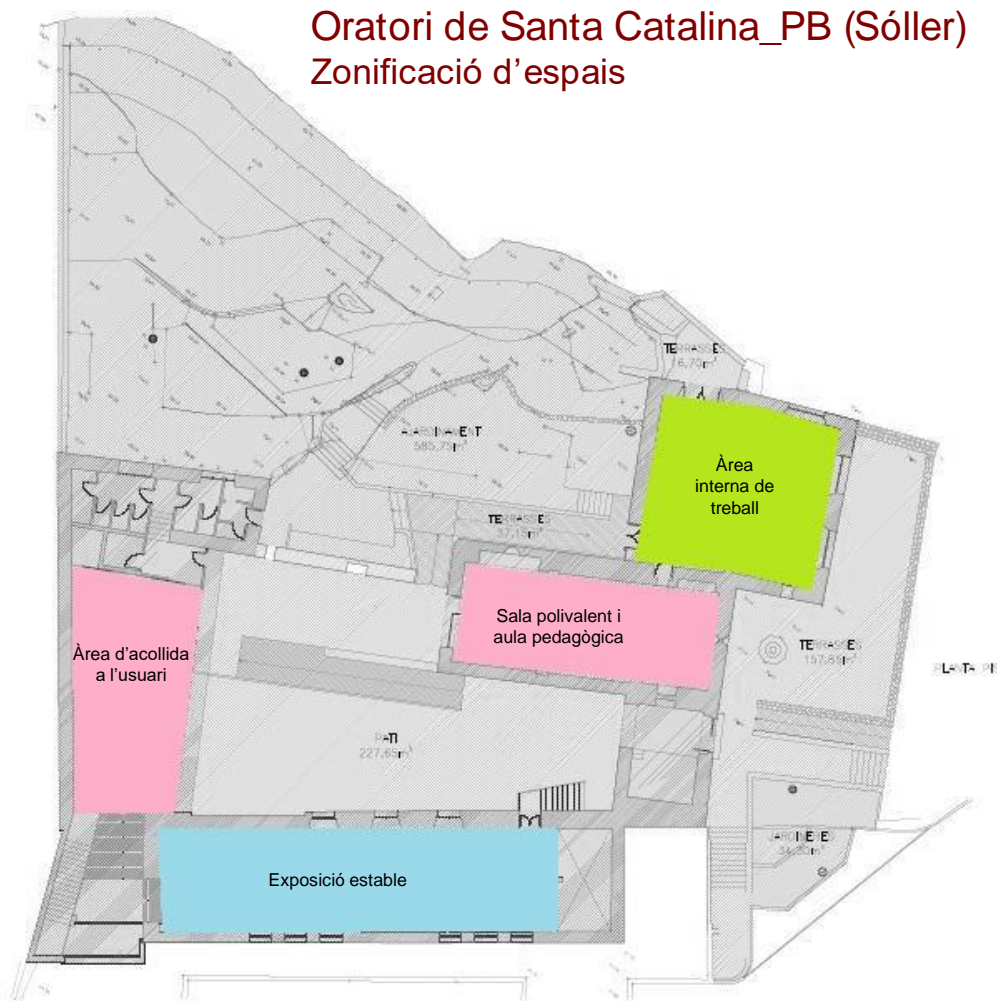
1.4. Arquitectura

La seu del Museu de la Mar es troba a l'oratori de Santa Caterina. Es tracta d'un conjunt d'edificacions diverses organitzades en un clos tancat entorn d'un pati central. Al mig, s'hi situa l'antic oratori, alçat originàriament el 1280 i reconstruït entre els segles XVI i XVII, adquirit per l'Ajuntament de Sóller l'any 1989 al Ministeri de Defensa.

Els espais d'aquest conjunt acullen diverses àrees funcionals:

- **Espai d'acollida i serveis al visitant i l'usuari.** Un cop franquejat el portal d'accés al conjunt, la persona visitant es troba al pati central del recinte, a l'altra banda del qual se situa l'accés al Museu. Aquesta àrea allotja les funcions de recepció i accés a l'exposició estable.
- **Exposició estable.** La sala annexa a l'àrea d'acollida, situada també en planta baixa, acull l'exposició estable del Museu de la Mar de Sóller.
- **Sala d'audiovisual.** A la planta soterrani, s'hi ubica un espai condicionat per visualitzar una projecció audiovisual que, actualment, es troba en desús per l'obsolescència del document i dels suports de reproducció originals.
- **Reserva.** La planta soterrani d'aquesta edificació es completa amb un petit espai en què es conserven alguns objectes de la col·lecció del Museu de la Mar de Sóller.
- **Sala polivalent i aula pedagògica.** L'antic oratori és un espai excel·lent per allotjar actes i esdeveniments del Museu i també públics —sempre i quan s'ajustin als valors del Museu—, un ús perfectament compatible amb el d'aula pedagògica per fer les activitats del programa didàctic del Museu.
- **Àrea interna de treball.** La planta baixa de l'edificació nord-est allotja les oficines de l'equip tècnic del Museu Marítim de Mallorca a Sóller.

Oratori de Santa Catalina_PB (Sóller) Zonificació d'espais

Oratori de Santa Catalina_PS (Sóller) Zonificació d'espais

20

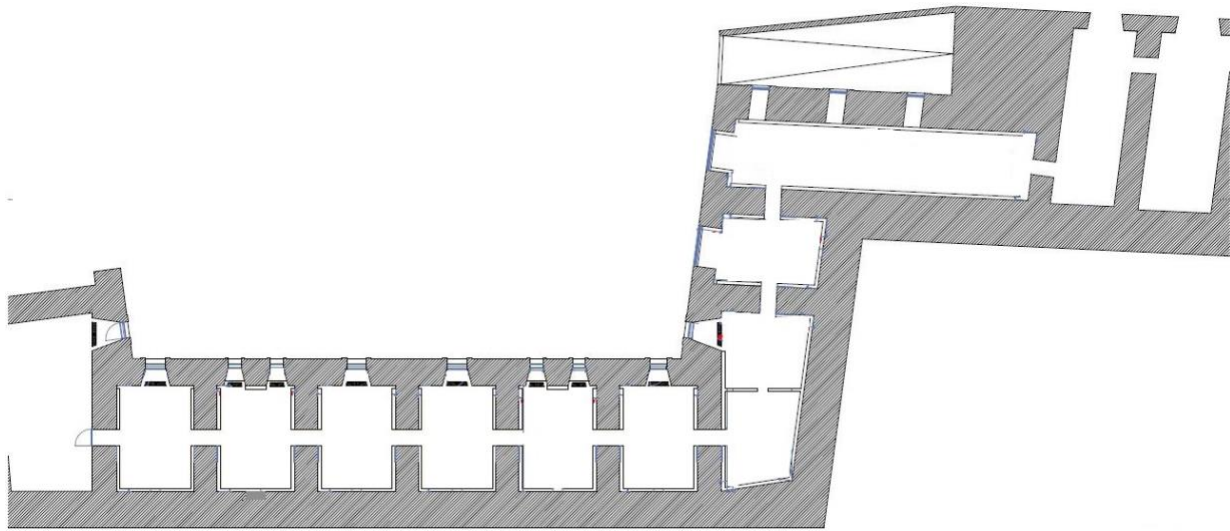
D'altra banda, el Museu Marítim de Mallorca compta amb la cessió de l'espai de Ses Voltes, a Palma, propietat de l'Ajuntament de Palma des de 1985. L'edifici, construït a finals del segle XVIII, constitueix part d'un dels baluards defensius d'aquesta zona de la ciutat i té accessos múltiples des de la plaça oberta que defineix el mateix traçat de la muralla. És contigu al Parc de la Mar, i molt proper, per la banda nord, a la Seu.

L'ús original de l'edifici determina una estructura inusual per a l'allotjament d'un equipament museístic, amb condicionants importants pel que fa a distribució i circulacions internes, però, tot i això, des que pertany a l'Ajuntament de Palma ha allotjat diverses activitats cíviques i culturals de la ciutat.

L'estructura es compon d'una sèrie de 6 bucs que se succeeixen al llarg d'un eix lineal que gira en angle de pràcticament 90º en direcció nord, obrint en aquest punt una estança de dimensions més grans, a la qual segueix un altre buc de les mateixes dimensions que els anteriors. A continuació, s'obre l'estança més gran de l'edifici, amb accés directe des de l'exterior i que marca un altre gir de 90º en sentit est i dona pas a una ala que allotja dues estances més.

Ses Voltes va ser l'espai utilitzat per fer la presentació del nou Museu Marítim de Mallorca en dos moments puntuals: desembre de 2018 i juny de 2019, respectivament. Fruit d'aquest muntatge de presentació, en una de les sales, hi romanen encara tres embarcacions, per bé que fins al moment l'edifici no ha allotjat funcions de forma contínua i estable.

Ses Voltes (Palma)

1.5. Exposició

Actualment, l'exposició del Museu Marítim de Mallorca es pot veure a la planta baixa del Museu de la Mar de Sóller. Es tracta del muntatge original d'aquest museu de Sóller, obra de l'empresa Cristià, Juncosa i Mayer, SL, que es manté tal i com es va inaugurar l'any 2003, un moment en què encara no s'havia constituït el Consorci Museu Marítim de Mallorca.

L'exposició presenta un relat entorn del comerç, la pesca i el contacte amb altres cultures —els temes més estretament vinculats al port de Sóller— des d'un punt de vista històric i antropològic i a través dels àmbits «Sóller, una illa dins Mallorca», «Les mans del mestre d'aixa» i «A mercè de la nau».

Mentre que aquest muntatge expositiu es conserva en molt bones condicions, l'audiovisual que es projectava a la planta soterrani ha deixat de funcionar. El mobiliari d'aquesta sala, a més, presenta problemes diversos perquè el material de les bancades per seure, sotmeses a un sobreescalfament les fa impracticables.

Al marge d'això, el manteniment al port de Palma de *La Balear* és un dels principals actius del Museu. *La Balear* és una embarcació de bou propietat del Consell, declarada bé d'interès cultural i restaurada per la Unitat de Mestres d'Aixa, de forma que, l'any 2004, va tornar a navegar. Es tracta d'un element patrimonial que marca un dels eixos del programa d'acció cultural i educativa del Museu, però, alhora, ha de ser considerada com a part del programa expositiu, per bé que, en l'actualitat, no està vinculada orgànicament al Consorci Museu Marítim de Mallorca.

1.6. Difusió i comunicació

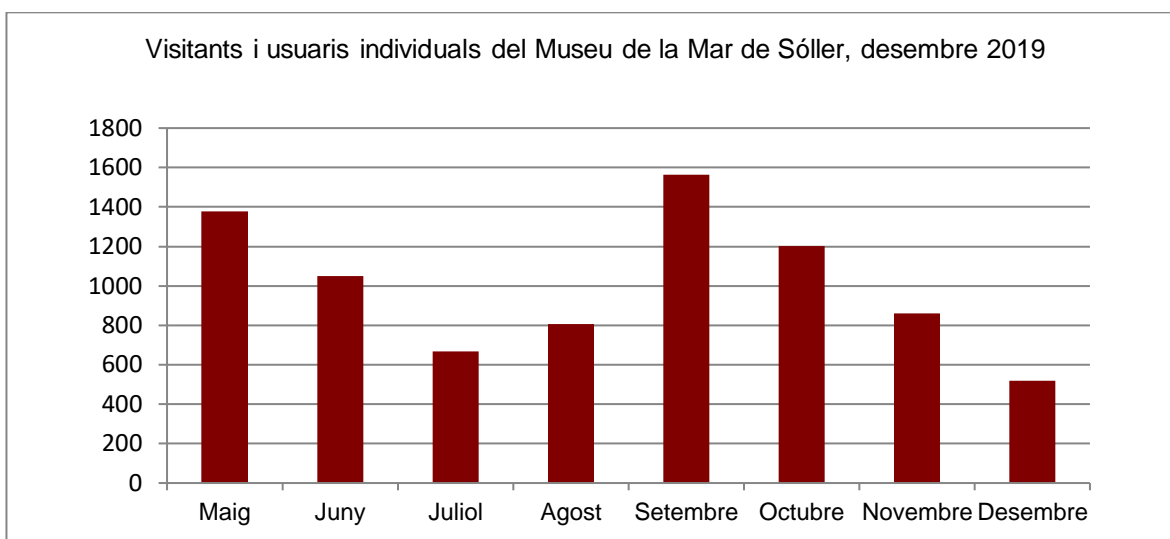
Públics

Com a referència per analitzar els públics es prenen les dades que hi ha del Museu de la Mar de Sóller del maig al desembre de 2019.¹⁵

En el decurs d'aquests 8 mesos d'obertura el Museu va rebre un total de 9.145 visitants i usuaris, la majoria individuals (8.033), la resta grups escolars majoritàriament. Tal com mostra la gràfica que segueix, els mesos de ple estiu i el mes de desembre són els que registren un nombre menor de visitants.

---

¹⁵ L'espai de Ses Voltes va romandre obert amb una exposició temporal del Museu Marítim de Mallorca, però no disposa de dades d'afluència de públic.

Font: Museu Marítim de Mallorca, elaboració pròpia

El Museu disposa de dades de procedència de 4.934 visitants, d'acord amb aquests registres, el 62,3 % són estrangers, mentre que el 37,7 % són visitants espanyols. Dels estrangers, un 32,5 % eren del Regne Unit i un 25,3 % d'Alemanya; el tercer país de procedència amb més volum de visitants va ser França.

Per altra banda, el Museu disposa d'informació sobre la via a través de la qual els visitants han conegut el Museu, que revela que la gran majoria ho van fer «per casualitat» (27 pax davant 10 que hi varen arribar per recomanació i 4 que ho varen fer a través del web del Museu). Es tracta d'una mostra molt petita i, per tant, no és prudent treure'n conclusions definitives.

23

Com que fins ara el Museu Marítim de Mallorca no ha comptat amb personal propi per atendre el públic al Museu de la Mar de Sóller, ha treballat amb l'externalització d'aquest servei.

Comunicació

Des del nomenament del director-gerent del Museu Marítim de Mallorca s'han mantingut contactes amb la premsa local per les diverses activitats que s'han organitzat, cosa que ha donat lloc a aparicions en mitjans de premsa impresa i a les edicions digitals corresponents (*Última Hora*, *Diario de Mallorca*, *Ara Balears*, www.mallorcadiario.com), així com en mitjans audiovisuals (IB3 Ràdio, «Balears fa ciència»; Canal 4, «Passió per la mar» i a IB3 TV).

Pel que fa a la comunicació digital, el Museu va obrir el seu lloc web¹⁶ a finals de 2019 a través de l'adreça <https://museumaritim.conselldemallorca.cat>. Es tracta d'un espai amb un disseny adaptatiu —adaptable als dispositius mòbils— i disponible en tres llengües (català, castellà i anglès), autogestionable —amb gestor de continguts, que permet una actualització fàcil i per tant la difusió de notícies i activitats d'interès per al públic. El web informa sobre la filosofia del projecte, l'activitat que du a terme i els projectes que

¹⁶

https://museumaritim.conselldemallorca.cat/es/?fbclid=IwAR219isqkhh6V7yT8_zif0zTy0N4unwM3jCbMgx9pciiMRM-1_1Zaog9Lsw [Data consulta: gener de 2020]

té en curs. Per altra banda, el Museu té perfils a les xarxes socials Facebook (amb 1.296 seguidors)¹⁷, Twitter (765 seguidors)¹⁸ i YouTube (24 subscriptors)¹⁹.

Pel que fa a la identitat corporativa, el Museu Marítim de Mallorca ja compta amb una marca desenvolupada en el *Manual d'identitat*,²⁰ que detalla la imatge gràfica, les tipografies i els motius que identifiquen el centre i que han de transmetre la seva personalitat en qualsevol dels suports comunicatius que utilitzi el Museu.

1.7. Seguretat

El document «Plan de autoprotección relativo al Museo del Mar en el puerto de Sóller»²¹ constitueix el pla de seguretat i protecció contra incendis i emergències del Museu Marítim de Mallorca per a la seu del Museu de la Mar de Sóller. Es tracta d'un pla redactat en febrer de 2019 i estableix les condicions indispensables que han de garantir la seguretat de les persones en cas d'incendi i emergència.

El document parteix de les característiques de l'immoble i l'entorn en què està situat, així com de les activitats que s'hi duen a terme i les persones que en són usuàries. Amb aquestes dades, fa una anàlisi dels riscos, que s'identifiquen i s'avaluen per determinar les mesures prescriptives de seguretat i d'autoprotecció amb què ha de comptar l'edifici per a cadascun dels riscos que s'hi descriuen.

Igualment, el document explica les formes d'actuació del personal i els procediments que s'han de seguir si es produeix algun incendi o emergència, així com els protocols de notificació de l'emergència ocorreguda.

Per acabar, el document esmentat estableix els detalls per implantar aquest pla d'autoprotecció i el sistema per mantenir-lo i actualitzar-lo.

---

¹⁷ <https://www.facebook.com/MuseuMaritimMallorca/> [Data consulta: gener de 2020]

¹⁸ <https://twitter.com/maritimmallorca?lang=es> [Data consulta: gener de 2020]

¹⁹ https://www.youtube.com/channel/UCmBEgtw_c4hQH5t3944NI6Q/featured [Data consulta: gener de 2020]

²⁰ S'adjunta el *Manual d'identitat corporativa del Museu Marítim de Mallorca* com annex 2.

²¹ FEEX Ingeniería y Consultoría, *Plan de autoprotección relativo al Museo del Mar en el puerto de Sóller*, Febrero 2019. S'adjunta el document i l'OCA corresponent com annex 3.

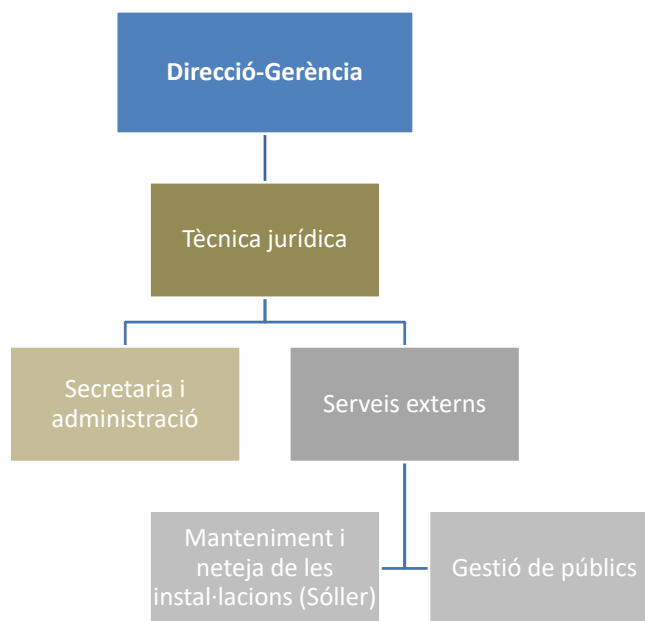

1.8. Recursos humans i econòmics

L'equip de recursos humans del Museu Marítim de Mallorca està format per una persona responsable de la Direcció-Gerència, una persona responsable de l'Administració i una persona per a la departament tècnic i jurídic, incorporada a l'organigrama del centre a principis de gener de 2020. Així, des de la fundació del Museu i fins fa ben poc, la Direcció-Gerència ha hagut de recórrer al personal administratiu del Consell de Mallorca per gestionar i tramitar els contractes externs, ja que el Museu no disposava de cap tècnic de gestió administrativa adscrit a l'organigrama, cosa que ha dificultat i alentit notablement la tasca del Museu.

La resta de serveis han estat externalitzats:

- Manteniment i neteja de les instal·lacions del Museu de la Mar de Sóller.
- Gestió de públics del Museu de la Mar de Sóller: atenció al visitant i usuari, organització de visites per a grups escolars.

Pel que fa als recursos econòmics, el Museu Marítim de Mallorca ha comptat fins ara exclusivament amb l'aportació del Consorci Museu Marítim de Mallorca, contribuït en un 77 % pel Consell de Mallorca i en un 23 % pel Govern de les Illes Balears. Es tracta de partides vinculades, que s'han de prorratejar proporcionalment en cas d'increment.

1.9. Avaluació

Aquest capítol fa una anàlisi de l'entorn per determinar el context socioeconòmic i urbanístic en què se situa el Museu Marítim de Mallorca, així com el panorama d'institucions museístiques amb què conviu.

Per altra banda, en la fase d'anàlisi prèvia a la redacció del Pla director es va considerar avinent mantenir contactes amb una sèrie de persones i grups d'interès vinculats al Museu d'alguna forma i amb opinió de valor sobre el passat i el futur del centre. En aquest apartat oferim també un resum de les idees expressades en aquestes converses.

Amb l'anàlisi d'aquests paràmetres, i tenint en compte les característiques del Museu Marítim de Mallorca i les condicions en què ha dut a terme la seva missió fins al moment —detallades a la primera part d'aquest Pla Director—, es fa una diagnosi final de l'estat de la situació en el moment actual, indispensable per traçar les directrius de l'actuació del Museu en els propers quatre anys.

1.9.1. Anàlisi de l'entorn

Mallorca, amb una superfície de 3.619 km² i 783 km de costa,²² és la més gran de l'arxipèlag balear que conforma la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Retrat socioeconòmic

Mallorca concentra la major part de la població censada a les Illes Balears.²³ Del conjunt d'habitants de les Illes, que l'any 2018 eren 1.128.908, un total de 880.113 vivien a Mallorca, cosa que representa el 78 % de la població. D'aquests, 409.661, més de la meitat, habitava a Palma, la capital, que és alhora capital de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

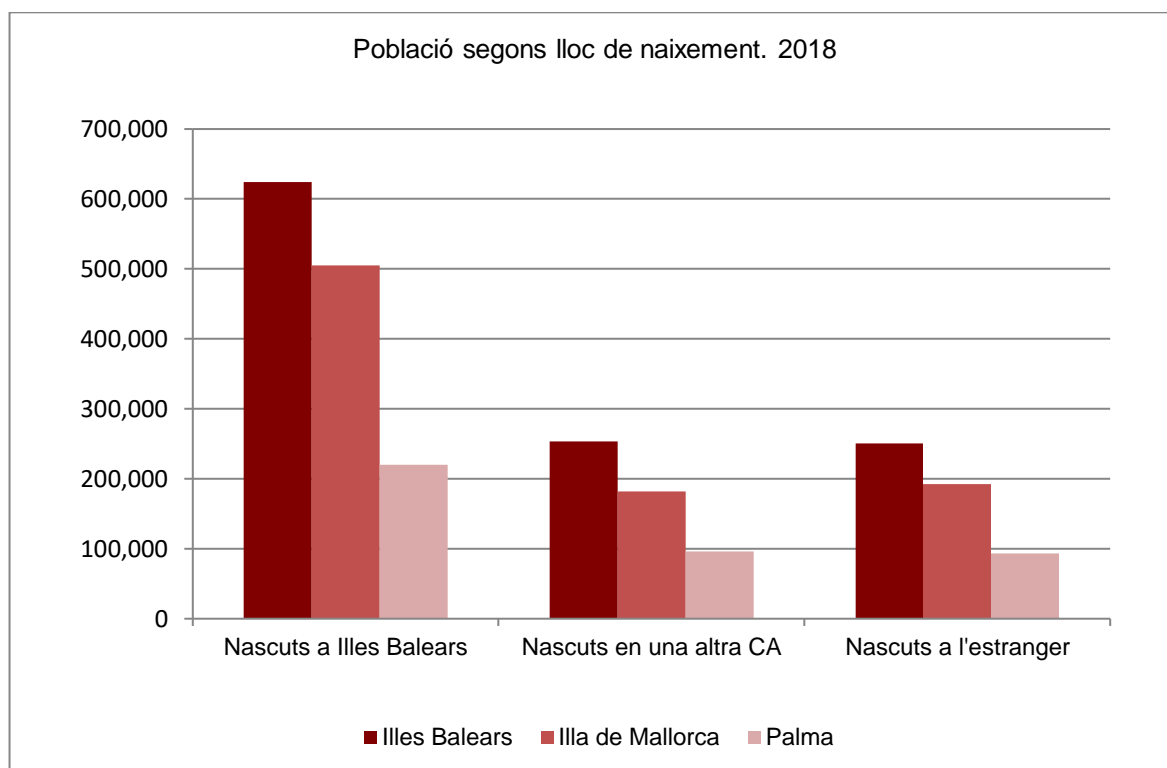
26

És destacable el fet que una elevada proporció dels habitants de les Illes no hi han nascut: un 22,48 % varen néixer en una altra comunitat autònoma espanyola i també un 22,22 % varen néixer a l'estranger i, per tant, poc més de la meitat, un 55,30 % dels habitants, són originaris de les Illes. Palma registra uns índexs similars: el 53,74 % varen néixer a les Illes, mentre que un 23,52 i un 22,74 % són originaris de la resta del territori espanyol i de l'estranger respectivament. Considerada globalment, Mallorca registra un índex lleugerament més elevat de població autòctona, amb el 57,44 % de persones nascudes a les Illes, cosa que indica que la part forana ha rebut menys població nascuda fora, encara que l'índex de persones nascudes a l'estranger tan sols és un punt més baix que el de Palma (21,83 %).

²² https://www.caib.es/sites/sitibsa/es/de_cartografia-81398/ [Data consulta: 18/09/2019].

²³ Totes les dades de població citades en aquest apartat procedeixen de:

https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/c29176ea-c2c4-4d65-98c1-23d9c47df46a/90fa25be-3fa5-4ae3-8d10-8830531ca483/es/Res_00052p.px [Data consulta: 18/09/2019].

Font: Ibestat. Elaboració pròpia

En el primer trimestre del 2019, l'economia de Mallorca²⁴ presentava un creixement del 2,1 %, una dècima per sota del creixement experimentat pel conjunt de les Illes.

El mercat laboral a les Illes Balears, el mes de maig registrava la taxa d'afiliacions a la Seguretat Social més alta de tota la sèrie històrica, amb un total de 564.066 afiliats. La taxa d'atur era del 6,5 %, la més baixa des del 2007, tan sols dues dècimes per sota de la mitjana de la UE (6,7 %), però menys de la meitat de la mitjana espanyola (13,6 %) al mateix període. A Mallorca les dades són equiparables a les del conjunt de les Illes, si bé l'afiliació és un 1,8 % més alta.

Per sectors econòmics, l'agropesquer era l'únic que mostrava un decreixement (-0,4 %), mentre que la construcció, els serveis i el sector de la indústria i l'energia creixien a un ritme del 3,7 %, 2,2 % i 0,9 % respectivament.

Pel que fa al sector pesquer, en particular, Mallorca concentra la major part d'afiliats —el 67,8 % del total—, amb un registre de 467 pescadors, un 1,5 % superior al mateix període de 2018.

En contrast, el sector serveis registrava una afiliació de 369.625 de persones treballadores, acusant una variació interanual també de l'1,5 %.

²⁴ Totes les dades econòmiques que es presenten en aquest apartat procedeixen de Llorenç Pons Garcias, *Conjuntura econòmica de les Illes Balears, juliol 2019*, Govern de les Illes Balears. Totes fan referència al període de gener a maig de 2019, si no s'hi especifica una altra cosa.

En el conjunt del sector serveis, el turisme hi té un paper destacat. En efecte, el principal motor econòmic de Mallorca és el turisme, ja hi arriben més de 8,5 milions de turistes l'any,²⁵ entre els més de 16,59 milions que varen arribar a les Illes el 2018, marcant una xifra rècord²⁶ que posiciona l'illa com la principal destinació turística de tot l'estat.²⁷

L'estada mitjana del turista de les Illes és de 4,8 dies, a Mallorca és lleugerament superior (4,9). El nombre total de viatgers va ser de 2,9 milions de gener a maig del 2019, mentre que el nombre de pernoctacions en establiments hotelers, per al mateix període, fou de 12,2 milions; 2,3 de viatgers i 11,4 milions de pernoctacions a Mallorca.

Tenint en compte la procedència, en el període de gener a maig del 2019, dels 2.430.701 turistes que ja havia tingut l'illa, el 53,6 % eren alemanys, mentre que un 25 % eren britànics i un 21,4 % eren espanyols. Així, a Mallorca el turisme alemany és clarament el més nombrós.

El trànsit arriba majoritàriament per via aèria, de gener a maig havien arribat a l'illa un total de 4.523.608 passatgers. Per via marítima, el mes de maig va ser de 127.413, per via regular, i 254.955 en creuers turístics, un total de 382.368 passatgers. Per bé que les dades no són comparables, es pot intuir que el trànsit per via aèria és notablement superior al que arriba per via marítima. Tot i això, els viatgers que arriben per mar conformen un volum molt notori.

Volum de turistes a Mallorca, gener a maig 2019			
Tipus d'allotjament	Pernoctacions	Viatgers	Estada mitjana
Establiment hoteler	10.186.016	2.079.276	4,9
Apartament turístic	908.517	142.909	6,4
Rural	275.947	75.728	3,6
Total	11.370.480	2.297.913	4,9

Font: Pons Garcias, L., *Conjuntura econòmica de les Illes Balears*, juliol 2019. Elaboració pròpia.

Entorn urbanístic

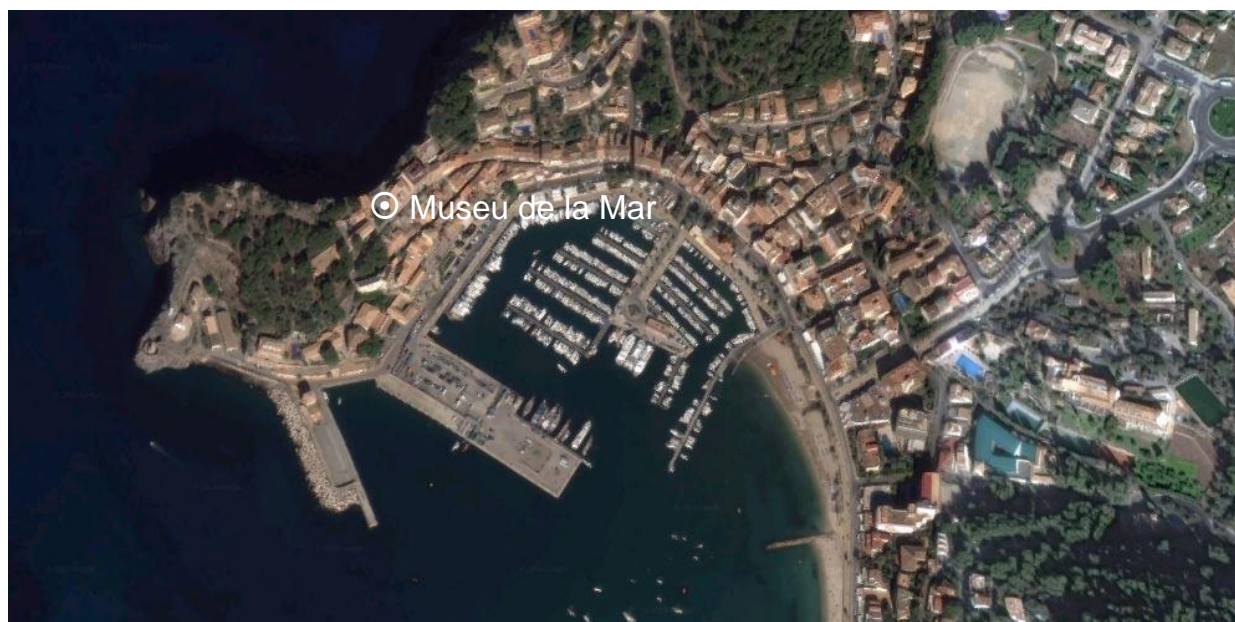
El Museu de la Mar de Sóller està ubicat a l'Oratori de Santa Catalina d'Alexandria, situat al turó de Santa Catalina del port de Sóller. El port de Sóller és un nucli costaner on es concentra la major part de població

²⁵ Dades 2015 a IBESTAT, https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0/ef88f7cf-8e0b-44e0-b897-85c2f85775ec/es/l208002_3001.px [Data consulta: 17/10/2019].

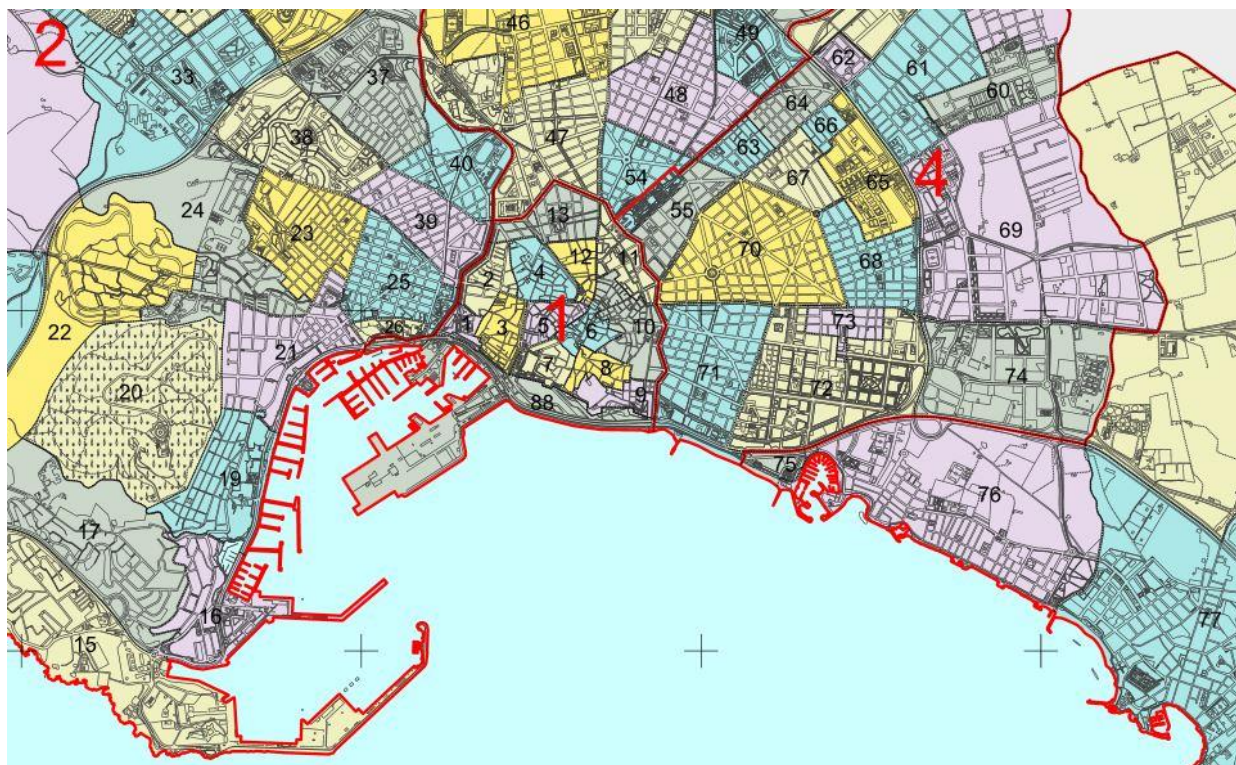
²⁶ <https://www.ultimahora.es/especial/anuario-economico-2018-illes-balears/2019/05/14/2779/nuevo-record-turistas-balears.html> [Data consulta: 17/10/2019].

²⁷ <https://es.statista.com/estadisticas/501320/ranking-de-zonas-turisticas-en-espana-por-numero-de-viajeros-internacionales/> [Data consulta: 17/10/2019].

del municipi de Sóller, el nucli principal del qual es troba a 5 km. El municipi de Sóller ocupa una superfície total de 42,73 km².

Per la seva banda, el municipi de Palma, situat a la costa oest de l'illa, ocupa una superfície de 208,6 km². La ciutat s'estructura en 89 barris organitzats administrativament en els districtes de nord, centre, ponent, llevant i platja de Palma.

El districte de centre inclou els barris de zona portuària —on hi ha la franja marítima i l'edifici de les antigues drassanes— i la Seu. A cavall d'aquests dos barris, es troba l'edifici de Ses Voltes, seu del Museu Marítim de Mallorca, ben prop de les antigues drassanes.

La zona del contramoll-mollet del port de Palma ha de ser objecte d'una reordenació a partir del desenvolupament del projecte «La mar es mi tierra»,²⁸ premiat ex aequo en el concurs convocat el 2018 per l'Autoritat Portuària de Balears, obra de l'equip d'arquitectes Juan Palencia i Marta Colón de Carvajal i l'enginyera Noelia Ruano.²⁹

30

²⁸ <http://www.portsdebalears.com/sites/default/files/LA%20MAR%20ES%20MI%20TIERRA.pdf> [Data consulta: 22/10/2019]

²⁹ <http://www.portsdebalears.com/es/noticia/%E2%80%9Crambla-de-mar%E2%80%9D-mejor-idea-para-la-remodelaci%C3%B3n-del-contramuelle-mollet-del-puerto-de-palma> [Data consulta: 22/10/2019]

En aquest projecte es preveu instal·lar la seu principal del Museu Marítim de Mallorca, amb una ocupació prevista total de 10.205 m².

Entorn museístic

L'anàlisi de l'entorn museístic planteja dificultats donada la disparitat de les dades en funció de les diverses fonts que hi ha.

D'acord amb les dades del Ministeri de Cultura, a les Illes Balears hi ha un total de 56 centres museístics —30 dels quals de titularitat pública i 23 més de titularitat privada—, que varen rebre un 3.239.981 visitants el 2016.³⁰ Les dades consultades no especifiquen la procedència de les persones visitants i, per tant, no és possible conèixer quantes eren visitants locals, si totes haguessin estat turistes, podríem deduir que només 1 de cada 5 turistes de les Illes visiten algun museu.³¹

Atenent les temàtiques tractades, s'observa que hi ha un clar predomini dels museus d'art contemporani (11) i de cases museu (9). En canvi, cal destacar l'absència de museus que tracten temes de ciència i tecnologia i molt poc d'especialitzats en ciències naturals i història natural (tan sols 1 centre) i fins i tot en història (4).

Museus de les Illes Balears segons tipologia. 2016	
Temàtica	Núm. de centres
Arqueologia	7
Art contemporani	11
Arts decoratives	1
Belles arts	3
Casa museu	9
Ciència i tecnologia	0
Ciències naturals i història natural	1
De lloc	1

³⁰ El nombre de visitants es refereix als museus que informen d'aquesta dada. <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/societat/cultura-oci/museus/b7575e95-6b61-4231-818f-fe6a2223c0cf> [Data consulta: 17/10/2019].

³¹ Tenint en compte que el 2016 el total de turistes a les Illes Balears va ser de 16.304.718, d'acord amb *El Turisme a les Illes Balears. Anuari 2016*, Agència de Turisme de les Illes Balears, Conselleria d'Innovació, Recerca i Turisme. Govern de les Illes Balears, 2017.

Especialitzat	4
Etnografia i antropologia	7
General	8
Història	4

Font: Ministeri de Cultura. Elaboració pròpia.

Segons aquestes dades, a les Illes hi ha un total de set museus d'etnografia i antropologia, si bé les dades no detallen quins d'aquests centres es troben a Mallorca. Un professional del sector coneixedor de la realitat museística mallorquina, en un article publicat el 2017 a la *Revista d'Etnologia de Catalunya* afirmava que «l'únic museu de l'illa dedicat específicament a l'etnologia i que acull una important col·lecció etnogràfica a les seves sales és el Museu Etnològic de Muro, que pertany al Museu de Mallorca, de titularitat estatal i gestió autonòmica a través del Govern balear.»³²

Per la seva banda, l'Observatori Cultural de Mallorca comptabilitza al seu web corporatiu un total de 50 espais en la tipologia «Museus i sales d'exposició».³³ Entre aquests, tan sols n'hi ha 12 que s'autodenominen «museu».

Museus i sales d'exposició de Mallorca	
Observatori Cultural de Mallorca. 2019	
Nom	Població
Can Fondo Espai d'Art	Alcúdia
Can Planes	Sa Pobla
Can Xoroi	Fornalutx
Casal de Cultura Exconvent dels Mínims	Muro
Centre Cultural Ca n'Apol·lònia	Son Carrió
Centre d'Art Sa Quartera	Inca
Centre de Visitants del poblat talaiòtic de s'Illot	S'Illot
Centre d'Exposicions s'Escorxador	Sa Cabaneta

³² Francisco Copado Carretero, «Evolució i situació actual dels museus locals i les col·leccions etnogràfiques de Mallorca», a: *Revista d'Etnologia de Catalunya*, desembre 2017, núm. 42.

³³ <https://ocm.conselldemallorca.cat/espais> [Data consulta: 17/10/2019]

Centre Melis Cursach	Capdepera
Església Vella de Ses Salines	Ses Salines
Fundació Cultural Coll Bardolet	Valldemossa
Fundació Museu Cosme Bauçà	Felanitx
Museu de Ciències Naturals Casal de Cultura	Costitx
Museu de Ciències Naturals	Sóller
Museu de l'Aforisme	Consell
Museu de la Llata	Capdepera
Museu del Calçat i de la Pell	Inca
Museu del Fang	Sa Cabaneta
Museu de Pollença	Pollença
Museu de Son Forners i jaciment	Montuïri
Museu d'Història de Manacor	Manacor
Museu i fons artístic	Porreres
Museu Municipal de Valldemossa	Valldemossa
Museu Regional d'Artà	Artà
Sala Bússer	Santanyí
Sala d'actes de l'Ajuntament de Mancor	Mancor
Sala de plens de l'Ajuntament d'Andratx	Andratx
Sala d'exposicions Centre Cap Vermell	Cala Rajada
Sala d'exposicions Casal Pere Capellà	Algaida
Sala d'exposicions Sa Màniga	Sant Llorenç
Sala d'exposicions Centre Cultural Joan Mascaró i Fornés	Santa Margalida
Sala d'exposicions Son Tugores	Alaró
Sala d'exposicions Casal de Peguera	Peguera

Sala d'exposicions Mercat antic	Bunyola
Sala d'exposicions Sa Fàbrica	Esporles
Sala d'exposicions Ca s'Apotecari	Santa Maria del Camí
Sala d'exposicions Es Centre	Selva
Sala d'exposicions Casal Can Roig	Moscari
Sala d'exposicions Ca na Polida	Campanet
Sala d'exposicions de l'Ajuntament de Calvià	Calvià
Sala d'exposicions Na Batlessa	Artà
Sala d'exposicions Ses Cotxeres	Estellencs
Sala Miquel Barceló Casa de Cultura	Felanitx
Sala d'exposicions Casal Can Pere Ignasi	Campos
Sales d'exposicions Claustre de Sant Domingo	Inca
Sales d'exposicions Casal de Cultura Can Gelabert	Binissalem
Sales d'exposicions Claustre de Sant Bonaventura	Llucmajor
Sa Mina	Lloseta
Ses Cases Noves de Cultura	Santanyí
Torre de ses Puntetes	Manacor

Font: Observatori Cultural de Mallorca. Elaboració pròpia.

De fet, a Mallorca en concret, segons la caracterització que estableix el Consell de Mallorca, s'hi reconeixen 16 museus, la majoria ubicats a Palma (7). Dels quatre museus d'etnologia, no n'hi ha cap dedicat als oficis i les formes de vida relacionats amb la mar.

Museus a Mallorca ³⁴		
Nom	Temàtica	Localització
Fundació Juan March	Art modern i contemporani	Palma de Mallorca
Can Prunera	Art modern i contemporani	Sóller
Es Baluard	Art modern i contemporani	Palma de Mallorca
Museu de Mallorca	Història	Palma de Mallorca
Museu Castell de Bellver	Història	Palma de Mallorca
Museu d'Arts Decoratives	Història	Palma de Mallorca
Fundació Cosme Bauçà	Etnologia	Felanitx
Museu Etnològic de Muro	Etnologia	Muro
Museu de Calçat i Pell	Etnologia	Inca
Museu del Fang	Etnologia	Marratxí
Museu Monestir Miramar	Religiós	Valldemossa
Museu Diocesà de Mallorca	Religiós	Palma de Mallorca
Museu de la Seu	Religiós	Palma de Mallorca
Casa Museu Llorenç Villalonga	Casa-museu	Binissalem
Casa Museu de Dionís Bennàssar	Casa-museu	Pollença
Casa Museu Fra Juníper Serra	Casa-museu	Petra
Museu d'Història de Manacor	Històric	Manacor

Font: Consell de Mallorca. Elaboració pròpia.

A cap de les llistes figura la Fundació Pilar i Joan Miró,³⁵ sens dubte una de les institucions culturals de més pes a Mallorca, tant pel fons que conserva com pel relleu internacional de la figura de Joan Miró, i també pel nombre de visitants, que el 2017 va ser de més de 57.000.³⁶

³⁴ <https://www.illesbalears.travel/article/ca/mallorca/els-museus-de-mallorca-viu-la-cultura-de-lilla> (consulta realitzada el 07/10/2019)

³⁵ <https://miromallorca.com/> [Data consulta: 17/10/2019]

³⁶ <https://www.eltiempo.cat/article/3105/miro-mallorca-fundacio-25-anys-dart> [Data consulta: 17/10/2019]

Tampoc no s'hi esmenta el Museu de la Mar de Sóller, avui integrat en el sistema del nou Museu Marítim de Mallorca que és objecte d'aquest Pla director.

1.9.2. Percepcions de la població local i dels agents implicats

Tenir en compte el posicionament de la societat civil sempre és important a l'hora de constituir un equipament públic que vol representar la identitat d'una comunitat, però ho és, encara més si fos possible, en el cas del Museu Marítim de Mallorca. Amb el desmantellament de l'antic Museo, el descontent per la pèrdua es va fer sentir en la població i va cristal·litzar en l'Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca, amb la voluntat de recuperar la institució perduda.

L'anhel de recuperació d'un museu que concentri el patrimoni marítim i que simbolitzi la identitat marinera de Mallorca s'ha palpat en diverses ocasions, com el cas de l'exposició temporal «Models de vaixells» que va acollir el claustre de Sant Antoniet l'any 1993. Amb un total de 77 objectes exposats, la mostra va atraure un total de 9.910 visitants durant els 20 dies que va romandre oberta al públic, cosa que representa prop de 500 persones al dia.³⁷

Aquest batec popular s'ha pogut constatar de nou recentment amb motiu del procés participatiu que va endegar la Direcció-Gerència del nou Museu Marítim de Mallorca poc després de la constitució del Consorci. Iniciatives com la Xarxa dels Desitjos i el *Decàleg de bones pràctiques entorn de la mar*³⁸ són la materialització d'una implicació ciutadana que arriba tant des del sector professional com des de l'àmbit més popular.

De fet, l'existència d'estructures associatives constituïdes a l'entorn del patrimoni marítim és una evidència clara de la inquietud que hi ha en la ciutadania en relació a la preservació d'aquest patrimoni i d'aquesta identitat vinculats a la mar. L'Associació dels Amics del Museu Marítim de Mallorca compta amb uns 300 socis i es va constituir el 1978. L'any 2015 es va constituir una altra associació que té per objecte la salvaguarda i dinamització del patrimoni marítim, es tracta d'Els Alzinares, una escissió de l'anterior associació, que actualment compta amb uns 150 associats. Els Alzinares ha esdevingut una comunitat molt activa i, actualment, capitalitza el moviment popular en defensa del patrimoni marítim.

Amb aquests precedents, durant la primera fase de redacció d'aquest Pla director es feren una sèrie d'entrevistes a una vintena de persones relacionades, d'una forma o una altra, amb el Museu Marítim de Mallorca.

Museu Marítim de Mallorca

Entrevistes fetes amb motiu de la redacció del Pla director

³⁷ Arxiu AAMMM; citat a Blanco, Homs i Juncosa, *Proposta de Pla Director del Museu de la Mar*, s/d.

³⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=PuM9hEXMDkE> ([Data consulta: gener 2020])

	Nom	Càrrec	Dia
1	Manolo Gómez	President de l'Associació d'Amics del MMM	19/09/2019
2	Bernat Oliver	Cap de la Unitat de Patrimoni Marítim del Consell de Mallorca	19/09/2019
3	Francesca Luculano	Noctiluca, empresa encarregada de rebre els visitants i usuaris —i dels serveis pedagògics— del Museu de la Mar de Sóller	19/09/2019
4	Jaume Amengual	Mestre xarxaire	19/09/2019
5	Gori Mayol (Focus grup 1)	Pescador i regidor de MES a Sóller	19/09/2019
6	Josep Mayol (Focus grup 1)	Pescador, patró major de la confraria de Sóller	19/09/2019
7	Ignasi Marc (Focus grup 1)	Mestre d'aixa jubilat	19/09/2019
8	Jaume Ensenyat (Focus grup 1)	Pescador jubilat, president de l'Associació de Gent Major de Sóller	19/09/2019
9	Pep Florit	Mestre d'aixa de la Unitat de Patrimoni Marítim	08/10/2019
10	Neus Rodríguez (Focus grup 2)	Secretària General del Consell de Mallorca i del Consorci del Museu Marítim de Mallorca	08/10/2019
11	Maria Mir (Focus grup 2)	Tècnica d'Administració General (Conselleria de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística)	08/10/2019
12	Joana Bibiloni (Focus grup 2)	Auxiliar administrativa (Conselleria de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística)	08/10/2019
13	Pere Bover (Focus grup 2)	Administratiu i cap de Comptabilitat (Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient del Consell de Mallorca)	08/10/2019

14	Margarida Sastre (Focus grup 2)	Administrativa del Museu Marítim de Mallorca	08/10/2019
15	Gabriel Pons	Cap de Secció de Museus (Conselleria de Cultura Patrimoni i Política Lingüística)	08/10/2019
16	Mireia Mayolas	Cap de l'Àrea d'Educació i Activitats del Museu Marítim de Barcelona	04/11/2019
17	Enric García	Cap de l'Àrea de Gestió de col·leccions i del coneixement del Museu Marítim de Barcelona	04/11/2019
18	Catalina Gayà	Professora del Departament de Mitjans i Cultura (UAB)	14/11/2019
19	Joan Vicens	President de l'Associació de Museòlegs de Catalunya	26/11/2019

Les converses mantingudes han fet aparèixer una sèrie de qüestions en relació a diversos temes que són d'interès per a aquest Pla director, i que exposam a continuació.

- **Sobre l'entorn museístic de Mallorca**
  - Mallorca no compta amb una oferta d'equipaments museístics a l'alçada de la seva capitalitat turística.
  - El treball en xarxa entre els equipaments museístics de l'illa és poc rellevant, el teixit professional és molt feble i no està estructurat.
- **Sobre les associacions vinculades al Museu Marítim de Mallorca i el suport popular al projecte**
  - L'activitat dels Amics del Museu Marítim de Mallorca (d'ara en endavant AMMM) es va reduir sensiblement arran de la darrera crisi viscuda i la reducció de les subvencions del Govern balear.
  - L'associació Els Alzinares, formada en bona part per membres que havien estat dels AMMM, és la que, actualment, concentra més activitat de promoció del patrimoni marítim.
  - Cala Gamba ha esdevingut un dels ports aglutinadors de la navegació tradicional a Mallorca. És el centre d'operacions d'Els Alzinares, juntament amb el Portitxol.
  - L'àmbit marítim dona lloc a associacions molt diverses, vinculades a temàtiques molt variades (des de la vela llatina fins a la pesca submarina...). És bo tenir en compte aquesta diversitat i que el Museu les aglutini i esdevingui un punt de trobada per a totes.
  - El suport popular que té el projecte es veurà compromès si el Museu no es materialitza en un espai expositiu.
- **Sobre gestió i recursos humans**
  - El Consorci s'ha de dotar d'una estructura de personal pròpia i suficient que li permeti l'operativitat.

- Tant la Unitat de Patrimoni Marítim, com el Taller de Mestres d'Aixa i *La Balear*, amb els corresponents efectius humans que els conformen, no estan vinculats al Consorci del Museu Marítim de Mallorca. Tenint en compte les funcions que duen a terme, seria raonable que s'enquadrassin en l'Àrea Patrimoni i que s'integrassin en l'estructura del Museu.
- La curta durada dels contractes que s'hi signen, fa que els serveis que s'hi presten siguin excessivament temporals i, per tant, en comprometen la qualitat i la continuïtat.
- **Sobre equipaments**
  - El problema principal per tirar endavant el MMM ha estat sempre trobar una seu per al museu a Palma, ja que l'emplaçament idoni ha de ser al port.
  - Cal que el MMM comenci a tenir una activitat expositiva a Ses Voltes, a l'espera del projecte de nou edifici al Mollet, per visibilitzar al més aviat possible l'activitat del Museu.
- **Sobre col·leccions i exposició**
  - Les col·leccions del MMM són molt magres com a fons de partida, les embarcacions estan sobrevalorades ja que el 90 % està en mal estat de conservació.
  - Els fons originaris del MMM, dipositats actualment al Museu de Mallorca, no tenen una significació elevada.
  - Seria convenient potenciar la cessió o el dipòsit de col·leccions interessants que són propietat de particulars, a l'illa se'n coneixen diverses.
  - La sola existència del MMM genera iniciatives de donació de patrimoni marítim per part de la població.
  - Hi ha un patrimoni immaterial que està en risc de perdre's perquè els que en tenen memòria són d'edat avançada.
  - Mantenir les embarcacions en mar és molt costós per un Museu Marítim, i pot arribar a ofegar la resta d'activitats en termes econòmics. És imprescindible contenir aquest propòsit. L'important és conservar "l'ànima" de les embarcacions (aixecament de plànols).
- **Sobre relats i exposició**
  - El món marítim dona peu a relats molt transversals, en què és possible conjugar diferents temàtiques i atraure, així, públics ben diversos.
  - A Sóller falta exposar-hi les embarcacions de Sóller.
  - És molt convenient que el MMM compti amb un espai d'exposició a Palma que doni visibilitat pública a l'entitat.
  - Cal preservar el patrimoni immaterial del sector pesquer. Es tracta d'una necessitat peremptòria ja que molts dels antics pescadors són gent gran.
- **Sobre públics**
  - El públic del Museu de la Mar de Sóller és més turístic que local, tot i que els registres encara són escassos.
  - El programa educatiu és una tasca per potenciar perquè es constata que hi ha moltes possibilitats. Sense fer pràcticament difusió de l'oferta el Museu de la Mar de Sóller ha aconseguit reserves per a la temporada escolar 2019-20, i no només de centres educatius

de proximitat, sinó d'arreu de l'illa, però seria desitjable un horitzó a més llarg termini per poder desenvolupar i comercialitzar bé l'oferta educativa.

- Donada l'oferta cultural de Palma, la proximitat de l'edifici de Ses Voltes al port i a la Seu, i el turisme que rep Mallorca, el Museu Marítim de Mallorca pot representar una proposta de turisme cultural important, ja que no hi ha competència en el mateix àmbit de museus etnohistòrics.
- **Sobre comunicació**
  - Es constata fins ara la poca difusió del producte a públic objectiu.

1.9.3. Diagnosi

Tenint en compte les característiques actuals del Museu, a l'entorn de la missió, la visió i els valors del nou Museu Marítim de Mallorca, i un cop analitzat el context, la col·lecció i les perspectives de futur, presentam el diagnòstic següent en forma de debilitats i fortaleces de l'anàlisi interna, i d'amenaques i oportunitats com a expressió de l'anàlisi en relació als factors externs a la pròpia institució.

		Museu Marítim de Mallorca - Diagnosi	
Intern	Debilitats	Fortaleses	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ La col·lecció legítima del Museu, procedent de l'antic Museo Marítimo de Baleares, es va reduir molt en relació a l'original, i no ha estat visible durant més de 40 anys. ▪ El Museu no disposa d'una política d'adquisicions que determini quines són les prioritats en matèria de col·lecció. ▪ L'espai de Ses Voltes és limitat per allotjar la seu principal del Museu a Palma. ▪ La relació amb el Museu de la Mar de Sóller depèn de la renovació d'un conveni que està subjecte a la configuració política de l'Ajuntament de Sóller, cosa que no permet planificar a llarg termini. ▪ El Museu Marítim de Mallorca no disposa d'un equip humà estable que li permeti dur a terme la seva missió. ▪ La Unitat de Patrimoni Marítim del Consell Insular, amb unes funcions coincidents amb una part de les del Museu Marítim de Mallorca, no està integrada en el Museu ni forma part de la mateixa Conselleria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ El «renaixement» del Museu Marítim de Mallorca ha comptat amb un procés de participació popular i cocreació que certifica l'interès i els vincles amb les comunitats locals. ▪ L'existència del Consorci del Museu Marítim de Mallorca, com a figura jurídica, ha de facilitar la maniobrabilitat del Museu i n'assegura la independència administrativa i de gestió i la dotació econòmica. ▪ L'equip humà amb què actualment compta el Museu, per bé que extremadament reduït, és professional, entusiasta i cohesionat. La Direcció-Gerència, a més, l'exerceix un professional amb capacitat de lideratge. ▪ L'orientació pluridisciplinària del Museu Marítim de Mallorca i la diversitat de relats que en deriva pot ser atractiva per una gran diversitat de perfils turístics: cultural, nàutic, familiar, gastronòmic i, fins i tot, de negocis. 	
Extern	Amenaces	Oportunitats	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ La composició dels òrgans de govern del Consorci està subjecta a la composició política del Consell de Mallorca i del Govern de les Illes Balears i, per tant, condicionada pels canvis derivats del resultat dels processos electorals que s'esdevinguin. ▪ Hi ha un sector de la societat que és crític amb la visió descentralitzada del Museu i demana que hi hagi una seu definitiva com la que es planteja al projecte «La mar es mi tierra». 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hi ha col·leccions i béns de temàtica marítima que fan pensar que els fons del Museu són susceptibles de completar-se i d'enriquir-se amb relativa facilitat. ▪ No hi ha a Mallorca altres iniciatives museístiques basades en la cultura marítima. ▪ El projecte de reordenació del contramoll-mollet potenciarà aquesta àrea de primera línia de costa com un nou sector d'oci de la ciutat que pot beneficiar la futura seu definitiva del MMM. ▪ La ubicació en un context com Mallorca, una de les principals destinacions turístiques d'Espanya. ▪ L'oferta de turisme cultural a Mallorca no està saturada, el nou Museu Marítim de Mallorca pot completar-la. ▪ Hi ha una Unitat de Patrimoni Marítim com a entitat amb una comesa coincident amb la del Museu, la qual cosa apunta la possibilitat que assumeixi una part de les funcions museístiques. 	

2. Programmes

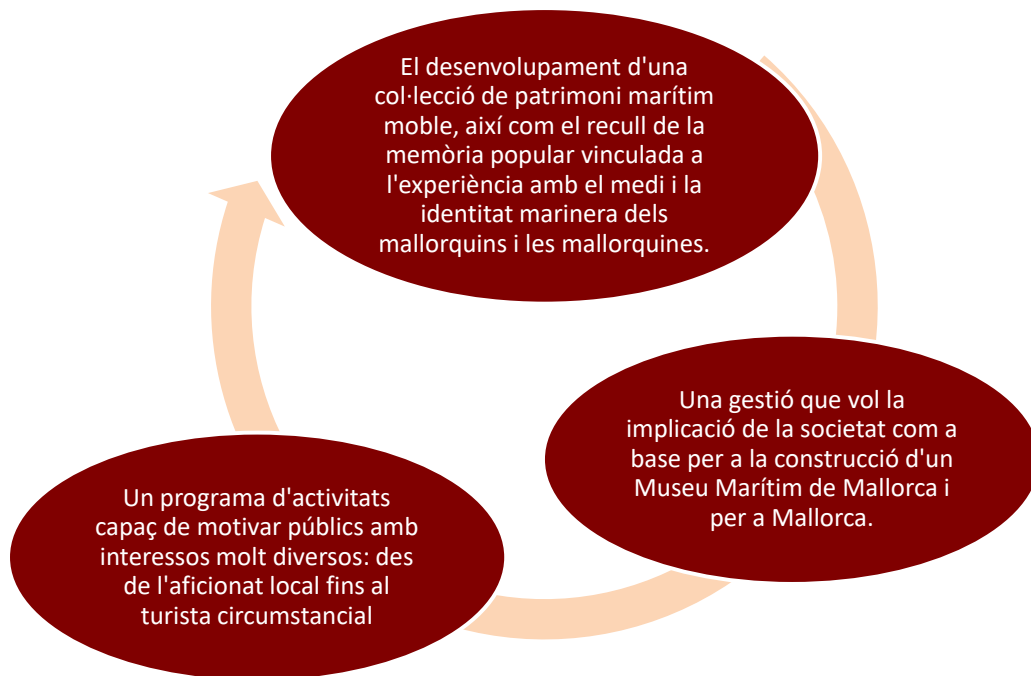
2.1. Conceptualització estratègica

Un cop analitzada l'actuació del Museu Marítim de Mallorca, es presenten, en aquesta part del document, les directrius que han regir l'acció del Museu els propers quatre anys i els programes en què es concreten.

La caracterització del Museu Marítim de Mallorca s'ha de definir a partir de les línies estratègiques següents:

- A. Ser un centre fortament imbricat en la societat mallorquina, inclusiu, obert i impulsor de la participació dels mallorquins i les mallorquines en els processos de definició de la identitat del Museu, així com en la creació i l'execució de les activitats que du a terme.
- B. Posar en valor el patrimoni marítim de Mallorca entès des d'una òptica multidisciplinària: la història, l'antropologia, la biologia, l'arqueologia, l'arquitectura, la biologia, el paisatge, la gastronomia, la lingüística, la sociologia...
- C. Esdevenir el referent en la transmissió de la identitat marinera de la societat mallorquina com a centre promotor de la recerca, la conservació i la divulgació del patrimoni marítim.
- D. Exercir la defensa activa de la preservació del medi marítim.
- E. Impulsar la seva acció des de la seu principal a Palma, però amb un esperit descentralitzador.
- F. Abanderar una oferta de turisme cultural sòlida, potent i de qualitat.

A partir de les línies estratègiques esmentades i de les servituds que en deriven, es defineix la conceptualització operativa de l'equipament, que s'estructura a l'entorn de tres eixos fonamentals, tal com mostra l'esquema següent:

Aquests tres eixos han de vertebrar l'acció del Museu Marítim de Mallorca, de forma que es realimentin mútuament.

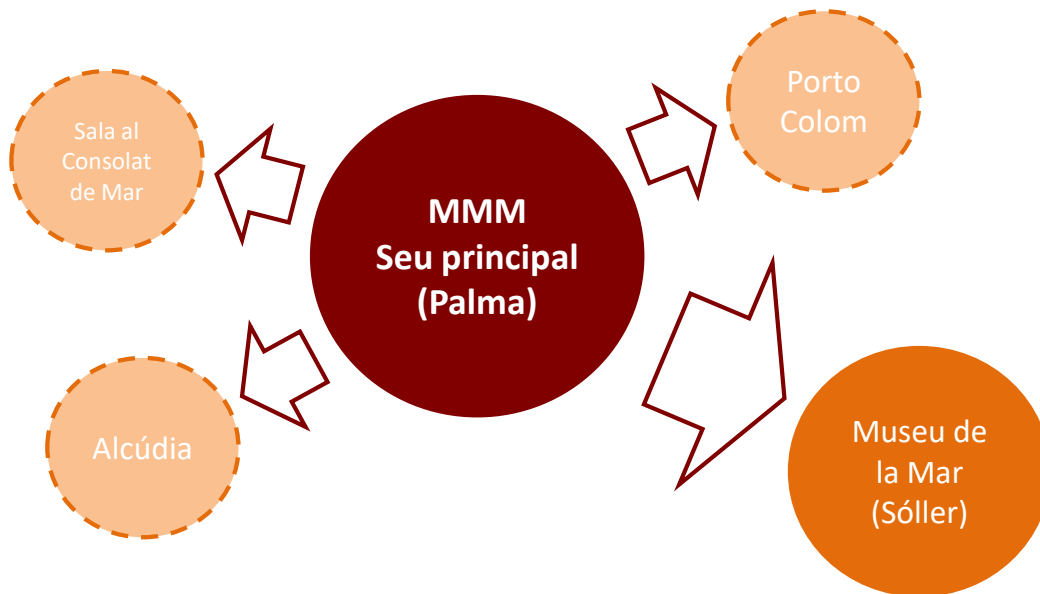
Tot això, en un escenari sense fronteres fixes, en el sentit que, tot i entenen que Palma ha de ser la seu central i el nucli a partir del qual es desenvolupa l'activitat del Museu, l'acció del centre s'estendrà per Mallorca, on es requereixi per raó de l'activitat o el motiu, sigui en una extensió o centre vinculat —el Museu de la Mar de Sóller o els equipaments museístics que puguin formar part del sistema en el futur—, o en un espai puntualment relacionat amb el Museu —centres educatius i culturals, casals populars, etc.

El sistema del Museu Marítim de Mallorca

L'esperit de descentralització del Museu Marítim de Mallorca es materialitzarà a través de la constitució d'un sistema d'equipaments i espais adherits, liderats pel principal, que és el que du el nom del Museu i ha de tenir seu a Palma. En el termini que preveu aquest pla director, la seu s'ubicarà a l'edifici de Ses Voltes. La seu principal és la que ha de capitalitzar el sistema i ha de liderar la xarxa d'equipaments i espais adherits, que podran vincular-s'hi de dues formes:

- Com a seccions, o centres, la gestió dels quals és assumida directament pel Museu Marítim de Mallorca, com ja és el cas del Museu de la Mar de Sóller.
- Com a centres o espais col·laboradors, amb els quals el Museu Marítim de Mallorca establirà una sèrie de compromisos, en matèria de comunicació i cessió d'imatge corporativa, promoció, i

suport i assessorament professional, responsabilitats que s'han de detallar en cada cas en els convenis.

La relació del Museu Marítim de Mallorca amb cadascun dels equipaments que es vinculin al sistema s'haurà de regular a través de convenis específics que estableixin les condicions i compromisos de les parts en la relació que s'ha establert, el temps que ha de durar aquesta vinculació i els recursos que hi ha d'aportar cadascuna de les parts perquè cada equipament adherit funcioni correctament.

En aquest sentit, serà convenient que la durada de les relacions establertes en els convenis sigui llarga, tal com s'ha fet fins ara amb l'Ajuntament de Sóller per integrar el Museu de la Mar en el sistema, i amb l'Ajuntament de Palma per a la cessió d'ús de Ses Voltes.

2.2. Programa institucional

El Museu Marítim de Mallorca ha de formalitzar una sèrie de relacions que li permetin dur a terme la seva activitat amb excel·lència i de forma coordinada amb entitats i organismes amb qui comparteix els mateixos propòsits.

En alguns casos serà convenient valorar la incorporació d'alguns d'aquests organismes i entitats al Consorci Museu Marítim de Mallorca ja que els Estatuts del Consorci preveuen la possibilitat que s'hi puguin incorporar els municipis que tinguin relació amb la història marítima de Mallorca, així com altres administracions i entitats sense afany de lucre que comparteixin les finalitats del Consorci, una possibilitat que fins ara no s'ha produït.

- **Unitat de Patrimoni Marítim**

Aquesta unitat està adscrita al Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient del Consell de Mallorca, i té assignada la Unitat de Mestres d'Aixa i la responsabilitat sobre l'embarcació *La Balear* i la tripulació que n'està al càrrec. Es tracta d'una Unitat dedicada a preservar i estudiar el patrimoni marítim de l'illa, uns objectius que coincideixen amb els del Museu Marítim de Mallorca, i que, per tant, farien pertinent i convenient que el Museu s'integrés en l'Àrea de Col·leccions. Altrament, el Museu s'hauria de dotar de perfils paral·lels amb responsabilitats equivalents que duplicarien el servei i suposarien un sobrecost innecessari.

- **Ajuntament de Palma**

L'Ajuntament de Palma és l'Administració propietària de Ses Voltes, actualment seu principal del Museu Marítim de Mallorca, que ha estat cedit al Museu a través d'un conveni de 4 anys de durada i prorrogable per 4 més. Al marge del temps que es perllongui aquesta relació, el posicionament del Museu determina que Palma exerceixi la capitalitat del sistema que conforma el Museu Marítim de Mallorca. Per tant, la seu principal se situa a la ciutat, raó per la qual és convenient que l'Ajuntament entri a formar part integrant del Consorci, així com la legislació ho permeti,.

- **Ajuntament de Sóller**

L'Ajuntament de Sóller exerceix la titularitat del Museu de la Mar emplaçat a l'oratori de Santa Catalina que, actualment, forma part del Museu Marítim de Mallorca. Aquesta condició es basa en un conveni que fixa la relació en 4 anys i prorrogable per 4 més, de manera que hi ha garanties de continuïtat estable de la relació. Com en el cas de l'Ajuntament de Palma, així com ho permeti la legislació, és convenient que l'Ajuntament de Sóller s'integri en el Consorci Museu Marítim de Mallorca.

- **Universitat de les Illes Balears**

En la seva funció de promotor de la recerca del medi i la cultura marítims de Mallorca, el Museu ha de comptar amb l'aliança amb la Universitat de les Illes Balears, tant amb la Facultat de

Ciències com la de Filosofia i Lletres. Un partenariat entre la Universitat i el Museu ha de ser la base per impulsar iniciatives que contribueixin a crear línies de recerca i coneixement en els àmbits que tracta el Museu.

▪ **Autoritat Portuària de Balears**

La futura ubicació de la seu principal del Museu Marítim de Mallorca, a la zona portuària del contramoll-mollet de Palma, farà recomanable establir una relació formal del Consorci amb l'Autoritat Portuària de Balears, entitat responsable de l'administració i gestió del port de Palma, i que l'Autoritat Portuària entri a formar part del Consorci Museu Marítim de Mallorca.

▪ **Ports de les Illes Balears**

També seria convenient que l'administració responsable de la majoria de ports mallorquins —entre d'altres, el de Sóller—, formàs part integrant del Consorci del Museu.

▪ **Xarxa de Museus del Consell de Mallorca**

En el context museístic de l'illa, el Museu ha de formalitzar la inclusió en la Xarxa de Museus del Consell de Mallorca, d'acord amb els preceptes de la Llei 4/2003 de museus de les Illes Balears.

▪ **Xarxes temàtiques d'àmbit internacional**

El Museu ja ha iniciat els tràmits per integrar-se en les principals xarxes temàtiques del sector —en concret, la Xarxa de Museus Marítims de la Costa Catalana i la Xarxa de Museus Marítims de la Mediterrània. Però, al marge d'aquestes, hi ha altres estructures internacionals dedicades a estudiar i divulgar el patrimoni i la cultura marítimes, que el Museu pot tenir en compte en el futur, quan l'equipament estigui plenament en funcionament i tengui una activitat normalitzada.³⁹

47

▪ **Associacions d'amics del patrimoni marítim**

El Museu ha de formalitzar el seu vincle amb l'Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca i també amb l'Associació Alzinaires de la forma que es consideri més adequada per a les parts. La col·laboració amb aquestes associacions és un dels eixos a través dels quals s'ha de desenvolupar l'acció del Museu, ja que són la base per dur a terme les polítiques de participació i cocreació dels programes de col·lecció, recerca i activitat del centre.

Per altra banda, seria molt convenient crear un Consell Assessor del Museu Marítim de Mallorca, que reuneixi representants d'entitats o institucions amb coneixement i opinió de valor sobre la realitat, la història i la idiosincràsia de la cultura marítima de Mallorca, de manera que pugui exercir com a òrgan consultiu sempre que la Direcció-Gerència del centre ho consideri pertinent. El Consell Assessor es pot reunir en una convocatòria ordinària com a mínim un cop cada exercici, per bé que la Direcció-Gerència podrà convocar-lo de forma extraordinària quan pertoqui. Els integrants del Consell Assessor —sense perjudici que en un futur es pugi considerar pertinent que hi hagi terceres entitats— seran els representants dels organismes següents:

---

³⁹ Entre d'altres, l'Asociación de Museos y Centros del Patrimonio Cultural Marítimo de España, l'European Maritime Heritage o la Mediterranean Maritime History Network.

Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca, Associació Alzinares, Universitat de les Illes Balears, Escola Nàutica de Palma, Federació d'Associació de Veïns de Palma, Associació per a la Conservació del Patrimoni i la Cultura marítima de Mallorca, Real Liga Naval Española, delegació de Balears, Associació de Mestres d'aixa de Mallorca, Federación Provincial de Cofradías de Pescadores de Baleares —i les confraries de pescadors locals de Mallorca que es cregui convenient—, Asociación de Clubes Náuticos de Baleares —i els clubs nàutics locals de Mallorca que es consideri convenient.

2.3. Programa de col·leccions

Una de les accions prioritàries del Museu Marítim de Mallorca serà encetar un programa de col·lecció que nodreixi els fons del centre, al marge de la col·lecció que ja hi ha al Museu de la Mar de Sóller i de la del antic Museo Marítimo de Baleares, tal com s'ha explicat en l'apartat sobre Col·leccions de la primera part d'aquest document. Aquest programa ha d'anar necessàriament vinculat a un de conservació i de recerca. D'una banda, perquè els bens que conformin les col·leccions siguin preservats i constitueixin un llegat per a les generacions futures, d'altra banda, perquè siguin convenientment documentats i estudiats, i contribuir així al coneixement de la cultura marítima de Mallorca.

2.3.1. Programa de col·lecció

Amb tot, és peremptori que es redacti una política d'adquisicions encaminada a bastir una col·lecció de béns representatius de la cultura marítima de Mallorca, que comenci amb la consolidació dels fons existents. La constitució d'una col·lecció de béns mobles, sense que sigui estrictament imprescindible per a la tasca de difusió de la cultura marítima del Museu, és important, ja que es tracta de l'evidència material d'aquesta cultura del territori. L'objecte, ben contextualitzat, i adequadament interpretat, segueix sent un recurs museístic amb una gran capacitat d'evocació i generació d'empatia per al visitant, al marge del valor patrimonial que té *per se*. A més, tot i que la missió del Museu abasta un arc temporal que arriba a la contemporaneïtat, en la fase d'entrevistes amb els agents implicats s'ha reiterat recurrentment la preocupació per la conservació de la cultura material tradicional vinculada al món marítim i especialment pesquer —la significació econòmica d'aquest darrer sector ja és molt minoritària en el conjunt de l'illa i, a més, es troba en retrocés— de forma que la confecció d'una col·lecció no deixa de ser també una resposta a una petició popular.

En les converses mantingudes durant la primera fase de treball del Pla Director s'ha constatat l'existència de béns susceptibles d'incrementar els fons del Museu Marítim de Mallorca a través, bàsicament, de tres vies: les embarcacions propietat de l'Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca, els oferiments directes al Museu Marítim de Mallorca i l'existència de diverses col·leccions particulars de patrimoni marítim.

El primer dels casos són les embarcacions propietat de l'Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca que estan dipositades a les coves de Bellver. Es tracta d'un total de 18 embarcacions de diferents tipus —bots i llaüts majoritàriament—, dedicades en origen a la pesca però també a l'esbarjo. La més antiga data de 1931, mentre que la més moderna fou construïda el 1984, per diversos mestres d'aixa en diverses localitats de Mallorca. Actualment, la majoria d'aquestes embarcacions es troben a les coves de Bellver, excepte 3 que estan exposades a Ses Voltes, i una de nova, un *snipe* que, per ara, és a les coves, però està previst que s'exposi a Ses Voltes. L'Associació ha declarat la voluntat de fer donació d'aquestes embarcacions al Museu Marítim de Mallorca.

Embarcacions propietat de l'Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca
dipositades a les coves de Bellver

Nom	Tipus	Cronologia	Mides	Lloc de construcció	Mestre d'aixa
Sant Antoni	Gussi	1940	s.d.	Porto Colom	Joan Creus
JPV	Pastera	1966	s.d.	s.d.	Gabriel Medina
Chubasco	Llaüt	1984	5,22 m (26 pams)	s.d.	Jaume Terrasa Carrió
David	Bot cobertat	1950	3,80 m (17 pams)	Porto Colom	s.d.
Manuela	Llaüt	1934	6,55 m (33 pams)	Palma	Toni Ferrer Garcia
Virgen de Fátima	Llaüt	1955	7,20 m (35 pams)	Alcúdia	Sebastian Bennàssar Socias
Boy	Bot cobertat	1931	3,80 m (19 pams)	Porto Colom	Joan Creus Julià
San Bernardino	Llaüt	1946	6,20 m (31 pams)	Campos	Lucas Sala Salom
Famir	Bot cobertat	1962	3,24 m (16 pams)	Palma	Pau Ferrer Garcia
Semar	Bot cobertat	1950	3,40 m (17 pams)	Palma	s.d.
Kiko	Llaüt	1974	6,96 m (34 pams)	Pollença	Joan Vives
Agustina	Llaüt	s.d.	5,4 m (27 pams)	s.d.	s.d.
Cachaca	Llaüt	1966	5,2 m (26 pams)	Alcúdia	Sebastian Bennàssar Socias
Comitè Regates Cala Gamba	Bot cobertat	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
s.d.	Snipe	s.d.	s.d.	Palma	Cardona

Embarcacions de l'Associació d'Amics del MMM a les coves de Bellver

Per altra banda, de forma periòdica, alguns particulars ofereixen embarcacions, en general, a la Gerència del Museu. El Reglament 2792/1999 de la UE que obliga a desballestar les embarcacions que causen baixa en l'activitat pesquera per obtenir les primes establertes, impulsa els propietaris a oferir-les al Museu per preservar-les, tot fent valer el supòsit recollit al Reglament i que exigeix de desballestar-les quan l'embarcació és assignada a la conservació del patrimoni històric.⁴⁰

I en darrer terme, és coneguda també l'existència de col·leccions privades de temàtica marítima, tot i que a l'hora de redactar aquest Pla Director no s'ha tingut accés directe als propietaris —al·ludits per terceres persones— ni s'ha pogut consultar cap inventari dels béns dels quals se'n ha informat.

En qualsevol cas, és imprescindible i prioritària la redacció d'una política d'adquisicions que traci les línies generals que cal seguir en la tasca de seguir configurant la col·lecció del Museu. La finalització de l'estudi de col·leccions que es du a terme actualment ha d'aportar la informació imprescindible per redactar el document esmentat, que haurà de tenir en compte les premisses següents:

- Cal partir de la base dels béns que hi ha actualment. La manca actual d'espais adequats per a la reserva, i en tot cas, les necessitats de condicionament ambiental i seguretat que és obligat de

⁴⁰ Article 7, del Reglamento (CE) nº 2792/1999 del Consejo, de 17 de diciembre de 1999, por el que se definen las modalidades y condiciones de las intervenciones con finalidad estructural en el sector de la pesca. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f6d58818-d403-42fc-83f7-71018b695c35/language-es> [Data consulta: 23/01/2020]

garantir per a les col·leccions, aconsellen evitar la repetició excessiva d'objectes, de manera que, abans d'adquirir un bé determinat, serà prudent verificar si el Museu ja compta amb béns equiparables. Si és així, cal valorar la conveniència d'ingressar-lo o no, en funció de l'estat de conservació, la idoneïtat en relació a la resta de criteris de la col·lecció, els condicionants de l'adquisició, la singularitat de l'objecte, etc.

- L'objectiu de la col·lecció ha de ser qualitatiu més que quantitatiu. La racionalització de la col·lecció ha d'estar determinada per la capacitat de conservar, amb garanties de pervivència, els béns que s'adquireixin.
- Concebre el patrimoni marítim en un sentit ampli, entenent per patrimoni, no exclusivament els béns mobles, sinó el patrimoni immaterial —el coneixement, la memòria, les vivències, les tradicions, etc.— que conserven les persones que han tingut relació amb la mar d'una forma o d'una altra. En aquesta concepció àmplia de patrimoni, el Museu hi entendrà també el patrimoni immoble, i estudiarà en cada cas la possibilitat de promoure i, fins i tot, de participar en la preservació d'espais o edificis que hagin tingut una vinculació essencial amb la cultura marítima de Mallorca.
- Els béns mobles objecte de col·lecció poden ser de tipologia diversa —béns arqueològics, artístics, històrics, etnològics, científicotecnològics—, sempre que guardin una relació directa amb l'àmbit marítim, així com espècimens representatius de la biodiversitat marina de Mallorca i documents relatius a la història marítima de l'illa i embarcacions.
- L'àmbit temàtic ha de donar cabuda a la diversitat d'expressions que el medi marítim ha generat: de l'àmbit laboral, festiu, lingüístic, mediambiental, científic, artístic o domèstic.
- L'àmbit territorial de procedència dels béns objecte de col·lecció ha de ser prioritàriament Mallorca. Tanmateix, es pot valorar la conveniència d'adquirir un bé determinat quan en sorgeixi l'oportunitat.
- L'abast temporal no ha de tenir una limitació específica, però ha de dedicar-se amb prioritat als béns que, per raó d'antiguitat, estan en perill de desaparèixer o són testimonials.

Problemàtiques específiques de gestió de les col·leccions

Un dels reptes del nou Museu Marítim de Mallorca, més enllà de configurar i completar la col·lecció per custodiar, és normalitzar la gestió d'aquestes col·leccions. En aquest sentit, aquest repte general es pot desgranar en quatre conceptes fonamentals:

1. Requerir la propietat dels béns de l'antic Museu Marítim de Balears, que es conserven actualment al Museu de Mallorca. En aquest sentit, és necessari que el Museu dugui a terme les gestions pertinents per recuperar formalment la propietat d'aquests fons. A partir d'aquí, cal establir les fórmules d'adquisició que pertoquin en cada cas i que estableixin clarament la propietat dels béns que custodia el Museu, i les responsabilitats respectives.
2. L'existència d'un fons com el de l'antic Museu Marítim de Balears, acollit i conservat durant quaranta anys en una institució que no té per objecte aquestes col·leccions, imposa la necessitat de revisar-les per determinar la significació dels béns que conformen la col·lecció per a la missió actual del nou Museu Marítim de Mallorca. Aquest punt es pot respondre amb els resultats de l'estudi de col·leccions que es du a terme actualment i que es preveu finalitzar a mitjans de 2020.

3. Les embarcacions són elements clau a l'hora de representar la cultura marítima i és evident que han de formar part de la col·lecció del Museu Marítim de Mallorca, però, tanmateix, es tracta d'elements que presenten unes necessitats específiques rellevants. La primera és l'espai que exigeix l'envergadura que tenen, fins i tot, les de menor eslora, espai tant per a exposar-les com per guardar les reserves. La segona és que són elements que seria desitjable poder exposar en el seu propi medi: el marí, i això implica uns requeriments d'amarrament que el Museu haurà de resoldre. En aquest sentit, seria clau la participació de l'Autoritat Portuària de Balears i de Ports de les Illes Balears al Consorci. En qualsevol cas, per totes les raons exposades, s'imposa la necessitat que el Museu sigui extremadament selectiu i contingut a l'hora d'acceptar donacions o adquirir aquests tipus d'elements.
4. La proximitat al mar determina unes condicions d'humitat que normalment són poc adequades per conservar materials com la fusta i el ferro, molt presents en les col·leccions d'un museu marítim, si bé, normalment, molts d'aquests objectes ja presenten una aclimatació a aquestes condicions fruit del temps que han estat en servei. En tot cas, es tracta d'uns condicionants particulars que cal tenir en compte a l'hora de condicionar les sales d'exposicions i les reserves definitives del futur Museu Marítim de Mallorca.

2.3.2. Programa de conservació i restauració

En qualsevol cas, és necessari que el Museu Marítim de Mallorca garanteixi la conservació correcta dels béns que conformen la col·lecció, una necessitat subjecta a condicionants importants que ja s'apuntaven en l'apartat anterior. En aquest sentit, hem de distingir entre els béns que estaran en exhibició a les exposicions del Museu i els que es mantindran a les reserves.

53

Pel què fa als béns i objectes en exposició, alhora, cal distingir entre dues situacions: el patrimoni ubicat en sales d'exposició i el patrimoni flotant. En el primer dels casos, caldrà constatar les condicions de temperatura i humitat relativa dels espais de què disposa el Museu en aquests moments —l'edifici de Ses Voltes i el Museu de la Mar de Sóller—, i, a partir d'aquí, establir les necessitats en matèria de correcció ambiental indispensables per a la correcta preservació dels objectes.

A l'espai de Ses Voltes, en particular, la proximitat al mar i les característiques d'un edifici històric imposen unes condicions *a priori* poc favorables per conservar materials com la fusta, per exemple, amb registres d'humitat i salinitat elevats. A més, la diversitat de béns que pot conservar el Museu suposa una dificultat afegida, ja que, a l'exposició, hi poden conviure materials molt variats —fusta, ferro, ceràmica, pedra o paper. Una tercera dificultat és el fet que alguns dels béns poden estar aclimatats a les condicions marítimes, de manera que les condicions ambientals poden no correspondre als estàndards establerts per als materials de què estan fets. L'espai de Ses Voltes ja compta amb una preinstal·lació climàtica, però la casuística concreta i les dificultats mencionades fan recomanable fer un estudi de necessitats redactat per professionals de la conservació i la restauració museística.

La sala d'exposició del Museu de la Mar de Sóller ja compta amb un sistema de climatització ambiental, que, tanmateix no funciona correctament, de manera que és prioritari fer-hi els treballs necessaris per garantir l'operativitat d'aquests sistemes.

Al marge de les sales, una de les peculiaritats del Museu Marítim de Mallorca hauria de ser l'exposició de les embarcacions en mar, el medi que els és propi. És evident l'interès que pot tenir aquesta opció, i el

sentit que té és indiscutible. És obvi que les necessitats en matèria de conservació no seran les mateixes que les que tindran les embarcacions exposades en sala o les que restin a la reserva, però, en qualsevol cas, és imprescindible considerar-les i tractar-les independentment de la resta, amb caràcter d'excelsionalitat. Tanmateix, els costos de manteniment de les embarcacions en mar és molt superior al que representa tenir-les en sec, raó per la qual cal insistir en l'extrema contenció amb què s'ha de dur a terme aquesta actuació.

D'altra banda, a part dels béns i objectes que formin part de les exposicions, la resta de les col·leccions s'ha de conservar a les reserves. Per això, és imprescindible comptar amb espais adequats per a l'emmagatzematge tant dels objectes mobles de la col·lecció com de les embarcacions, element que, per l'envergadura que tenen, suposa una exigència major d'espai.

En aquest sentit, el més raonable és mantenir les antigues col·leccions del Museu Marítim de Balears a la reserva del Museu de Mallorca, on ara es troben, ja que actualment el Museu Marítim de Mallorca no disposa de cap espai adequat per a l'emmagatzematge dels objectes a Palma. La superfície disponible a Ses Voltes resulta limitada per acollir els programes públics del Museu i, a més, les condicions ambientals, tal com hem comentat, suposen dificultats afegides en matèria de conservació.

En canvi, el Museu de la Mar de Sóller disposa d'un espai que, per ara, podria allotjar una part de les col·leccions mobles del centre, ubicades, en concret, a l'edifici d'usos interns que actualment no té cap funcionalitat definida. Per acollir aquest servei, caldria condicionar aquest espai amb mobiliari apropiat i dotar-lo d'un sistema de climatització que permeti respectar uns mínims ambientals per conservar correctament els objectes. Tanmateix, aquest espai podria donar servei, únicament, a la col·lecció del Museu de la Mar de Sóller.

El projecte «La mar es mi tierra» proposa que hi hagi una àrea destinada a magatzem del Museu, però, mentre aquest projecte no es faci realitat, és imprescindible disposar d'un espai dimensionat per emmagatzemar les embarcacions que entren a formar part de la col·lecció del Museu. La solució més factible és ocupar una nau de lloguer en l'entorn de Palma.

La instal·lació de les reserves d'objectes en edificis separats de les seus de l'equipament museístic principal és una opció cada cop més habitual en museologia, especialment en els casos de museus que ocupen edificis històrics, on els espais solen presentar sovint problemes de conservació, mobilitat i disponibilitat de superfícies. L'ocupació de naus modernes evita la majoria d'aquests problemes, si bé suposa un cert allunyament entre els serveis de reserva i conservació i els d'administració i gestió i programes públics.

Per altra banda, una especificitat en el cas del Museu Marítim de Mallorca, és l'existència de la Unitat de Mestres d'Aixa, que actualment depèn de la Unitat de Patrimoni Marítim de la Conselleria de Medi Ambient i Sostenibilitat del Consell de Mallorca. La comesa d'aquesta Unitat coincideix amb les finalitats del Museu, i hauria de donar servei a l'àrea de col·leccions del centre en les seves funcions de conservació i restauració del patrimoni marítim. Per aquestes raons seria molt recomanable integrar aquesta Unitat en l'estructura del Museu Marítim de Mallorca. Justament, l'arribada recent de la barca de bou

Valldemossa implica un procés imminent de restauració que és previsible que s'allargui durant uns anys,⁴¹ i que hauran de dur a terme aquests efectius humans.

2.3.3. Programa de recerca

En matèria d'investigació i recerca, el Museu Marítim de Mallorca ha d'impulsar un programa encaminat, en primer terme, a documentar les col·leccions del centre i a promoure, d'altra banda, la investigació en les diferents línies discursives que tracta el centre. D'entrada, es poden plantejar diversos àmbits de coneixement on s'han d'emmarcar els projectes de recerca del Museu: l'arqueologia, la història, l'antropologia i la biologia.

Més enllà de l'objecte, en l'àmbit de l'antropologia, una tasca que el Museu ja ha iniciat, i que ha de continuar, és la recuperació de la memòria oral de la gent de la mar, que encara pot relatar experiències viscudes que cada cop són més marginals en la realitat del sector marítim actual.

En tots els casos, és oportú que estableixi aliances amb altres centres de recerca de Mallorca per sumar forces i optimitzar recursos, com la Universitat de les Illes Balears o l'Institut Balear d'Estudis en Arqueologia Marítima.

A més, el Museu pot proposar un programa de beques de recerca adreçades a la comunitat educativa de nivell post-obligatori —estudiants de batxillerat i universitaris—, al voltant de les mateixes línies de treball que regeixen la recerca professional impulsada pel Museu. Per aquesta acció, es podria vincular cada becat a un tutor del món de la recerca professional, de manera que el Museu potenciaria la relació entre recerca amateur i professional

2.4. Programa arquitectònic

Els serveis que ha d'oferir el Museu Marítim de Mallorca determinaran, per una banda, l'existència d'una sèrie d'espais vinculats a la col·lecció i d'uns altres que no hi estaran i, per l'altra, l'existència d'una sèrie d'espais d'accés públic i d'uns altres d'ús estrictament intern. En el termini de temps objecte d'aquest Pla Director, la seu central del Museu s'ubicarà a l'edifici de Ses Voltes.

▪ Àrea d'acollida i serveis al visitant i usuari

Cadascuna de les seus del Museu ha de comptar amb una àrea de benvinguda, destinada a acollir, atendre i informar el visitant i usuari i controlar l'accés als diferents serveis que ofereix el Museu —exposicions, activitats. En aquestes àrees, el Museu inclourà una zona de botiga, on oferirà mercaderia cultural i productes autòctons i de proximitat que tinguin relació amb la temàtica marítima. Les seus comptaran amb mobiliari adequat per atendre el públic, així com els dispositius i programaris de gestió automatitzada de bitllets per vendre serveis i productes i controlar l'entrada de visitants i usuaris. Així mateix, aquestes àrees han d'incloure, en la mesura que es pugui, serveis que facin més còmoda l'estada del visitant, com ara mobiliari per seure i descansar o armariets per desar objectes personals, a banda de banys públics.

---

⁴¹ El Museu compta amb el precedent del procés de restauració de *La Balear*, una tasca que es va perllongar durant 4 anys.

- **Àrea de direcció, administració i gestió**

L'àrea d'administració i gestió s'ubicarà principalment a l'edifici de Ses Voltes, hi treballarà el personal tècnic d'aquestes àrees i també la persona responsable de la Direcció-Gerència i els serveis de comunicació. Tanmateix, el Museu de la Mar de Sóller també comptarà amb un espai de treball intern des del qual podrà treballar aquest personal en els desplaçaments que faci a Sóller.

- **Serveis educatius i d'acció cultural**

La configuració i producció del portafolis de serveis educatius, turístics i culturals del Museu s'ha de fer des de la seu central del Museu, a Ses Voltes, si bé les activitats s'executaran en els centres on s'escaigui, d'acord amb l'oferta del programa i la reserva del públic en cada cas. La promoció dels serveis també s'ha de dur a terme des de la seu central de Ses Voltes. La gestió d'aquest servei també es podrà fer des de l'espai de treball intern que hi haurà a Sóller, quan pertoqui i sigui convenient per al personal que gestionarà el servei.

Per altra banda, el servei requerirà disposar d'espais on fer les activitats o tallers didàctics, de manera que, tant a Ses Voltes com a Sóller, és imprescindible comptar amb aules que puguin allotjar grups d'uns 30 pax, aproximadament, i amb el mobiliari adient per fer-hi aquest tipus d'activitats.

- **Àrea de col·leccions**

L'àrea de col·leccions tindrà cura de les tasques de conservació, de registre i de documentació dels fons del Museu, tant dels que es trobin en exposició com dels que estiguin dipositats en les reserves. Les àrees internes de treball de les seus de Palma i Sóller seran el lloc de treball habitual del personal a càrrec de les col·leccions, per bé que aquest personal haurà de treballar també, habitualment, a les reserves.

L'edifici de Ses Voltes no disposa d'espais dimensionats per allotjar les col·leccions en reserva, per la qual cosa el més aconsellable és llogar un edifici de construcció moderna, que pugui ser habilitat fàcilment per emmagatzemar els fons del Museu i que permeti un control ambiental efectiu. A Sóller, en canvi, es pot destinar una cambra d'un dels edificis del conjunt de l'Oratori a les funcions de reserva de les col·leccions municipals.

- **Àrea d'exposició**

L'àrea expositiva comptarà amb espais d'exposició estable a Ses Voltes i a Sóller. El Museu de la Mar de Sóller, a més de l'exposició que actualment es manté, allotjarà un espai de memòria dedicat a la difusió de la memòria oral de la comunitat de pescadors del lloc. A Ses Voltes, per la seva banda, hi haurà una zona destinada a l'exposició estable, una zona d'exposició d'embarcacions i encara una altra on el Museu podrà desplegar el programa d'exposició temporal.

- **Àrea de participació**

Un dels trets distintius del nou Museu Marítim de Mallorca ha estat la intensa implicació de la ciutadania en el projecte, una complicitat i participació que el Museu ha de procurar mantenir i fer créixer. Per això, és convenient que les seues del Museu reservin espais de trobada i treball conjunt amb aquestes comunitats.

Les superfícies aproximades que ocuparà cadascuna d'aquestes àrees es resumeixen en les taules que es presenten a continuació. A Ses Voltes, el Museu ocuparà 735,46 m², mentre que a Sóller disposarà de 788,40 m²—510 m² en planta baixa i 278,40 m² en soterrani.

Ocupació segons usos del Museu Marítim de Mallorca			
Edifici Ses Voltes (Palma)			
Ús de l'espai	Tipus d'ús	Superfície (m ²)	Superfície (%)
Acollida a l'usuari i visitant*	Públic no vinculat a la col·lecció	50,00	6,80
Presentació del projecte i participació*	Públic vinculat a la col·lecció	90,00	12,24
Aula pedagògica	Públic no vinculat a la col·lecció	47,20	6,42
Bucs d'exposició estable	Públic vinculat a la col·lecció	142,73	19,41
Exposició estable - embarcacions*	Públic vinculat a la col·lecció	120,00	16,32
Exposició temporal*	Públic vinculat a la col·lecció	90,00	12,24
Banys i serveis públics*	Públic no vinculat a la col·lecció	100,00	13,60
Oficina tècnica i de gestió i adm.	Intern no vinculat a la col·lecció	47,20	6,42
Magatzem de materials	Intern vinculat a la col·lecció	48,33	6,57
Total		735,46 m²	100,00 %

Elaboració pròpia.

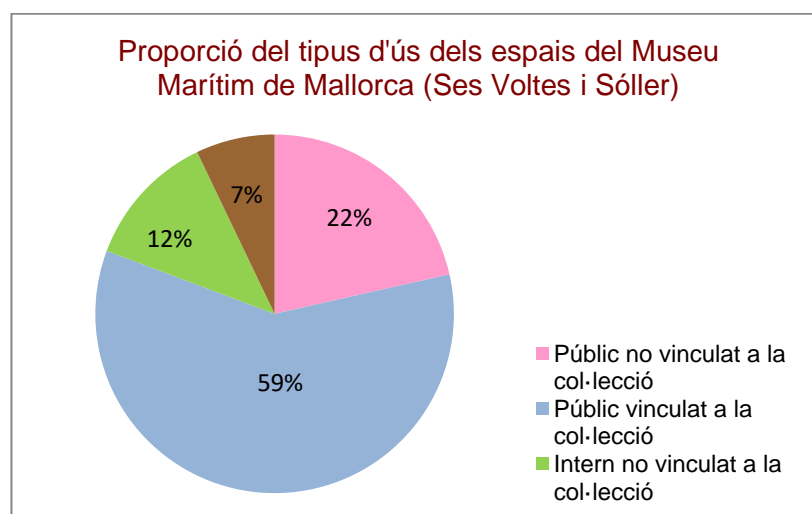
(*) Superfícies estimades

Ocupació segons usos del Museu Marítim de Mallorca			
Edifici Museu de la Mar de Sóller (Port de Sóller)			
Ús de l'espai	Tipus d'ús	Superfície (m ²)	Superfície (%)
Acollida a l'usuari i visitant*	Públic no vinculat a la col·lecció	50,00	6,34
Sala polivalent i aula pedagògica*	Públic no vinculat a la col·lecció	80,00	10,15
Presentació del projecte*	Públic vinculat a la col·lecció	60,00	7,61
Espai de Memòria (PS)*	Públic vinculat a la col·lecció	200,00	25,37
Exposició estable*	Públic vinculat a la col·lecció	200,00	25,37
Oficina tècnica i de gestió i adm.*	Intern no vinculat a la col·lecció	120,00	15,22
Magatzem de materials (PS)*	Intern no vinculat a la col·lecció	18,30	2,32
Reserva de col·leccions (PS)	Intern vinculat a la col·lecció	60,10	7,62
Total		788,40 m²	100,00 %

Elaboració pròpia.

(*) Superfícies estimades

La relació entre espais, segons si són públics o interns i segons si estan vinculats o no a les col·leccions, es mostra a la gràfica següent.

Considerant la proporció que mostra la gràfica, es pot concloure que el Museu presenta una carència d'espais interns, tant els vinculats a la col·lecció (reserves de col·leccions) com els que no ho estan (àrees de treball). Per tant, cal dotar-lo d'un espai suplementari que pugui compensar aquesta deficiència, especialment important pel que fa als espais de dipòsit de les col·leccions.

Un cop detallats els serveis i les necessitats d'espai, a continuació els ubicam i precisam el funcionament i la interrelació dels diferents espais i seus del museu.

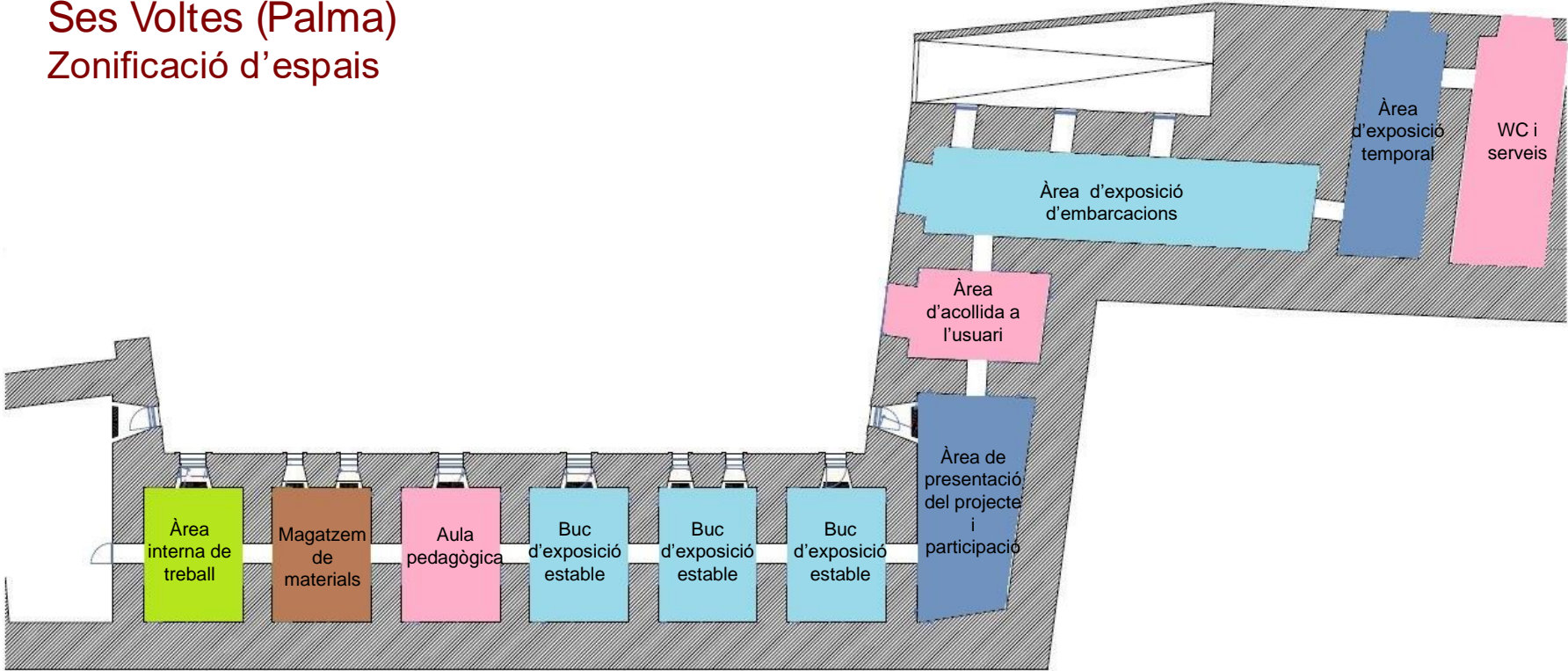
2.4.1. Ses Voltes

La seu principal del Museu Marítim de Mallorca s'ubicarà a l'edifici de Ses Voltes. En aquest edifici es preveu distribuir els espais de manera que puguin donar servei als usos següents:

- **Espai d'acollida i serveis al visitant i usuari.** L'accés principal a l'equipament es farà a través del petit buc situat entre les estances més àmplies. En aquest punt hi haurà una àrea de rebuda, amb mostrador per atendre l'usuari i el visitant, i el control d'accés, així com una zona d'exposició dels articles de mercaderia cultural que el Museu tingui a la venda, un servei que s'atendrà des del mateix mostrador d'atenció. Els banys, per altra banda, estaran situats al mòdul situat a l'extrem est de l'edifici, aprofitant les instal·lacions que ja hi ha.
- **Àrea d'exposició d'embarcacions.** L'estança de majors dimensions, situada a continuació de l'àrea d'acollida en sentit nord i amb accés directe des de l'exterior, es reservarà per a l'exposició d'embarcacions del Museu.
- **Àrea d'exposició temporal.** A continuació de l'àrea d'exposició d'embarcacions, en un dels mòduls de la zona est de l'edifici —que compta també amb accés directe des de l'exterior—, s'hi ubicarà un espai per a les exposicions temporals del Museu.
- **Àrea de presentació del projecte i participació.** A continuació de l'espai d'acollida al visitant, i ocupant l'estança que segueix a continuació en sentit sud que precedeix el seguit de bucs que se succeeixen en línia, s'hi ubicarà un espai per a la presentació del Museu Marítim de Mallorca. Es tracta d'un espai que ha de visibilitzar el procés creatiu que ha dut a terme el Museu des de la refundació, i que ha de seguir acompanyant el treball del Museu a través de diferents projectes —d'exposició, de col·lecció, de documentació, de recerca, d'activitats, etc. Serà un espai dedicat al *Decàleg de bones pràctiques entorn de la mar* i on iniciatives com la «Xarxa dels desitjos» han d'anar presentant l'evolució, amb les fites aconseguides i el plantejament dels nous projectes de participació del Museu. En aquesta àrea, s'hi ubicaran els apunts expositius proposats sota el títol «Immersió», que es renovaran periòdicament fruit de la participació de la comunitat del Museu. En aquesta sala, a més, hi poden tenir lloc actes o esdeveniments vinculats a la participació ciutadana en el Museu —presentacions d'activitats, jornades, etc.
- **Bucs d'exposició estable.** Els tres bucs que segueixen a l'àrea de presentació del projecte i participació estaran dedicats al programa estable del Museu, «Onades», amb la sèrie d'exposicions concebudes, tal com s'ha dit, de forma autònoma i independent unes de les altres, de forma que puguin ser renovades a conveniència del Museu.

- **Aula pedagògica.** El programa educatiu del Museu ha de comptar amb una aula on fer tallers i activitats didàctiques, un espai situat en el buc que segueix als d'exposició estable de Ses Voltes. L'aula haurà de comptar amb el mobiliari imprescindible per dur a terme aquest tipus d'activitats —bàsicament taules i cadires, pantalla, etc.—, serà imprescindible que es tracti de mobiliari flexible i modular, que es pugui retirar o disposar en funció dels requeriments de cada activitat o grup d'usuaris. L'aula podrà allotjar, a més, qualsevol tipus d'acte o activitat que necessiti aquest tipus de muntatge, com ara conferències, reunions o seminaris.
- **Magatzem de materials.** L'emmagatzematge de materials i infraestructures diversos, necessaris tant per a fer el programa educatiu i cultural del Museu com per muntar i desmuntar exposicions temporals, es farà en un altre dels bucs de l'eix nord-oest a sud-est de l'edifici. Aquesta peça quedarà situada entre l'aula pedagògica i l'àrea interna de treball, de manera que, en la pràctica, aïllarà aquestes dues zones de la possible interferència de sons entre uns i altres.
- **Àrea interna de treball.** Al darrer dels bucs situats en aquest eix, s'hi ubicarà una àrea de treball per al personal tècnic dels serveis centrals del Museu.

Ses Voltes (Palma)
Zonificació d'espais

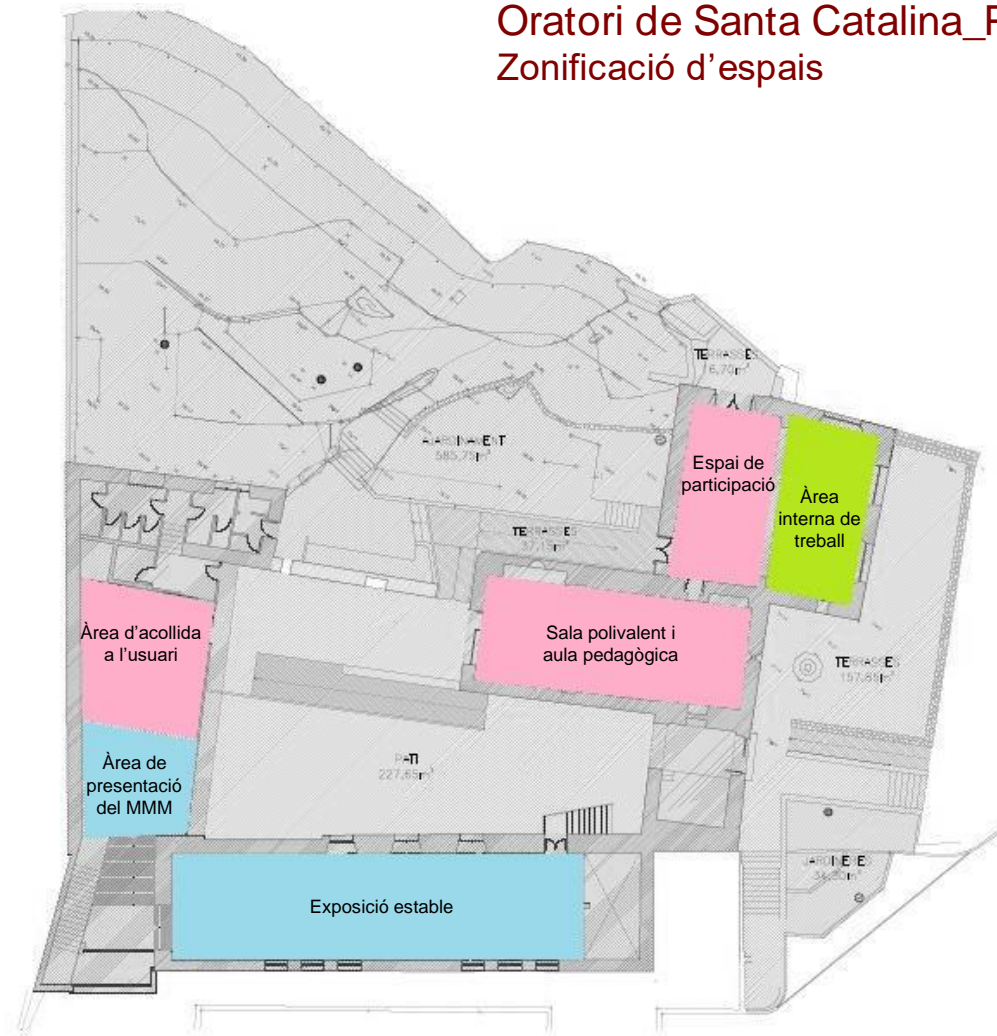

2.4.2. Museu de la Mar de Sóller

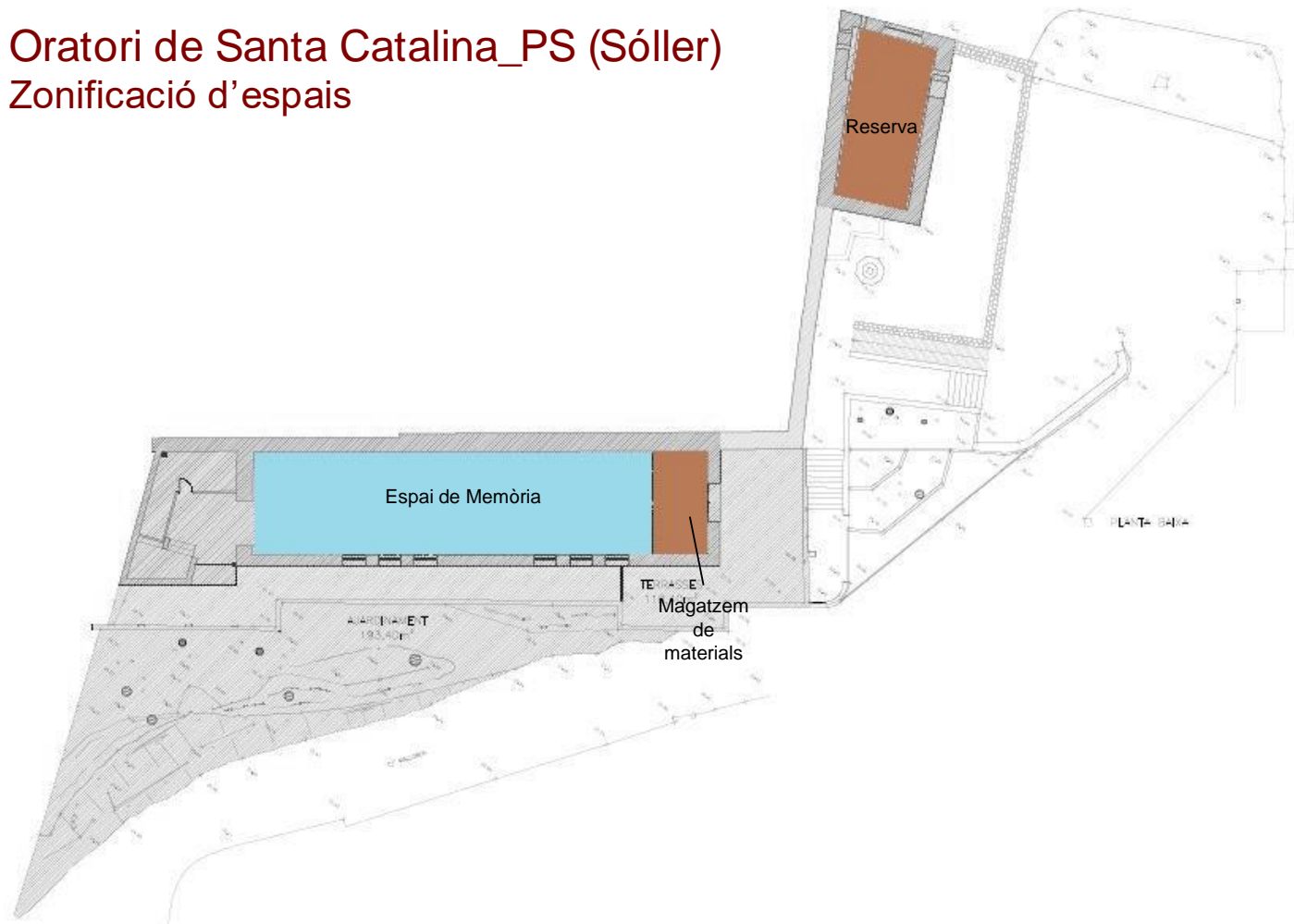
A Sóller, el Museu Marítim de Mallorca mantindrà, en gran part, els mateixos usos que ja té actualment, matisant en alguns casos allotgen funcions específiques i, en d'altres, destinant algunes peces del conjunt a usos addicionals, tal com es descriu a continuació.

- **Espai d'acollida i serveis al visitant i usuari.** Aquesta àrea mantindrà les funcions de recepció i accés del visitant i usuari a l'exposició estable, i també allotjarà una àrea d'exposició dels productes de mercaderia cultural del Museu, un servei que atindrà el mateix personal d'atenció al públic responsable de controlar l'accés.
- **Àrea de presentació del projecte.** A continuació de l'espai d'acollida, i com a zona prèvia a l'accés a l'exposició, s'hi instal·larà un apunt expositiu de presentació del projecte del Museu Marítim de Mallorca, amb el conjunt d'equipaments que conformen el sistema museístic i el *Decàleg de bones pràctiques entorn de la mar*.
- **Exposició estable.** La sala annexa a les àrees d'acollida i de presentació del projecte, situada també a la planta baixa, seguirà allotjant l'exposició estable del Museu.
- **Espai de memòria.** A la planta soterrani, l'espai situat just a sota de la sala que ocupa l'exposició estable i on, en el muntatge inicial del Museu, s'hi projectava l'audiovisual, es destinarà a la divulgació de la memòria oral de la gent de la mar de Mallorca. Es mantindrà el format audiovisual i la disposició de les bancades perquè la gent hi pugui seure i s'hi faran les adequacions necessàries per garantir la comoditat.
- **Magatzem de materials.** La planta soterrani d'aquesta edificació es completa amb un petit espai on, actualment, es conserven alguns objectes de la col·lecció del Museu de la Mar de Sóller. Aquest espai seguirà dedicat a emmagatzemar materials del centre, però les col·leccions es traslladaran a un espai més ampli i adequat.
- **Sala polivalent i aula pedagògica.** L'antic Oratori seguirà tenint usos públics no vinculats a la col·lecció, hi tindran lloc els tallers pedagògics del Museu, però també es pot destinar a usos externs sempre que es tracti d'activitats culturals o educatives afins als valors del centre.
- **Espai de participació.** L'edificació situada al nord-est del conjunt consta d'una planta baixa molt àmplia en què conviuran usos públics i interns. Una part de la planta estarà destinada a trobades i reunions de la comunitat implicada en el Museu, un espai en què poden tenir lloc les diverses iniciatives de participació i cocreació que duguin a terme el Museu, conjuntament amb la comunitat.
- **Àrea interna de treball.** La planta baixa de l'edificació nord-est seguirà destinada al treball intern de l'equip tècnic del Museu a Sóller.
- **Reserva.** L'edificació nord-est del conjunt compta també amb una planta soterrani, que es destinarà a reserva de col·leccions del Museu de la Mar de Sóller, per a la qual cosa caldrà equipar-la amb mobiliari d'emmagatzematge adient, i dotar-la de mecanismes de control i correcció climàtic que permetin garantir les condicions ambientals adequades per conservar els objectes.

Oratori de Santa Catalina_PB (Sóller) Zonificació d'espais

Oratori de Santa Catalina_PS (Sóller) Zonificació d'espais

2.5. Organigrama i interrelacions espacials

L'accés des de l'exterior, tanmateix, restarà clos habitualment, de forma que el visitant hagi d'accedir a aquest àmbit per l'àrea d'acollida.

2.5.1. Ses Voltes

Tal com hem avançat, la distribució interior de l'edifici de Ses Voltes comporta certes dificultats pel que fa a la circulació de gent. El fet que es tracti d'un edifici patrimonial fa inviable la correcció arquitectònica d'aquestes dificultats, que s'hauran d'integrar en la normalitat funcional de l'equipament.

El primer problema és la disposició en línia de les diverses estances que conformen l'equipament, connectades entre elles a través d'una única via d'accés, cosa que obliga a fer els recorreguts d'entrada i sortida pel mateix camí. D'altra banda, aquesta disposició suposa la impossibilitat de separar els trànsits públics dels trànsits interns per les diverses àrees de l'edifici. Tot i això, un avantatge és, en aquest sentit, que el buc destinat a aula pedagògica disposa d'accés directe a l'exterior, cosa que farà possible la sortida dels grups escolars sense passar per les sales d'exposicions.

A banda d'això, cal considerar l'existència d'accessos directes des de l'exterior en algunes de les estances: la sala d'exposició d'embarcacions, la sala d'exposicions temporals i el mòdul on s'ubiquen els banys, a banda, lògicament, de l'àrea d'acollida al visitant i usuari. Aquesta circumstància dona la possibilitat d'obrir aquestes zones directament a l'exterior, encara que, habitualment, el Museu mantindrà inhabilitats aquests accessos per controlar més bé la circulació i, per tant, s'hi accedirà únicament des de l'interior de l'edifici —a banda del mòdul dels banys, que serà oportú que es mantinguin oberts per donar servei a la ciutadania. Tanmateix, en situacions puntuals, el Museu pot justament aprofitar aquesta possibilitat d'accés directe des de l'exterior per ordenar la circulació de visitants i focalitzar-la cap un interès o activitat concreta que es faci en aquestes estances —en cas d'inaugurar una exposició temporal, o d'instal·lar una nova embarcació a la sala annexa, per exemple.

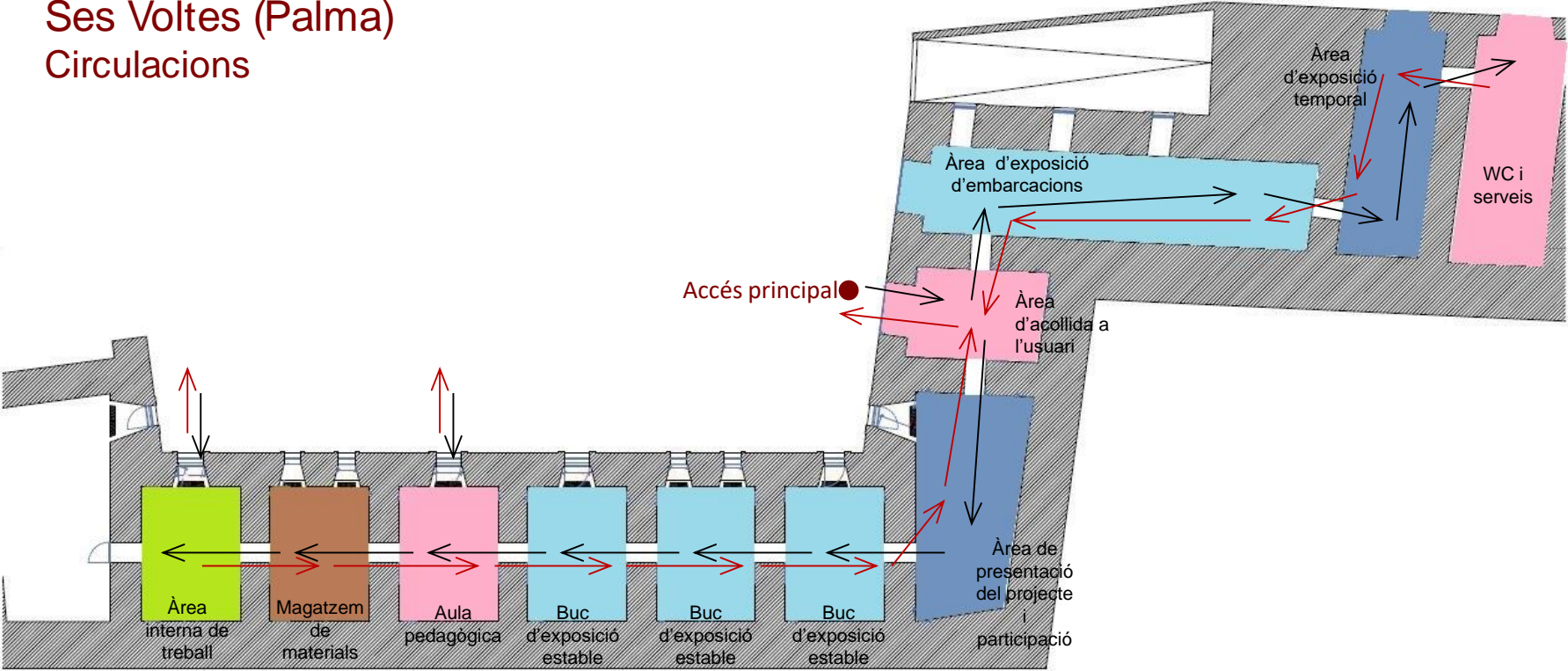
En termes generals, l'accés a la seu de Ses Voltes del Museu Marítim de Mallorca es farà a través de l'àrea d'acollida al visitant i usuari. A partir d'aquest punt, el visitant tindrà l'opció de visitar l'exposició estable del Museu dirigint-se cap a l'ala de l'edifici que se li obre a mà dreta, passant a través de l'àrea de presentació del projecte i, a continuació, visitar les tres sales d'exposició estable que segueixen a continuació. A partir d'aquí retornarà a l'àrea d'acollida, que dona pas, en sentit oposat, a l'àrea d'exposició d'embarcacions i a l'exposició temporal. Els grups que facin activitats didàctiques a l'edifici hauran de creuar les sales d'exposició estable per accedir a l'aula pedagògica des de l'àrea d'acollida, quan hagin de visitar les exposicions, i, quan convingui, s'hi podrà accedir directament des de l'exterior. La sortida, en canvi, es farà normalment a través de l'accés directe a l'exterior de què disposa l'aula pedagògica.

Pel que fa a les circulacions internes, el personal de Ses Voltes també haurà de creuar les sales d'exposició estable per accedir a les oficines del Museu, encara que el buc que allotja les oficines té accés directe des de l'exterior, que es pot utilitzar sempre que convingui.

El muntatge d'exposicions temporals es beneficiarà de l'accés directe des de l'exterior a l'espai. Això permetrà una maniobrabilitat màxima i no interferirà en la resta de zones d'ús públic i intern del centre.

Tant en el cas dels usos públics com dels privats, s'haurà d'accedir als banys a través de les àrees expositives d'embarcacions i la temporal.

Ses Voltes (Palma) Circulacions

→ Recorreguts d'accés
→ Recorreguts de sortida

2.5.2. Museu de la Mar de Sóller

A Sóller, els diferents usos públics que allotja el Museu se situen en edificacions distintes, de manera que la circulació queda ben ordenada.

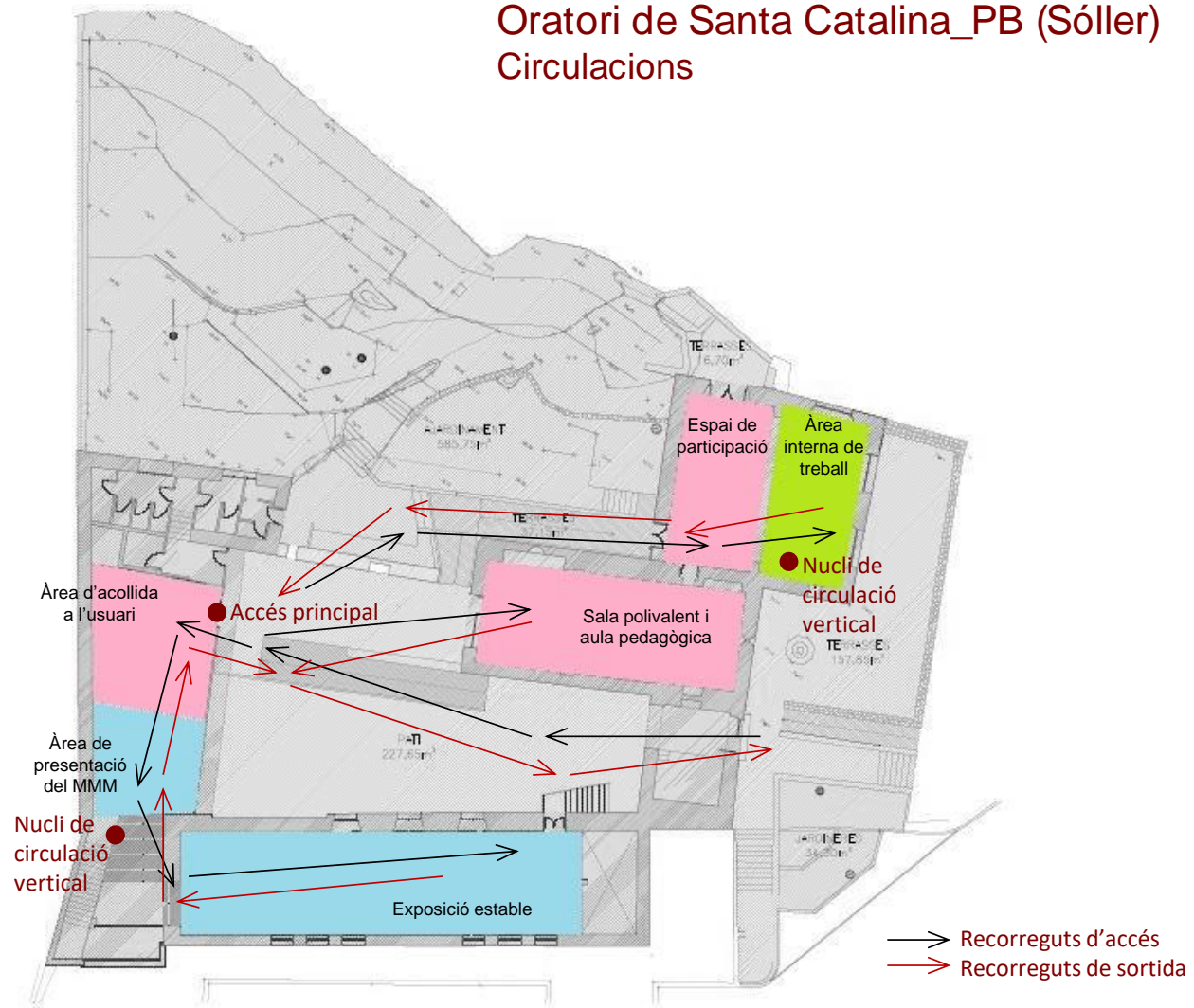
L'accés a l'exposició estable i a l'Espai de memòria es fa des de l'àrea d'acollida al visitant i usuari.

L'Oratori acull les activitats pedagògiques i també actes i esdeveniments, la independència d'aquest edifici en relació a la resta permet un funcionament autònom.

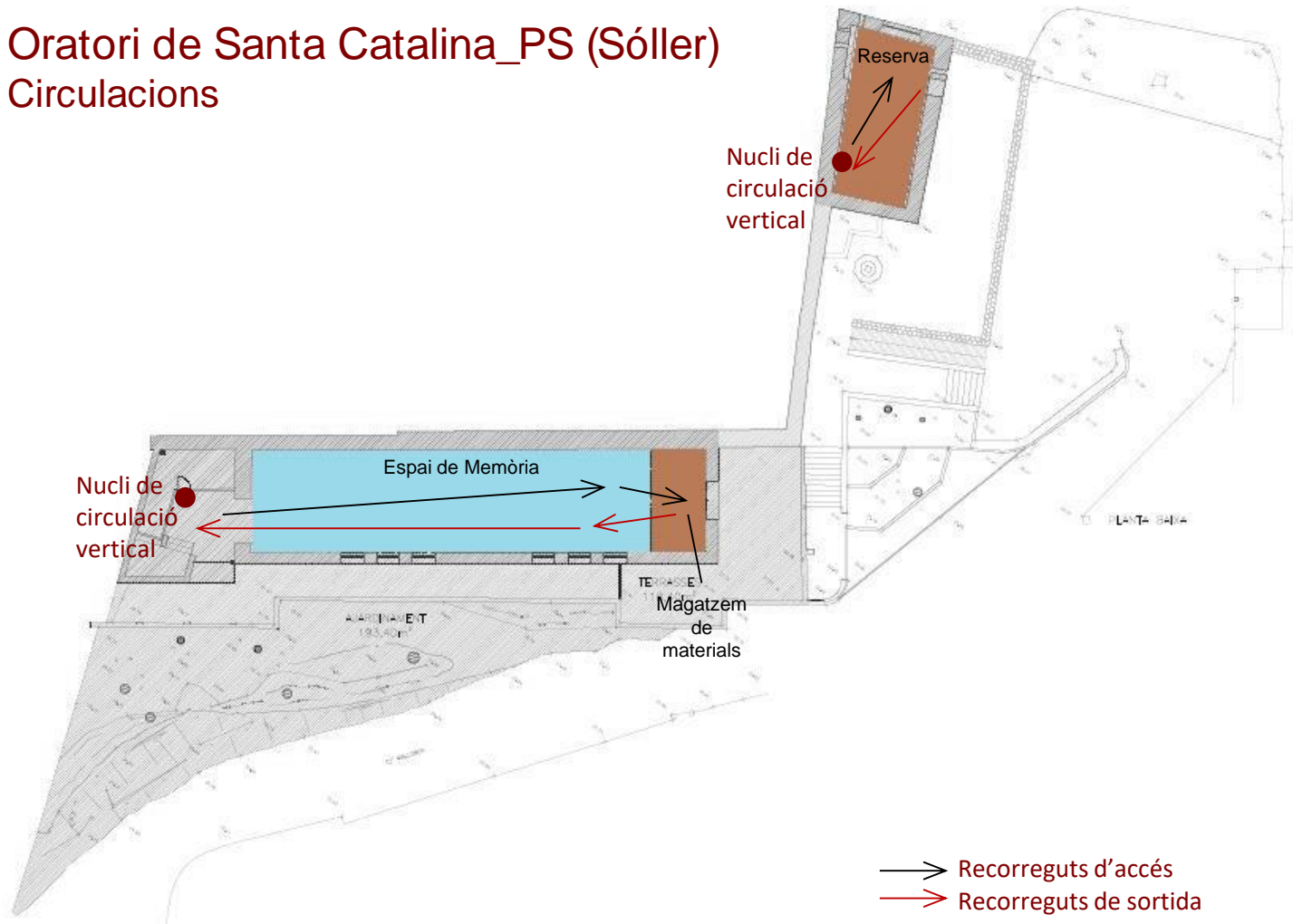
Per acabar, les activitats i reunions de participació de la comunitat en el Museu tenen lloc encara en una tercera edificació, i no condicionen, per tant, el funcionament de la resta d'activitats que tenen lloc al conjunt.

Pel que fa als usos interns, la ubicació de la reserva al mateix edifici que acull l'àrea interna de treball aporta els avantatges de la proximitat a la tasca de conservació i documentació relatives a la col·lecció de Sóller.

Oratori de Santa Catalina_PB (Sóller) Circulacions

Oratori de Santa Catalina_PS (Sóller) Circulacions

2.6. Programa d'exposició

Concepte temàtic

Pel que fa a la conceptualització temàtica del centre, i d'acord amb les línies estratègiques, és necessari abordar relats pluridisciplinaris, que plantegin la relació de la societat mallorquina amb el medi marí des de diferents òptiques: la història, l'antropologia, la sociologia, etc.

El marc temporal dels relats que es basteixin és el de la pròpia història de la humanitat: un arc que parteix de l'antiguitat –amb les cultures que arriben a Mallorca per mar– però que arriba fins al present –en què es pot preguntar pels orígens d'un turisme que avui marca de manera important el caràcter de l'illa–, i es preocupa i s'interroga pel futur, implicant-se en la construcció d'un futur sostenible.

A més, el medi marí es planteja com un tema *per se*, un discurs que es teixeix a partir de les característiques del mar balear i la biodiversitat i riquesa biològica que acull, els ecosistemes que conformen la geografia marítima de Mallorca i els riscos que l'amenacen avui dia.

Amb tot, els relats del Museu no són estancs temàticament, sinó que s'entrellacen per crear narracions dinàmiques i plurals, que tracten diferents interessos a partir d'un determinat fil conductor, relats on es troben natura i cultura, i on sovint s'entrellacen continguts transversals com la lingüística o la gastronomia.

En qualsevol cas, els relats del Museu Marítim de Mallorca no només expliquen fets, sinó que, especialment, vehiculen una sèrie de valors: el respecte, la sostenibilitat, etc., amb una mirada inclusiva que permet que qualsevol usuari s'hi pugui sentir identificat d'alguna forma.

70

El programa expositiu del Museu Marítim de Mallorca que es proposa en aquest Pla Director està dissenyat per als espais que el Museu disposa actualment per aquesta activitat.

Es tracta d'un programa que canviarà quan s'instal·li definitivament el Museu, la qual cosa tindrà lloc quan s'ordeni la zona del contramoll amb el projecte «La mar es mi tierra». Les superfícies destinades a exposició en aquest projecte de futur són idònies per un programa expositiu estàndard: una gran àrea destinada a exposició estable, una altra de dimensió notable per a exposició temporal, a més d'altres àrees susceptibles de ser incloses en el programa de divulgació del Museu –com el taller de mestres d'aixa o el magatzem.

Tanmateix, aquest Pla Director ha considerat la realitat actual, condicionada, com dèiem, a l'ocupació de l'edifici de Ses Voltes i les sales expositives del Museu de la Mar de Sóller.

2.6.1. Ses Voltes: «Onades»

El programa expositiu del Museu Marítim de Mallorca està condicionat per quatre aspectes fonamentals:

- a. La provisionalitat de la seu principal del Museu a Ses Voltes.

- b. L'existència del Museu de la Mar de Sóller com a centre associat i la possibilitat que es creïn noves extensions, subseus o museus associats en altres punts de la geografia mallorquina.
- c. L'envergadura de les embarcacions com a element emblemàtic del patrimoni propi del món mariner.
- d. La multiplicitat de temàtiques i relats als quals pot donar lloc el mar com a argument central, a partir dels eixos de treball identificats en el procés participatiu del MMM: biodiversitat impactada i patrimoni marítim subaquàtic, flotant i terrestre.

A partir d'aquestes premisses, el programa expositiu es basarà en la construcció de relats diversos, i no d'un únic relat, de manera que hi haurà diverses unitats expositives autònomes i cada una podrà tenir una lectura independent de la resta. Es tractaria de micro-relats temàtics, concebuts per ocupar una superfície d'uns 50 m² –la superfície aproximada dels cubicles o bucs en successió que conformen l'espai de Ses Voltes.

Els diferents relats integraran conceptes i continguts de diversos dels eixos de treball sorgits del procés participatiu, de manera que conformaran narracions riques i plurals i mostraran la complexitat de la vivència i del món marítim. En tot cas, la combinació de microrelats en l'espai de Ses Voltes ha de tenir en compte el manteniment d'un equilibri entre els eixos de treball citats.

Tant pel concepte temàtic –que donarà cabuda a les diverses mirades que pot inspirar l'àmbit marítim–, com per la planificació en relació al programa –que preveu la introducció, periòdicament, de microrelats nous de forma que es garanteixi el dinamisme de l'activitat–, aquesta proposta pot respondre al títol genèric «Onades».

Les exposicions es materialitzaran amb recursos expositius diversos, en els quals l'objecte tindrà un pes específic, utilitzant també en funció de cada relat la documentació històrica, la fotografia, el vídeo o l'arxiu sonor. En tot cas, el mobiliari museogràfic serà modular, per garantir que els

suports expositius es puguin adaptar a diferents relats i permetre'n la reutilització i, en definitiva, optimitzar el mobiliari expositiu, d'acord amb els valors de sostenibilitat del Museu i el *Decàleg de bones pràctiques entorn de la mar*.

Aquesta proposta compondrà el nucli central del programa expositiu del Museu. Permetrà ajustar-se a la durada de la temporalitat de Ses Voltes com a seu principal del Museu Marítim de Mallorca, sigui quina sigui aquesta durada, i aportar dinamisme al programa expositiu mentre el Museu no pugui disposar d'una seu principal definitiva.

El Museu evitaria, així, durant aquesta etapa la dicotomia entre exposició permanent i temporal, ja que les diferents «Onades» es podrien succeir en els espais disponibles. Per obrir el centre, caldrà plantejar-ne una sèrie que ocupi tot l'espai disponible a Ses Voltes, però, a partir d'aquí, el Museu podria crear-ne de noves, presentar-les en l'espai d'exposició temporal de Ses Voltes i després desplaçar el muntatge en un dels espais interiors en substitució d'algun dels preexistents.

Aquesta solució, a banda d'aportar un dinamisme expositiu ben viu al centre, permetrà la visualització pública dels objectes de la col·lecció. A més, permetrà impulsar accions de cocreació amb els públics del Museu, a partir d'interessos específics de les diverses comunitats i sensibilitats que col·laboren amb el centre. Així, el programa expositiu del Museu pot comptar amb la participació d'un col·lectiu determinat per crear un microrelat determinat –amb escoles, amb associacions de voluntaris, amb clubs nàutics, amb pescadors, etc.–, o bé a partir de la col·laboració entre diverses comunitats que comparteixin un interès concret. D'aquesta forma, la implicació de la comunitat amb el Museu també tindrà una expressió en el programa expositiu, alhora que el Museu contribueix d'aquesta manera a enfortir els vincles a l'interior de cada comunitat, i entre comunitats diverses, i augmenta el valor i el sentit social del centre.

En tot cas, el nexa entre totes les «Onades» pot ser la referència a una embarcació, element patrimonial icònic per a un museu marítim. A nivell museogràfic, aquesta referència es pot presentar a través d'una de les embarcacions de la col·lecció, però no exclusivament, ja que la limitació de superfície a l'espai de Ses Voltes no sempre ho permetrà. La referència a l'embarcació, tanmateix, es pot visibilitzar a través d'un model, d'una pintura, una il·lustració o d'algun element d'embarcació (un timó, un mascaró de proa, etc.).

A Ses Voltes es bastirà un primer muntatge expositiu en els tres bucs d'exposició estable. En aquesta primera intervenció, és important que els microrelats cobreixin tots els eixos d'interès del Museu que hagin sorgit del procés participatiu.

Per aquest primer muntatge es proposen els relats següents:

- **De mar enllà**

Un dels àmbits per tractar pot combinar temes d'arqueologia, història i demografia. Tractaria de les diverses onades de població que han arribat a l'illa al llarg dels segles, partint de l'antiguitat –quan arriben fenicis, cartaginesos, grecs i romans– i passant per l'arribada d'immigrants andalusins, àrabs i berbers que va seguir la conquesta musulmana del segle x; o les repoblacions fruit de la conquesta catalana del s. XIII –principalment catalans i occitans, però també aragonesos o italians. L'exposició pot explorar també la realitat present de l'illa, i preguntar-se per la influència en la cultura que ha tingut el fet que un volum important de ciutadans estrangers s'establissin a

Mallorca, així com, en un altre extrem, l'arribada de pasteres a les costes de Mallorca i de la resta de les illes de l'arxipèlag.

Pel que fa als recursos museogràfics, aquesta exposició podria utilitzar patrimoni arqueològic procedent de jaciments subaquàtics corresponents a vaixells naufragats, tant d'època antiga com medieval, objectes d'ús domèstic propis de les cultures mencionades, cartes nàutiques o instruments de navegació d'època. I en referència als nouvinguts contemporanis, un element podria ser un rètol d'algun comerç o senyalització urbana en llengua alemanya. També es podria oferir al visitant un mapa interactiu on es combinassin èpoques, procedències i volums estimats de població arribada a l'illa.

- **Funàmbuls de la mar**

Aquesta exposició posa en relació la pesca artesanal amb la conservació del medi marí, en un relat que ha d'explorar els riscos que suposa la pràctica de la pesca industrial sobre un ecosistema fràgil com és la Mediterrània, i, en contraposició, l'equilibri amb el medi que ha aconseguit la pesca artesanal i que ha permès la preservació de la biodiversitat marina: els pescadors tradicionals, així, esdevenen equilibristes, «funàmbuls de la mar», en dur a terme una activitat extractiva proporcionada sense amenaçar la pervivència del medi. Una exposició que ha de conjugar etnologia i ciències naturals en parlar d'embarcacions i arts de pesca tradicionals i fauna marina del mar Balear, i que ha de promoure el debat entorn de la sostenibilitat del medi marí en un món sotmès a les pressions del mercat global.

En aquest cas, un dels objectes centrals de l'exposició haurien de ser els ginys, estris i arts de pesca utilitzats pels pescadors artesanals, amb la relació corresponent del tipus d'espècies que es capturen amb cadascun. Es tracta d'un espai que hauria de posar en evidència la salvaguarda del medi que permeten aquest tipus de pesqueres. Un recurs efectiu podria ser contraposar dues imatges de gran format del fons marí, una amb posidònia i, l'altra, amb el fons malmès, recurs que es podria utilitzar per explicar els beneficis d'aquesta planta tan pròpia de la Mediterrània. I, en relació a aquestes imatges, un altre recurs efectiu podria ser la mostra de deixalles extretes del fons marí –que justament podrien procedir d'una activitat del Museu consistent en netejar les aigües d'algun punt del mar de Mallorca. Aquesta exposició també podria incloure alguna peça arqueològica que evidenciï la pesca com a recurs de subsistència tradicional de les cultures que han habitat l'illa des de l'antiguitat.

- **Arribar a bon port**

En aquesta exposició s'abordarien els riscos i els perills que ha suposat la navegació des de sempre, i les estratègies desenvolupades per salvar aquests perills i arribar a bon port. Partiria de l'exposició dels perills concrets que suposa el mar balear –esculls, corrents marins, vents desfavorable, i també cales i recers, ports naturals–, passant per tècniques i tecnologies de navegació que han permès minimitzar aquests perills –tant a nivell de disseny d'embarcacions i d'instruments nàutics com d'elements d'orientació des de la costa com els fars– fins als recursos immaterials que les societats han generat per fer-hi front –rituals, exvots. L'exposició tindria un focus en la realitat actual, que encara porta naufrags a les costes mallorquines fruit dels precaris mitjans amb què

s'aborden processos tan transcendents per a les persones com les migracions des de les costes nord-africanes.

En aquesta exposició es podria treballar amb la comunitat per reunir experiències de perill viscudes en mar per part de persones diverses – pescadors, persones amants de la nàutica esportiva, persones immigrades que hagin arribat en pastera...–, i oferir-les en forma de píndoles audiovisuals que el visitant pogués seleccionar i escoltar amb auriculars. Un element per contextualitzar les migracions contemporànies podrien ser justament unes armilles salvavides –en un nombre igual al de migrants arribats a les costes mallorquines en un episodi determinat, a manera simbòlica. Tanmateix, l'exposició també podria utilitzar recursos interpretatius de la col·lecció del Museu, com instruments de navegació. Els continguts geomorfològics es podrien vehicular a través d'una maqueta del perfil coster de l'illa, que destriàs els punts més segurs i els més perillosos per navegar i on s'ubicassin els fars que hi hagut –distingint els que encara hi ha.

En paral·lel, es poden emprendre processos de cocreació amb la comunitat local per confeccionar l'exposició temporal del centre. Aquest procés de creació conjunta, el dirigiran els professionals tècnics del Museu que, alhora, poden convidar alguna persona per fer-ne el comissariat per conduir i liderar el projecte. Un primer tema per aquesta exposició podria ser la història de la nàutica esportiva a Mallorca, que es podria treballar amb els socis d'algun club nàutic de l'illa.

En aquests processos de cocreació d'exposicions, s'ha de definir la temàtica principal de l'exposició, el relat general i els fils argumentals que ha de tractar cada mostra, però, també, els recursos museogràfics que seran més adequats per transmetre cadascun dels continguts i els objectes o estratègies interpretatives que poden il·lustrar cada part del discurs.

2.6.2. Ses Voltes: «Immersió»

Al marge d'aquesta proposta, que serà l'exposició central, també hi haurà breus apunts expositius que es poden instal·lar a les zones d'acollida al visitant o a l'àrea de presentació del projecte, en un procés «d'immersió» al món de la mar. Es plantegen d'entrada tres temes fixos:

- El llenguatge de la mar, per mostrar l'especificitat lingüística d'àmbit mariner, amb una paraula o una expressió pròpies del sector, però també una cançó o una rondalla.
- La biodiversitat marina, amb una espècie determinada del mar balear que es donarà a conèixer des del punt de vista de les ciències naturals i del medi (hàbitats, costums, ecologia, etc.).
- La gastronomia marinera, amb una recepta d'un plat propi de la cuina marinera i dels pescadors.

Aquests apunts expositius seran senzills i clars, i també seran temporals, de manera que durant l'any n'hi hagi de diversos i la persona visitant trobi sempre motius nous d'interès a l'entrada del Museu. Es tracta de divulgar també aquest coneixement associat al món marítim, a través de concrecions molt acotades.

En el cas de la llengua, la materialització podria incloure un arxiu sonor que permetés sentir la pronúncia pròpia de Mallorca i, en el cas de la gastronomia, el suport podria ser audiovisual, amb una petita pantalla on es reproduís el vídeo d'alguna recepta cuinada per alguna persona col·laboradora del Museu –i fins i tot, esporàdicament, alguna recepta cuinada per algun xef mediàtic.

En aquesta proposta també hi poden prendre part de manera activa els membres de la comunitat, tant pel que fa a la selecció de les propostes com a la realització –la cuina de les receptes, la pronúncia d'una frase feta, una cançó popular, etc.–, pot ser fruit de la participació amb els diferents segments de la societat que s'impliquen amb el Museu, des de l'àmbit acadèmic i universitari, fins al món de la cultura popular o els infants.

2.6.3. Museu de la Mar de Sóller

Al Museu de la Mar de Sóller es mantindrà l'exposició estable de la planta baixa, que se sotmetrà a una revisió que restitueixi els objectes que hi manquen i els treballs de manteniment de la museografia necessaris per recuperar, en el possible, l'estat original d'aquest muntatge.

L'espai d'accés es remodelarà per acollir un muntatge expositiu que ha d'integrar tres conceptes fonamentals:

- L'origen i la història de l'Oratori de Santa Catalina, lloc que allotja el Museu avui dia.
- Una presentació del Museu Marítim de Mallorca, una àrea per explicar la vinculació del centre amb el projecte supramunicipal de què forma part aquest centre en la nova etapa.
- Un espai dedicat igualment a expressar la participació de la ciutadania en el projecte, a través de les accions que duen a terme la comunitat i el Museu conjuntament, com ja es fa actualment amb la «Xarxa dels desitjos», d'acord amb això, en aquest àmbit també s'hi poden instal·lar els apunts expositius del concepte «Immersió», de la mateixa manera que funciona a Ses Voltes.

Per acabar, la sala d'audiovisual de la planta baixa esdevindrà un «Espai de memòria», dedicat a la memòria oral del món marítim i pesquer de l'illa, amb un tractament audiovisual i a partir de la recerca engegada pel Museu en aquest camp.

A l'Espai de memòria es proposa el muntatge d'audiovisuals que s'han fet a partir de la vivència de la comunitat marinera de Sóller al voltant de diversos temes, que han de donar lloc a audiovisuals que es projectaran en bucle a l'Espai de Memòria.

- **Sal, tabac i motos!**

El contraban ha estat una realitat que ha generat vivències memorables entre els que l'han protagonitzat. La memòria d'aquest fet, que complementava l'economia de moltes famílies de Mallorca, encara és ben viva i pot articular un relat en què conflueixen geografia, societat i economia. Les platges com a escenari del contraban, les embarcacions amb què se solia recollir la mercaderia, el llenguatge de senyals que condicionava la comunicació, són qüestions per tractar. Els productes que han estat objecte de contraban han estat diversos, des de la sal o el tabac, fins a articles tan insòlits com les motos. Contextualitzant el testimoni oral que relata anècdotes i històries

diverses, a l'hora que revela estratègies i hàbits d'aquest tràfic clandestí, el document audiovisual pot incloure un breu apunt històric del contraban.

- **Pescant turistes**

Un altre fil argumental per explorar a través de la memòria és la convivència entre pesca i turisme al port de Sóller, ja que el pas d'una activitat a l'altra, la comunitat sollerica, l'ha viscut des que el turisme va començar a ser un hàbit comú de les societats del segle xx, però especialment durant els anys 70. Es tracta d'un tema interessant que dona joc per reflexionar sobre problemes actuals, sobre les conseqüències del turisme al lloc i a Mallorca en general i sobre la realitat de dedicar-se a la pesca artesanal en ple segle xxi.

- **Calamars amb farol**

Una de les peces essencials d'aquest espai s'ha de centrar en les arts de pesca artesanals que utilitzaven els pescadors sollerics tradicionalment, algunes de les quals han desaparegut o avui són molt minoritàries. Quins estris i ginys de pesca utilitzaven, quines espècies s'hi pescaven, quins llocs o caladors freqüentaven per a cada espècie, com es comercialitzaven... Uns continguts que es poden contextualitzar amb la memòria sobre com era la seva jornada diària i la vida de pescador a Sóller. Aquesta peça també pot abordar quan es va esdevenir el canvi que va conduir a la fi d'aquest món tradicional.

2.6.4. Patrimoni flotant

Al marge de les propostes esmentades, el programa expositiu del Museu Marítim de Mallorca ha de preveure també l'exposició del patrimoni flotant, les embarcacions en el medi marítim que els és propi, sempre amb la contenció que s'adverteix en aquest Pla Director. Un altre cop, el projecte «La mar es mi tierra» integra aquesta idea i reserva una part del Mollet per amarrar-hi alguna de les embarcacions de la col·lecció del Museu.

Mentre no es pugui disposar d'aquesta opció, i mentre la seu del Museu a Palma s'ubiqui a Ses Voltes, es pot comptar amb el Parc de la Mar, proper a l'edifici. La instal·lació d'alguna embarcació en aquest punt funcionaria com a evocació del seu medi natural. Amb tot, el Museu ha de comptar amb l'existència de *La Balear*, amarrada ja al port de Palma gràcies a la col·laboració de l'Autoritat Portuària de les Balears.

A Sóller, serà oportú treballar amb la possibilitat que Ports de les Illes Balears convingui en la cessió d'amarrament de l'embarcació *Port Blau*, per a la qual la comunitat de pescadors de Sóller ofereix un espai per acollir-la, de manera que aquesta embarcació pugui esdevenir l'enclavament del Museu de la Mar a la zona portuària, i servir a l'activitat del Museu quan convingui.

2.7. Programa de difusió i comunicació

2.7.1. Públics

El Museu Marítim de Mallorca pot ser potencialment interessant per una sèrie de públics que detallam a continuació per segments: d'una banda, en funció de la procedència; de l'altra, en funció de la tipologia. Amb cadascun d'aquests segments, independentment del volum que suposin, el Museu desenvoluparà estratègies adequades de captació i fidelització, i organitzarà el programa d'activitats.

Públics potencials en funció de la procedència

Públics locals. La ciutadania de Palma és, lògicament, un dels públics objectiu del Museu. La nova exposició de Ses Voltes motivarà, segurament, la visita dels residents a Palma, atrets per la temàtica o, senzillament, per la novetat en sí mateixa. El repte, en aquest cas, és mantenir aquests públics fidels i aconseguir la recurrència, per a la qual cosa serà fonamental el programa d'activitats que dugui a terme el Museu. En aquesta primera etapa de funcionament a Ses Voltes, el Museu tindrà les limitacions que suposa l'escassetat d'espais –sense grans superfícies per fer-hi exposicions temporals d'envergadura ni sales polivalents per a activitats diverses. Un repte que es repetirà també a Sóller, encara que el Museu de la Mar compta amb la capella per organitzar-hi actes.

Públics de proximitat. Que no hi hagi cap altre museu de temàtica marinera a l'illa és una oportunitat per atreure públics de Mallorca i, fins i tot, d'altres punts de les Balears. La vinculació evident dels illencs amb la mar suposa *a priori* un incentiu per captivar aquests públics; la diversitat de relats que permet la temàtica marinera pot esdevenir estratègica per interessar sectors de població diversa.

Públics forans. En un dels principals destins turístics espanyols, és de preveure que el públic turista sigui, quantitativament, un dels principals que rebrà el Museu. En aquest sentit, és important preveure mecanismes d'accessibilitat als continguts de les exposicions en els idiomes dels principals països de procedència (Regne Unit, Alemanya i França), tant a Ses Voltes com a la seu del Museu a Sóller. A partir d'aquí, i en tractar-se d'una bossa de públics potencialment molt nombrosa, cal estudiar-ne la diversitat de perfils, per dissenyar productes aptes per als nivells d'interès corresponents i poder donar una resposta satisfactòria a les expectatives de cada subgrup.

Públics virtuals. Cal tenir en compte, també, els visitants que puguin accedir al Museu de manera virtual. Tant les col·leccions com el coneixement associat que conserva i genera el Museu s'han de posar a l'abast del públic visitant interessat que no pot accedir a la seu física. Per això, el lloc web és fonamental i cal aprofitar les diverses possibilitats que ofereix l'univers digital. Més enllà de l'escenari de l'exposició convencional, estable o temporal, els objectes es poden mostrar –però, també, *compartir*, i hi poden *participar*– actualment a través de plataformes com Viquipèdia o Europeana, que el Museu pot utilitzar d'acord amb el mandat d'arribar a un gran àmbit de la societat.

Públics potencials en funció de la tipologia⁴²

Grups escolars. El públic escolar ja és un dels públics amb el quals el Museu del la Mar de Sóller ha començat a treballar. La receptivitat, fins ara, és elevada, de manera que serà oportú que el Museu comenci a dissenyar un programa d'activitats divers en temàtiques, ajustades als diferents itineraris curriculars i als diferents nivells acadèmics (infantil, primària, secundària, batxillerat). En aquest sentit, també és molt interessant la diversitat de relats que pot inspirar el mar com a nucli de partida, capaç de vertebrar activitats que tinguin a veure amb el medi ambient, la ciència, la tecnologia, la història o l'art.

Grups no escolars. Entre la diversitat de públics de procedència forana, és possible que hi hagi una part de públic susceptible de visitar el Museu en grup. En aquest sentit, seria necessari identificar els operadors turístics que treballin amb aquest tipus de públic de grups, per estudiar, conjuntament, la possibilitat d'incorporar el Museu com a proposta per tenir en compte a l'hora de confeccionar paquets turístics. Al marge d'aquests, el Museu també pot considerar grups de residents a l'illa, gent gran de la tercera edat o grups vinculats a casals i grups d'esplai, associacions de professionals diversos, etc.

Públics especialitzats. Un altre tipus de públic objectiu del Museu són els públics especialitzats, persones interessades especialment en el medi marítim i les activitats que hi tenen lloc. Des d'aficionats i professionals de la pesca o clubs nàutics i amants de la navegació fins a estudiants i professionals dels àmbits del medi ambient, la biologia marina, la història o l'etnografia vinculats al món universitari, són públics especialitzats diversos per als quals serà necessari dissenyar estratègies que permetin acostar-los i fidelitzar-los al Museu –activitats més lúdiques, d'una banda, i focalitzades en la recerca o la divulgació científica, de l'altra. En qualsevol cas, es tracta també de públics susceptibles de ser fidelitzats i d'implicar-se activament amb el Museu. En aquest segment, un dels grups amb qui el Museu haurà d'establir partenariats estratègics són les associacions de promoció i defensa del patrimoni marítim de Mallorca –l'Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca i l'Associació Alzinaires–,⁴³ un dels actius més importants que pot tenir el Museu ja que representen, de fet, la seva extensió en la societat mallorquina.

Públics familiars. El públic familiar ha de ser un dels objectius principals del Museu. La versatilitat del discurs, un cop més, afavoreix la presentació de temàtiques molt diverses que poden donar lloc a un programa d'activitats molt variat. El mar té un component lúdic essencial i un atractiu indiscutible per a petits i grans, un punt compartit que facilita el gaudi per a tots els perfils que conformen un grup familiar tipus.

Visitant individual. Al marge dels esmentats, els museus reben també un tipus de públic que no és familiar, un públic adult que acudeix als museus sovint en parella o en petits grups. Es tracta d'un visitant que també cal tenir en compte i, si no és local, sol visitar els museus recomanats en mitjans especialitzats, un canal de comunicació que cal cuidar per donar-se a conèixer a aquest tipus d'usuari.

2.7.2. Portafolis d'activitat educativa, cultural i turística

---

⁴² Les categories incloses en aquest apartat s'han determinat a partir de les utilitzades per l'Observatori dels Públics de Patrimoni Cultural de Catalunya.

⁴³ <http://abordelalzina.blogspot.com/> (Data consulta: 25/10/2019)

A l'hora de dissenyar el programa d'educació i acció cultural, el Museu Marítim de Mallorca ha de considerar els diferents públic objectiu que es definien en l'apartat anterior, i procurar dotar-se d'una oferta que pugui satisfer els diferents tipus que hi ha.

Un dels principals públics dels museus, al segle XXI, és la comunitat educativa. La visita als museus suposa un aprenentatge lúdic que els centres educatius han integrat amb regularitat als seus programes. Per tant, el Museu ha de comptar amb una oferta educativa adreçada a aquest públic, amb els materials de treball corresponents, per als docents –material didàctic per preparar i conduir la visita amb eficàcia de retorn a l'aula– com per als alumnes, fitxes de treball.

Cal que el Museu disposi de propostes de visites pedagògiques per a tots els nivells de l'educació obligatòria –els diferents nivells de la primària i la secundària–, però també és molt recomanable que en tingui per a l'educació infantil, el batxillerat i els mòduls professionals. Tanmateix, el Museu pot anar preparant aquesta oferta progressivament, començant en tot cas pels nivells d'educació obligatòria.

Aquest patrimoni es complementa amb l'activitat de la Unitat de Mestres d'Aixa. No es tracta, com és natural, de 'patrimoni flotant' estrictament, la restauració i treball amb embarcacions en sec és consubstancial a la navegació.

Al marge de l'oferta regular destinada als centres educatius, el Museu ha de desenvolupar un programa per a públics familiars, focalitzat als caps de setmana i, especialment, als períodes de vacances del calendari, amb activitats per desenvolupar per Nadal, Setmana Santa, ponts i vacances d'estiu.

En un altre sentit, el Museu ha comptat fins ara amb la complicitat del públic especialitzat. Les jornades que va organitzar el 2019 són un precedent de valor. El Museu ha de procurar donar continuïtat a aquesta iniciativa, encara que el format pot ser més acotat –podria ser una activitat d'una sola jornada– mentre el Museu no pugui comptar amb una plantilla de recursos humans més àmplia.

Una altra eina que cal valorar pot ser l'edició d'una publicació del Museu, que tingui una recurrència periòdica i que serveixi diferents finalitats: d'una banda, pot ser un òrgan de comunicació de l'activitat del Museu –l'àmbit de difusió de l'activitat de recerca associada a les col·leccions i a les exposicions del Museu, però, també, del programa d'activitats que fa–; mentre que, de l'altra banda, pot ser una plataforma per donar veu als diferents col·lectius que treballen a l'illa en relació amb el patrimoni marítim. Es tracta d'una acció d'una certa complexitat que exigeix recursos, una opció alternativa pot ser l'edició d'un blog corporatiu, allotjat al web del Museu, un recurs més viable mentre l'estructura de recursos humans del Museu no estigui bastida, i que es pot mantenir com altaveu de la publicació impresa quan aquesta darrera pugui fer-se.

Una línia per treballar és l'organització de rutes i itineraris a través del patrimoni marítim de Mallorca, ja sigui en l'àmbit de proximitat del Museu –rutes pel barri mariner de Santa Caterina, per exemple–, o en altres localitzacions de l'illa. Així, el Museu podria tenir una «carta de rutes marineres» amb diversos nivells de dificultat, a disposició d'un usuari que tant podria ser el senderista especialitzat com un públic més familiar. Això, a més, fomentaria la coneixença del territori i del patrimoni marítim dispers.

Una altra activitat per desenvolupar amb una doble funcionalitat són els «tallers de memòria», organitzats a l'entorn d'un tema en concret, d'un objecte de la col·lecció, d'una imatge

fotogràfica o d'un document visual. Aquestes convocatòries, dirigides essencialment a la població local, permetrien recuperar el patrimoni immaterial vinculat a l'àmbit marítim de Mallorca i salvaguardar-lo i valoritzar-lo, alhora que contribuirien a enfortir els vincles del Museu amb la comunitat de referència.

Per acabar, el Museu ha d'estar obert i ha de promoure la proposta i l'organització d'activitats sorgides dels interessos concrets de les comunitats a les quals dona servei, d'acord amb la filosofia de participació i cocreació que regeix la seva dinàmica des del principi.

En un altre sentit, el Museu disposa de recursos susceptibles de generar activitat adreçada a terceres persones. L'Oratori de Sóller és un espai amb una singularitat i un encant indiscutibles que podria allotjar jornades culturals, actes o reunions diverses, concerts de música, etc. I, per altra banda, les embarcacions en mar són una oportunitat per oferir passejos o rutes breus a petits grups interessats a tenir una experiència diferents i única –sempre tutelades per algun tripulant de l'equip del Museu.

2.7.3. Promoció de l'activitat educativa, cultural i turística

El portafolis d'activitat del Museu s'estructura, per tant, en funció del públic destinatari, i s'haurà de donar a conèixer de forma proactiva per aconseguir-ne la màxima difusió i penetració en els àmbits respectius.

Pel que fa al programa educatiu dirigit als centres d'ensenyament, el Museu estarà en contacte i presentarà l'oferta educativa del centre als centres de recursos pedagògics en general, però, també, establirà contactes amb els centres que, per criteris de proximitat, de característiques dels programes educatius que duguin a terme, o de volum de la comunitat educativa, siguin potencialment més susceptibles d'estar interessats en l'oferta del Museu.

Per difondre les activitats dirigides a la comunitat local i al públic especialitzat, en canvi, el Museu pot confiar en persones properes al Museu i que assumeixin el rol d'enllaç amb les respectives comunitats.

Pel que fa al públic turístic, és convenient establir contactes amb els operadors turístics del territori per valorar la conveniència d'aquest tipus de públics i construir productes ajustats als hàbits de consum potencial d'aquest tipus d'audiències –en termes de durada dels productes o calendarització de les activitats, per exemple.

D'altra banda, la coordinació i el treball conjunt amb el Departament de Turisme i Esport del Consell de Mallorca ha de ser la base per dissenyar i construir un portafolis d'activitats que contribueixi a diversificar amb qualitat l'oferta turística de Mallorca. En aquest propòsit, serà important organitzar periòdica de viatges de familiarització que donin a conèixer de primera mà l'interès i l'atractiu del producte del Museu –visites, itineraris guiats, tallers, etc.–. Per optimitzar la promoció, un altre cop, serà clau el treball coordinat amb els responsables del Departament esmentat abans.

En tots els casos, el Museu haurà de potenciar la comunicació de les activitats que ofereix a través dels canals habituals –web, xarxes socials, correus electrònics, gabinet de premsa, etc.

2.7.4. Identitat corporativa i marca

Per completar la identitat corporativa amb què ja compta el Museu Marítim de Mallorca, és recomanable crear una sèrie de missatges comunicatius o punts de referència que puguin acompanyar la imatge del Museu i potenciar-ne les activitats que desenvolupa o el perfil del públic a qui es dirigeixi la comunicació; l'àmbit marítim dona molt de joc en aquest sentit. D'entrada, es detecten tres línies argumentals a l'entorn de les quals es podrien crear aquest tipus d'eslògans:

- La novetat: un nou museu que torna a navegar després de molts anys d'inactivitat.
- La pluridisciplinarietat del museu, tot i estar centrat en l'àmbit marítim: navegació, ecologia, cuina, lingüística i literatura, biodiversitat, oficis artesanals... Les diferents «cares» del Museu es poden donar a conèixer a través d'aquest tipus de missatges destinats a captar l'atenció dels amants de cadascuna de les facetes del Museu.
- El caràcter i personalitat del propi Museu, que a més el singularitza davant d'altres equipaments museístics de l'illa: un museu proper, obert i participatiu.

Pel que fa a la marca, actualment el Museu ha de treballar amb les dues marques que hi ha: Museu Marítim de Mallorca i Museu de la Mar de Sóller. Totes dues compten amb la pròpia identitat corporativa desenvolupada que, evidentment, no expressa cap relació de jerarquia entre elles.

Donat el moment incipient del nou Museu Marítim de Mallorca, i veient que la vinculació amb Sóller no és permanent, és recomanable seguir treballant amb aquestes condicions, si bé seria recomanable que els materials comunicatius desenvolupats per a la secció de Sóller vagin signades pel Museu Marítim de Mallorca i que, per tant, el logotip de la seu principal aparegui al peu al costat de les marques institucionals que donen suport econòmic al centre.

2.7.5. Eines i recursos de comunicació

L'activitat de comunicació ha de comptar amb eines i materials que permetin que el Museu arribi als seus públics a través dels diferents canals que hi ha.

Pel que fa a la comunicació en línia, el Museu Marítim de Mallorca ja compta amb un lloc **web corporatiu**. La publicació d'un web corporatiu és essencial per donar-se a conèixer avui dia, però no és suficient, és necessari posicionar-lo i promoure'l en el vastíssim espai d'Internet i, per això, és útil que el Museu estudiï les formes més adients per esdevenir una de les propostes de primera pàgina en les cerques d'activitat museística, cultural, turística i educativa dels principals buscadors, dissenyant estratègies SEO i SEM que ho facin possible.

Pel que fa al món digital, la comunicació cap al públic final ja es dinamitza a través de les **xarxes socials**, on el Museu és actiu des dels inicis, amb perfils a Facebook, Twitter i YouTube. En aquest apartat, cal valorar convenientment l'obertura de perfils en noves xarxes i mantenir una certa prudència que permeti, en qualsevol cas, mantenir viva la comunicació en els perfils que hi ha abans d'obrir-ne de nous. La qualitat dels continguts i el seguiment i resposta als comentaris, en aquests casos, és fonamental, tant per aconseguir compromís com a reputació en línia.

Per altra banda, el Museu també haurà de construir una base de dades de contactes electrònics, amb la incorporació d'un formulari de contacte al web o de la sol·licitud voluntària de dades a les seues físiques del Museu. Per això, es pot oferir una butlleta per recollir dades, als mostradors de rebuda, dels usuaris i visitants que el personal de recepció pot convidar a omplir –i es poden encetar campanyes puntuals per recollir dades. En qualsevol cas, és imprescindible que la

sol·licitud i el tractament d'aquestes dades estigui d'acord amb els preceptes establerts per la Llei de protecció de dades vigent. Amb aquesta BBDD el Museu pot reforçar la comunicació directa amb els usuaris i visitants potencials fent campanyes de correus electrònics i màrqueting, informant i oferint activitats, productes de la botiga del Museu, etc., amb l'objectiu de fidelitzar els públics. Una consideració que cal tenir en compte és la recollida de dades que permetin segmentar la BBDD en funció dels diferents interessos o de l'edat de les persones, per ajustar al màxim les comunicacions als interessos concrets dels usuaris.

En paral·lel, és necessari tenir cura del **gabinet de premsa** del Museu, construint una base de dades de contactes amb periodistes clau dels mitjans, siguin digitals o impresos, i incloent-hi tant mitjans generalistes com especialitzats –sector nàutic, societat i cultura, turisme. A aquesta BBDD es dirigiran puntualment els comunicats de premsa amb les novetats del centre.

Donat que el públic turístic és un dels públics objectiu del Museu Marítim de Mallorca, la conveniència que el centre estigui present i ressenyat en les **guies turístiques i de viatge** és primordial, siguin impreses o digitals. La gestió d'aparicions al sector editorial pot dependre de cada edició en concret, però, en tot cas, és important que el Museu hi figuri, ja que sol ser determinant a l'hora de triar les propostes culturals que vol consumir qualsevol viatger.

Una altra acció per desenvolupar és la identificació de prescriptors del sector a diferents nivells –sector museístic, però també el sector cultural o el sector turístic–, per conformar una altra BBDD de persones que poden ser objecte de les **relacions públiques** del Museu, a través de visites personalitzades, comunicació preferent, invitació a activitats d'àmbit restringit, etc., de forma que esdevinguin veritables ambaixadors del Museu Marítim de Mallorca allà on s'estenguin els seus respectius àmbits d'influència.

A part d'això, cal comptar amb la comunicació visual a Ciutat, per facilitar l'accés del visitant potencial al Museu. La **senyalística** a Ciutat haurà de servir de forma efectiva tant el trànsit rodat com al pedestre, i és important que el Museu Marítim de Mallorca s'integri també en la senyalística interurbana per al trànsit rodat.

Una altra eina per utilitzar és la **publicitat**, especialment recomanable per donar suport i notorietat al Museu en moments puntuals i promocionar activitats diverses –noves exposicions, activitats d'estiu o Nadal, etc.–. Serà determinant estudiar convenientment els àmbits publicitaris –la premsa tradicional, els mitjans audiovisuals i digitals–, però també la publicitat estàtica en ciutat –banderoles, transport públic, etc.– per arribar de forma efectiva en funció dels públics destinataris i l'objectiu de cada campanya.

2.7.6. Planificació comunicativa

La comunicació és clau per a l'èxit de qualsevol projecte, i al segle XXI els museus competeixen amb una àmplia oferta lúdica i cultural. En aquest context, les eines a disposició són moltes i diverses, permeten arribar pràcticament a tot arreu i a tothom, però és necessari també considerar el cost que poden suposar i actuar amb criteris que permetin assolir la màxima eficàcia i eficiència.

Per això, resultarà imprescindible redactar un pla de comunicació que ordeni l'activitat comunicativa del Museu Marítim de Mallorca i determini les accions per dur a terme en funció dels públics, els objectius i els canals de comunicació. La configuració d'un calendari anual que combini amb coherència les diverses eines comunicatives a l'abast és imprescindible, i en el dia a dia serà necessari atendre els imprevistos que sorgeixen en qualsevol projecte inevitablement.

Tanmateix, ja es pot avançar que caldrà dissenyar una campanya de llançament del Museu coincidint amb la inauguració de la primera instal·lació expositiva completa del programa «Onades» a Ses Voltes.

2.8. Programa d'igualtat

D'acord amb els compromisos expressats a través dels valors del centre, el Museu Marítim de Mallorca ha de redactar un pla d'igualtat que defineixi les accions que garanteixi la igualtat de dones i homes en matèria de comunicació i imatge que utilitzi el Museu, així com en l'àmbit de la gestió dels recursos humans del centre.

En aquest segon aspecte, el document ha de referir les accions concretes que durà a terme en aspectes com la selecció de personal, la promoció, la formació, la retribució econòmica, la conciliació personal i familiar amb la dedicació laboral o la flexibilitat laboral.

El document explicitarà les estratègies d'aplicació de cadascuna de les accions, així com els agents responsables de la presa de decisions, de l'aplicació de les accions i de la monitorització i el seguiment que se'n faci. També determinarà la temporització del pla i la periodicitat de la valoració a partir del seguiment fet.

2.9. Programa de seguretat

Tal com s'exposava en la part I d'aquest Pla Director, el Museu Marítim de Mallorca ja compta amb un pla de seguretat per al Museu de la Mar de Sóller.

Coincidint amb els treballs d'adequació de l'edifici de Ses Voltes a Palma, serà necessari encarregar un pla de seguretat per aquesta seu del Museu, que analitzi els riscos que hi ha a partir de les característiques particulars de la zona, l'immoble i les funcions que ha d'allotjar i que, en funció dels riscos detectats, estableixi els sistemes de protecció i els procediments idonis per prevenir les incidències i per gestionar les emergències.

2.10. Programa de recursos humans

Per al funcionament del Museu Marítim de Mallorca, és imprescindible dotar-lo d'un equip humà estable capaç de planificar, impulsar i executar les accions descrites amb continuïtat i garanties de qualitat.

La plantilla de recursos humans que es proposa a continuació conforma una estructura bàsica que s'ha de reforçar amb suport extern puntual quan es consideri necessari.

Direcció

Direcció - gerència

La persona que ha d'ocupar la Direcció - Gerència del Museu Marítim de Mallorca ha de respondre a un perfil professional de titulat superior, amb formació específica en el camp dels museus i equipaments culturals. Ha d'assumir la responsabilitat de dirigir el centre i d'aplicar els programes d'actuació aprovats pel Consorci i retre-hi comptes. Les funcions que té són les següents:

- Responsable de la direcció general de les activitats que es duen a terme a l'equipament
- Elaborar i controlar el pressupost, captar fons de finançament
- Relacions institucionals
- Coordinació general dels equipaments que conformen el sistema del Museu Marítim de Mallorca, gestió de relacions amb les institucions titulars en cada cas
- Cap de recursos humans
- Coordinació general d'activitats de l'equipament
- Responsable de supervisió dels serveis subcontractats
- Relació institucional amb tots els agents implicats
- Promocionar la relació de l'entitat amb l'entramat social i cultural

85

Responsable de comunicació i participació

Adjunt a la Direcció - Gerència hi ha una persona responsable de la imatge externa del Museu i de la comunicació dels valors i de les activitats que du a terme a través dels canals més adequats en cada cas, així com de la comunicació interna entre el personal del Museu. A més, juntament amb la Direcció - Gerència, s'encarrega de mantenir els vincles amb la comunitat i el territori, promovent i coordinant les accions de participació ciutadana i cocreació que desenvolupa el Museu. Les funcions que té són les següents:

- Planificar l'estratègia de la comunicació
- Gestionar els materials informatius: producció, edició, difusió i gestió d'estocs.

- Gabinet de premsa i comunicació interna
- Manteniment web
- Xarxes socials: pla de mitjans i gestor de comunitats dels perfils que hi ha
- Relacions públiques de l'equipament
- Promoció i seguiment de la participació ciutadana i d'entitats amb el Museu.
- Coordinar els equips externs implicats en la comunicació de l'equipament (identitat corporativa, disseny gràfic, materials de comunicació, publicitat, etc.)

Àrea d'Administració

A l'Àrea d'Administració s'hi adscriuen tres persones. D'una banda, un tècnic d'administració general responsable de contractar els recursos humans del Museu així com de contractar els serveis externs de totes les àrees del Museu i dels processos de licitació corresponents, quan s'escaigui. Aquesta persona exerceix de cap d'Àrea, comunicant amb Direcció - Gerència.

D'altra banda, una persona responsable de la gestió administrativa i el secretariat general del centre, que assisteix la Direcció en la coordinació d'activitats i porta l'agenda del Museu, a més de fer la gestió de compres.

I, per acabar, també s'enquadra en aquesta àrea un cap de manteniment, responsable de les instal·lacions i de les infraestructures del centre i del control i seguiment de la seguretat, la neteja i els equips informàtics.

En concret, les responsabilitats associades a cadascuna d'aquestes persones són les següents:

Tècnic/a d'administració general

- Responsable de contractació laboral i de serveis externs
- Gestió administrativa i comptable
- Suport a la Direcció en la captació de fons de finançament
- Redacció i gestió de convenis i relacions contractuals amb els equipaments adscrits al sistema del Museu Marítim de Mallorca

Administració i comptabilitat

- Administració general de l'equipament
- Comptabilitat general de l'equipament
- Gestió de compres

Secretaria i administració

- Gestió d'agenda de l'equipament
- Assistència a la coordinació general d'activitats de l'equipament

- Seguiment i control de l'activitat de la botiga del Museu
- Suport administratiu a l'Àrea

Responsable de manteniment

- Control i manteniment de les instal·lacions elèctriques, d'aigua i gas dels equipaments del Museu
- Muntatge i desmuntatge d'exposicions i de les infraestructures de sales polivalents, quan s'escaigui
- Coordinació i seguiment de serveis externs relatius al funcionament general del Museu (seguretat, neteja, informàtica...)

Àrea de Col·leccions

L'Àrea de Col·leccions està dirigida per un conservador/a que planifica i du a terme tasques de conservació de col·leccions i recerca, en general, i participa en el programa expositiu del Museu i coordina els serveis externs relatius a aquesta Àrea. Exerceix de cap d'Àrea i informa la Direcció - Gerència.

En aquesta Àrea, s'hi integra així mateix la Unitat de Mestres d'Aixa i la Unitat de Patrimoni Flotant del Museu, en dependència del conservador/a, si bé aquestes unitats actuaran igualment en coordinació amb el tècnic/a d'Educació i Acció Cultural en les funcions referides a l'activitat pedagògica que facin.

Conservador/a

- Definir la política de col·lecció d'acord amb la Direcció - Gerència
- Gestionar les adquisicions
- Registrar i moviment de col·leccions, inventari i documentació
- Responsable de la conservació i la restauració de les col·leccions
- Responsable de les reserves del Museu on estan dipositades les col·leccions que no estan en exposició
- Direcció i coordinació de la investigació científica i dels projectes de recerca del Museu
- Participar en la planificació i la realització del programa expositiu del Museu
- Planificar l'activitat, coordinar i fer el seguiment de l'activitat de la Unitat de Mestres d'Aixa
- Coordinar els serveis externs relatius a la conservació de col·leccions (restauració, lloguer d'espais per a la reserva, conservació preventiva, etc.)

Unitat de Mestres d'Aixa

- Conservar i restaurar les embarcacions i els models de la col·lecció del Museu
- Participar en les activitats educatives i culturals

- Suport a la realització de materials museogràfics, quan s'escaigui

Unitat de Patrimoni Flotant (*La Balear*)

- Conservar i mantenir les embarcacions que conformen el patrimoni flotant del Museu Marítim de Mallorca (*La Balear*)
- Participar en les activitats educatives i culturals

Àrea de Programes Públics

L'Àrea de Programes Públics està integrada per un tècnic/a d'educació i acció cultural, que exerceix de cap d'Àrea i informa la Direcció - Gerència. És responsable de planificar i programar activitats del Museu juntament amb la Direcció - Gerència, així com de fer el seguiment, coordinar, executar i avaluar el programa. Serà responsable del personal d'acollida al visitant i usuari, així com de coordinar i fer el seguiment dels serveis externs vinculats a l'àrea (guies i talleristes per a les activitats pedagògiques, personal de suport d'acollida al visitant i usuari, comissaris d'exposicions temporals, etc.).

L'Àrea de Programes Públics també integra dues persones en plantilla amb la funció d'atenció i acollida al visitant i usuari i control d'accés als centres de Palma (Ses Voltes), Sóller (Museu de la Mar) respectivament, a més del reforç necessari per cobrir les vacants d'aquestes persones en períodes de vacances o per causa de baixa laboral. Són persones amb perfil de formació professional de grau superior en l'àmbit del turisme i domini de l'idioma anglès de nivell B2 —es valorarà el mateix nivell de domini d'altres idiomes com el francès i, especialment, de l'alemany.

Tècnic/a d'educació i acció cultural

- Programar les activitats de divulgació cultural i educativa del patrimoni que conserva el Museu d'acord amb la Direcció - Gerència
- Coordinar i gestionar les reserves d'activitats culturals, pedagògiques i ciutadanes
- Participar en la planificació i la realització del programa expositiu del Museu
- Promocionar les activitats del Museu en l'àmbit del turisme cultural
- Supervisar el personal d'acollida al visitant i usuari
- Controlar, analitzar i avaluar els públics, d'acord amb les dades proporcionades pel servei d'acollida i accés al centre, i proposar accions per incrementar la satisfacció dels usuaris del Museu
- Coordinar els serveis externs relatius a l'àrea d'educació i acció cultural (acollida al visitant, producció i guiatge de tallers i activitats pedagògiques, comissariats d'exposicions, etc.)

Responsable d'acollida al visitant i usuari (Sóller)

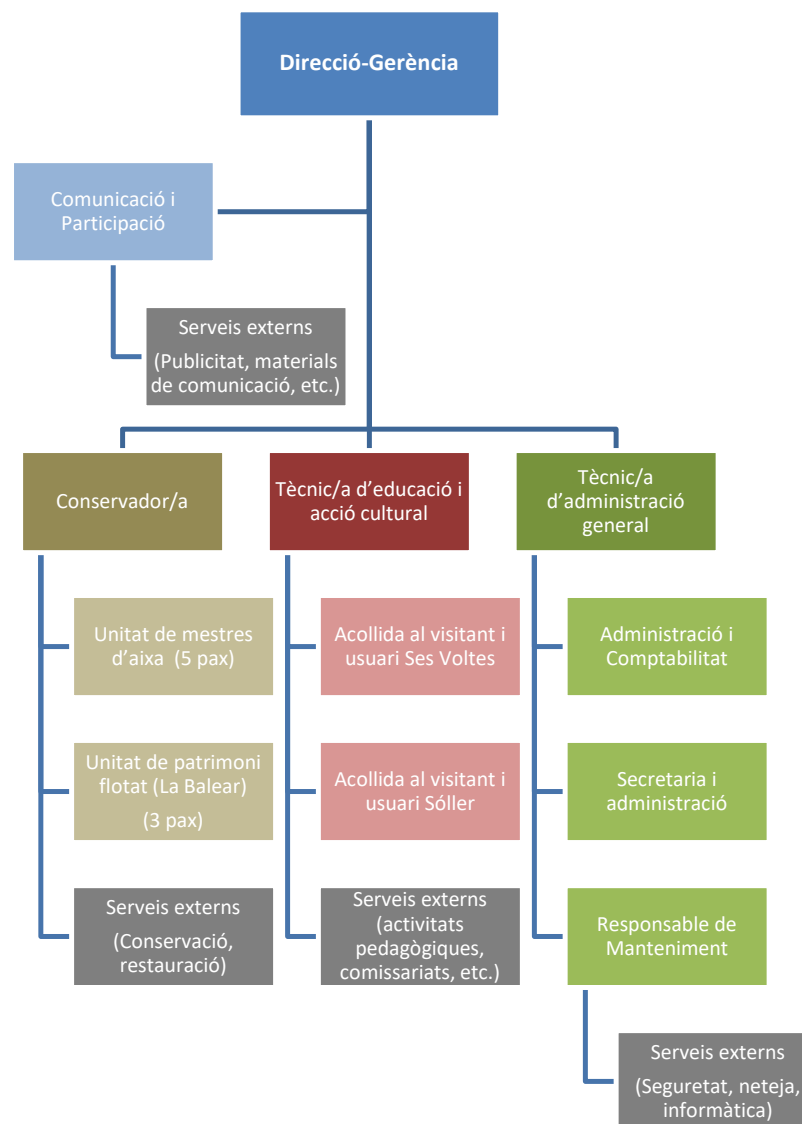
- Controlar l'accés al Museu de la Mar de Sóller i vendre entrades per a activitats i serveis
- Atendre el públic de manera presencial i telemàtica
- Vendre la mercaderia cultural i literària de la botiga

- Recollir i reportar dades estadístiques de visitants i usuaris
- Vigilar la sala a través dels controls de seguretat i orientar i informar el visitant i usuari
- Obrir i tancar l'equipament d'acord amb les indicacions del responsable de manteniment

Responsable d'acollida al visitant i usuari (Ses Voltes)

- Controlar l'accés a la seu del MMM a Ses Voltes i vendre entrades per a activitats i serveis
- Atendre el públic de manera presencial i telemàtica
- Vendre mercaderia cultural i literària de la botiga
- Recollir i reportar dades estadístiques de visitants i usuaris
- Vigilar la sala a través dels controls de seguretat i orientar i informar el visitant i usuari
- Obrir i tancar l'equipament d'acord amb les indicacions del responsable de manteniment

2.11. Programa econòmic

D'acord amb el que s'ha plantejat al llarg d'aquest Pla Director, el Museu Marítim de Mallorca ha d'esdevenir un equipament de referència en l'àmbit museístic i patrimonial de Palma, de Mallorca i també de les Balears. Se sustenta en uns objectius socials, culturals i educatius, però cal preveure la sostenibilitat del projecte. Per tant, a títol orientatiu, seguidament plantejam les fonts de finançament que han de proveir els recursos econòmics amb què podrà comptar el centre, així com una estimació de les inversions que haurà de fer i les despeses de funcionament que caldrà preveure.

Recursos econòmics i fonts de finançament

Pel que fa als recursos econòmics, la principal font de finançament amb què ha comptat el nou Museu Marítim de Mallorca és l'aportació que va fer el Consorci Museu Marítim de Mallorca que, en l'exercici 2019, va ser de 600.000 €, una aportació fonamental per al centre i que ha de ser revisada si les despeses que implica el desenvolupament de l'activitat i la plantilla de recursos humans descrita, així com les inversions del Museu per dur a terme la posada en marxa de Ses Voltes, superen aquest pressupost. En aquest sentit, l'entrada al Consorci de noves administracions o entitats amb capacitat econòmica, com l'Autoritat Portuària de Balears o l'Ajuntament de Palma, suposaria l'increment d'aquesta partida i la capacitat consegüent del Museu de desenvolupar l'activitat amb major comoditat.

Amb l'obertura del programa expositiu estable a Ses Voltes i la incorporació del personal d'acollida en ambdós centres, el Museu podrà comptar amb ingressos derivats dels drets d'accés. La regularització de l'obertura del centre en ambdues seus permet plantejar la hipòtesi d'un nombre de visitants i usuaris que pot arribar als 10.000 al Museu de la Mar de Sóller, i als 30.000 a Palma.

Per altra banda, el Museu ja du a terme un programa educatiu dirigit a escoles i centres educatius que, amb l'obertura de Ses Voltes, haurà de potenciar i desenvolupar, activitat que suposarà també uns ingressos.

Es proposa l'aplicació del sistema tarifari següent:

Tipus d'entrada	Tarifa
General individual	4 €
Reduïda	2 €
Tallers didàctics i activitats educatives	2 €

El Museu tindrà també una entrada gratuïta que pot aplicar un dia determinat a la setmana, a banda de persones o grups en circumstàncies especials (infants, situació d'atur, etc.).

L'adquisició de productes de mercaderia cultural que el Museu comercialitzi a les botigues dels centres de Sóller i Palma esdevindran una font d'ingressos suplementària als del dret d'accés, ja que el Museu fixarà els preus d'aquests productes tenint en compte un marge de benefici en relació al preu de compra.

Una altra font d'ingressos ha de ser l'activitat cultural que el Museu generi a partir dels recursos patrimonials que gestiona, com les embarcacions que formen part del fons i que siguin a la mar,

o el lloguer d'espais disponibles.

A banda d'aquests recursos, aportats pel Consorci i generats per la pròpia activitat del Museu, cal dissenyar una política de patrocini i mecenatge per captar fons procedents d'entitats, empreses o institucions diverses que comparteixin els valors del Museu i vulguin donar suport econòmic a l'activitat que fa o el funcionament a través de compromisos de col·laboració generals o vinculats a accions concretes.

Estimació d'inversions i despeses de funcionament

Els programes per implementar al Museu Marítim de Mallorca que preveu aquest Pla Director es beneficien del fet que el Museu ja compta amb edificis on allotjar-los. Tanmateix, cal fer algunes inversions per adequar l'interiorisme d'alguns espais que els permetin acollir les funcions que s'ha previst de dur-hi a terme, i produir les museografies corresponents al programa expositiu del Museu.

Al Museu del Mar de Sóller caldrà adequar l'antiga sala d'audiovisual com a nou Espai de Memòria, i una part de la zona d'acollida a la presentació del Museu Marítim de Mallorca. Per altra banda, cal dotar de mobiliari adequat els espais de reserva de col·leccions.

L'edifici de Ses Voltes és el que necessita més inversió, ja que cal adequar tant els espais expositius que allotjaran el programa «Onades» –amb la producció museogràfica corresponent– com la resta de zones d'ús públic i d'ús intern no vinculats a la col·lecció que haurà d'acollir. Aquesta és l'actuació de major envergadura del capítol d'inversions, que està previst fer per fases en els exercicis 2020-2021.

A més de l'especificat que es mostra al quadre, el Museu pot destinar 36.000 € a l'adquisició de béns patrimonials durant l'exercici 2020.

Els quadres següents ofereixen una estimació de les inversions i les amortitzacions corresponents a deu anys.

INVERSIÓ PER A LA DOTACIÓ DEL MUSEU MARITIM DE MALLORCA			
Producció museogràfica, equipament i interiorisme			
CONCEPTE	M²	PREU/M²	TOTAL
Àrea d'exposició estable Ses Voltes	142,73	1.000	142.730,00
Resta d'espais Ses Voltes	382,73	200	76.546,00
Presentació de projecte a àrea d'acollida Sóller	60	600	36.000,00
Espai de Memòria Museu de la Mar de Sóller	200	200	40.000,00
Reserva de col·leccions Sóller	60	200	12.000,00
TOTAL PRODUCCIÓ			307.276,00
Projecte Exec. museograf., interior.		%	
Disseny museograf., interiorisme., grafisme i continguts		7,50	23.045,70
Projecte i climatització Ses Voltes	525,46	45	23.645,70
Projecte i climatització Sóller	450	45	20.250,00
TOTAL PROJ. EXECUTIU			66.941,40
TOTAL PROJ + PRODUCCIÓ			374.217,40

Per altra banda, pel que fa al funcionament regular del centre, el Museu ha de preveure les despeses següents:

- D'acord amb l'establert al Programa de Recursos Humans (capítol 2.8.), el Museu Marítim de Mallorca haurà de comptar amb una plantilla de 18 persones en les categories professionals que s'indiquen en l'apartat citat. D'aquest total, actualment 3 ja conformen la plantilla del Museu (Direcció - Gerència, tècnic d'Administració general i Secretaria i administració), la resta s'hauran d'incorporar en els propers exercicis d'acord amb la previsió d'activitat del centre.
- A banda, caldrà considerar els serveis que el Museu té externalitzats. Amb la incorporació progressiva de personal propi, alguns d'aquests serveis seran prescindibles –com l'atenció al públic o l'acció cultural i educativa–, encara que d'altres es mantindran –servei de neteja, seguretat, manteniment informàtic, suport a la gestió de públics, etc.
- Igualment, el programa de col·lecció, conservació i recerca i el programa d'activitat del Museu s'han de dur a terme a partir de la contractació de professionals i/o serveis externs mentre el Museu no pugui disposar de personal propi.
- Mentre el projecte «La mar es mi tierra» no sigui una realitat, el Museu ha de destinar una partida important a lloguer d'espais que puguin allotjar la reserva de col·leccions. S'han pressupostat, per aquesta finalitat, 40.000 € en l'exercici 2020.
- El programa de comunicació del Museu comportarà des d'aquest mateix 2020 la redacció d'un pla de comunicació i la campanya de llançament de l'edifici de Ses Voltes com a seu principal del Museu.
- Per acabar, l'obertura i el funcionament normal del Museu, tant en la seva seu de Ses Voltes a Palma com al Museu de la Mar de Sóller, suposarà la despesa corrent dels serveis essencials d'aigua, electricitat i manteniment de les infraestructures, així com les despeses de telecomunicacions, transports i material d'oficina que suposen, normalment, fer les activitats.

3. Projectes

3.1. Full de ruta i proposta de fases d'actuació per desenvolupar el projecte

Aquest Pla Director estableix les directrius per a la primera etapa d'existència del nou Museu Marítim de Mallorca, que ha de cobrir l'acció del centre en la seva fase d'inici i arrelament en la societat mallorquina. En concret, estableix accions per desenvolupar durant el període 2020-2023, quatre anys que han d'assentar les bases del Museu d'acord amb els programes que presentam en la segona part d'aquest Pla Director.

L'existència del projecte «La mar es mi tierra», que preveu la construcció d'una seu per al Museu a la zona del contramoll-mollet de Palma, suposa ocupar l'edifici de Ses Voltes, a Palma, com una fase transitòria, a l'espera de poder-se traslladar a la seu definitiva.

Fase 1. Primer semestre 2020

La primera fase d'actuació es du a terme durant el primer semestre de 2020, i té per objectius principals bastir l'equip del Museu, iniciar el programa de col·lecció, consolidar el funcionament del Museu de la Mar de Sóller i començar el treball per obrir Ses Voltes, d'acord amb la descripció detallada que es mostra en les taules següents:

Programa de gestió i RH
Incorporació de TAG
Conveni amb Unitat de Patrimoni Marítim per assumir l'Àrea de Col·leccions del MMM
Incorporació personal extern d'atenció al visitant i usuari i programa de gestió de públics (Sóller, maig/juny)
Incorporació d'una persona de comunicació i participació amb dedicació parcial (extern)

Arquitectura i adequació d'espais
Adequació espai Ses Voltes (climatització, serveis informàtics i oficines)

Programa de col·lecció, conservació i recerca
Estudi de col·leccions
Projecte de recuperació de la memòria oral (1a fase)
Conveni amb Unitat de Patrimoni Marítim per restaurar embarcacions (Unitat de Mestres d'Aixa)

Programa d'exposició
Treballs de manteniment exposició estable Sóller

Procés participatiu per a la primera edició del programa «Immersions» Ses Voltes
Projecte museogràfic exposició estable «Onades» Ses Voltes
Producció audiovisuals per a l'Espai de la memòria (Sóller)
Inauguració Espai de la memòria (Sóller)

Programa d'educació i acció cultural
II Jornades del MMM: museografies
Programa educatiu per a educació primària: creació de producte Sóller

Programa de comunicació
Redacció d'un pla de comunicació, creació de punts de referència de posicionament MMM
Identificació guies turístiques i de viatge, primers contactes

Fase 2. Segon semestre 2020

Durant la segona fase, el Museu de la Mar de Sóller ja funciona amb normalitat, el programa educatiu fet durant la primera fase comença a entrar en servei amb la comunitat educativa de Mallorca amb l'inici del curs acadèmic 2020-2021. A Ses Voltes, el procés participatiu entorn de les museografies que s'ha fet durant el primer semestre, recollit en el projecte museogràfic, es materialitza en la producció de la primera exposició del programa «Onades» i dels apunts expositius «Immersió», amb la culminació de l'obertura de l'equipament a finals de 2020.

Programa de gestió i RH
Pla de seguretat (Ses Voltes)
Pla d'igualtat de gènere

Arquitectura i adequació d'espais
Adequació banys Ses Voltes
Adequació zona de reserva a Sóller i trasllat de col·leccions a la planta soterrani
Adequació espai per a la <i>Valldemosa</i>

Programa de col·lecció, conservació i recerca
Projecte de recuperació de la memòria oral (2a fase)

Formalització traspàs col·leccions antic Museo Marítimo de Baleares a MMM

Programa d'exposició
Producció primera edició del programa «Immersion» Ses Voltes
Inauguració primera edició del programa «Immersion» Ses Voltes
Presentació de la sala de les embarcacions a Ses Voltes
Presentació documents de memòria oral fruit de la recerca feta a la sala de les embarcacions (Ses Voltes)

Programa d'educació i acció cultural
Posada en marxa del programa educatiu de Sóller

Programa de comunicació
Campanya de llançament de producte (Ses Voltes, exposició «Onades»)
Configuració de BBDD de públic final, campanya de recollida de dades

Fase 3. Any 2021

El 2021 es reforça la plantilla del Museu, i Ses Voltes comença a funcionar amb normalitat, i es fan els treballs de producció de la segona exposició de la sèrie «Onades». Es crea producte pedagògic entorn de les exposicions de Ses Voltes, que es posa en servei amb l'inici del curs escolar 2021-2022. En paral·lel, es du a terme en cocreació l'exposició temporal a Ses Voltes.

Programa de gestió i RH
Aprovació RLT
Incorporació personal d'atenció al visitant i usuari (Ses Voltes)
Incorporació responsable de comunicació i participació a temps complet
Incorporació de tècnic/a d'educació i acció cultural
Incorporació responsable manteniment

Arquitectura i adequació d'espais
Adequació de l'aula pedagògica a Ses Voltes

Programa de col·lecció, conservació i recerca
Redacció política d'adquisicions
Restauració de la <i>Valldemossa</i>

Programa d'exposició
Producció i inauguració de les dues primeres exposicions de la sèrie «Onades»: 'De mar enllà' i 'Funàmbuls de la mar'

Programa d'educació i acció cultural
Programa educatiu per a educació primària: creació de producte Ses Voltes
Posada en marxa del programa educatiu de Ses Voltes (curs 2021-2022)
Programa educatiu per a educació secundària: creació de producte Sóller
Creació de producte destinat a públic turista
Presentació i comercialització de producte a <i>touoperadors</i>

Programa de comunicació
Execució regular d'accions de gabinet de premsa i difusió per correu electrònic
Llançament de la segona exposició de la sèrie «Onades»
Seguiment comunicatiu del procés de cocreació de l'exposició temporal
Campanyes de temporada orientades a públic turista

Fase 4. Any 2022

El 2022 el Museu Marítim de Mallorca ja funciona amb normalitat. Aquest any consolida la seva activitat expositiva amb la conclusió del programa «Onades» i la inauguració de la temporal cocreada amb la comunitat.

Programa de gestió i RH
Incorporació responsable d'administració i comptabilitat

Programa de col·lecció, conservació i recerca
Aprovació de la política d'adquisicions per part del Consorci Museu Marítim de Mallorca

Prospecció i adquisició, si s'escau, per completar la col·lecció del Museu d'acord amb les prioritats establertes en la política d'adquisicions
Formalització de relació amb la universitat per emprendre projectes de recerca de patrimoni marítim vinculat a col·leccions del Museu
Restauració de la <i>Valldemossa</i>

Programa d'exposició
Producció i inauguració de la tercera exposició de la sèrie «Onades»: 'Arribar a bon port'
Procés participatiu per a la primera temporal Ses Voltes i projecte museogràfic
Inauguració de la temporal de cocreació a Ses Voltes

Programa d'educació i acció cultural
Programa educatiu per a educació secundària: creació de producte Ses Voltes
III Jornades del MMM
Activitat cultural i educativa entorn de la <i>Valldemossa</i>
Creació de producte dirigit a públic familiar en períodes de vacances

Programa de comunicació
Execució regular d'accions de gabinet de premsa i difusió per correu electrònic
Llançament de la tercera exposició de la sèrie «Onades»
Llançament de l'exposició temporal de cocreació a Ses Voltes
Campanyes de temporada orientades a públic turista
Campanyes orientades a públic familiar en períodes de vacances

Fase 5. Any 2023

El 2023 és el darrer que preveu el Pla Director, és un any de revisió i valoració del recorregut que ha fet el Museu Marítim de Mallorca fins al moment, i de previsió per al període següent, que ha de portar el Museu a la seu definitiva de Palma. Les dades de públics proveiran informació de valor per revisar els programes d'activitats implementats fins al moment, i per crear-ne de nous si s'escau.

Programa de gestió i RH

Anàlisi i valoració de la trajectòria del Museu 2019-2022
Redacció de documents estratègics per afrontar la nova etapa 2024-2028

Programa de col·lecció, conservació i recerca
Prospecció i adquisició, si s'escau, per completar la col·lecció del Museu d'acord amb les prioritats establertes en la política d'adquisicions
Projectes de recerca amb la universitat, publicació de resultats i difusió en línia
Documentació i digitalització de col·leccions, difusió en línia en bancs de dades i web del Museu

Programa d'exposició
Obertura normalitzada de Ses Voltes, on estan en funcionament les 3 exposicions del programa «Onades» i la temporal de cocreació.
Procés participatiu per a la segona temporada Ses Voltes i projecte museogràfic

Programa d'educació i acció cultural
Comercialització proactiva de l'oferta pedagògica del Museu
Comercialització proactiva de l'oferta cultural dirigida a públic turístic

Programa de comunicació
Execució regular d'accions de gabinet de premsa i correu electrònic màrqueting
Campanyes de temporada orientades a públic turista
Campanyes orientades a públic familiar en períodes de vacances